Petre Bellu

DUPA MOARTEA MIHAELEI

PETRE BELLU

DUPĂ MOARTEA MIHAELEI

ROMAN

CUPRINS

PARTEA I 4
I *4*
II *14*
III *21*
IV *25*
V *32*
VI *44*
VII *52*
VIII *66*
IX *78*

PARTEA II-a 88
I *88*
II *99*
III *110*
IV *119*
V *130*
VI *139*
VII *145*
VIII *154*
IX *162*
X *166*
XI *174*

Domnului
Doctor Ştefan Braşcu
Această carte cu multe dureri
Autorul

PARTEA I

I

„Mihaela”.

Un nume de femeie, dar fusese de-ajuns ca, pomenindu-l cineva pe neaşteptate, inima doctorului Ion Arvinte să tresară puternic, chinuindu-l. Se întinse pe pat, ca rănit de un glonte invizibil. Era bolnav de-o neodihnă a minții. Poate l-o prinde un somn, să-şi uşureze astfel mintea, să mai poată fi om... Dar gândurile erau mai tari decât voința sa şi-l duseră cu ani în urmă.

*

* *

Era student la medicină, în Bucureşti. Avea doar douăzeci şi patru de ani pe-atunci; iubea o fată frumoasă, o colegă, m care se vedea în fiecare zi, la intrarea în sala de cursuri. O iubea în tăcere... poveste veche, banală fata nu ştia nimic. În cazurile de felul acesta fetele înțeleg greu suferința bărbaților. Ele zâmbesc, cel mult. Ion Arvinte putea să fi murit de dorul ei, fata i-ar fi luat moartea drept o întâmplare mai mult ori mai puțin, stupidă. Melodia flaşnetei hodorogite „Te iubesc, te iubesc!” trecea şi prin inima lui, ca prin atâtea inimi de amorezi.

Într-o zi, tot atât de banal, fata a prins unda iubirii lui,

când la cursuri, Ion îşi uitase privirile pe mâinile ei albe, catifelate. Fata i-a zâmbit cu îngăduință, el s-a repezit disperat, să-i sărute mâinile. De-aici a început dragostea lor.

Era o fată naivă, nepricepută, dar plină de dorințe ascunse, pe care nu şi le putea înăbuşi, lăsându-se uşor pradă aventurilor copilăreşti. Ion Arvinte a deschis ochii pe ea; prima lui iubire, mâinile fetei erau martore lacrimilor lui, de multe ori. O iubea fanatic. Olimpia, iubita ideală a studenților sentimentali, n-a întârziat o clipă să răspundă dragostei lui, dar cu o dragoste simplă, ca orice fată care ştie că trebuie să aibă un iubit. Ea avea dorințe ascunse, stătea pe gânduri, nepricepută, pe când, în realitate, s-ar fi dat lui Ion din prima zi. Nu iubea omul, dorea bărbatul, care ştia că-i va fi soț, ca în toate căsniciile din lume. Urma şcoala, pentru că o dăduseră părinții. Erau bogați şi vroiau s-o vadă altfel aranjată, decât cum erau fetele din jurul ei. Tatăl său vroia s-o vadă profesoară, mamă-sa, doctoriță. Izbutise mama, pe când fata primise plictisită. Fata aştepta vârsta măritişului şi pe bărbatul care s-o dorească.

Apariția studentului Ion Arvinte în viața ei o salvase de calvarul studiilor. Titlul dorit de părinți i-l oferea soțul ei, fără ca ea să mai muncească. De aceea, răspunde declarațiilor lui de dragoste, cu o simplitate care ar fi uimit pe orice alt tânăr mai puțin amorezat ca ea. Ion însă se simțea fericit, protejat de-o. Putere divină. Când împliniră şase luni de dragoste, fata scrise părinților săi că se mărită şi că viitorul său soț dorea ca ea să-şi întrerupă studiile şi să-şi aranjeze în linişte căminul viitor. Ca să-şi înspăimânte părinții, adăugă că dorința iubitului ei era ordin de neînlăturat. Ion Arvinte aproape că nici nu fusese întrebat; aproba orbeşte orice dorință a fetei, mulțumit că era întrebat şi în felul acela.

Părinții au fost de acord; niciunul n-avea interes să-şi mai vadă fata doctoriță, dacă lua de soț un doctor. O chemară acasă. Ion se cunună eu Olimpia, atunci când avu

dreptul oficial de a-şi bate în poartă firma de medic. Luă o zestre frumoasă o mie de pogoane de pământ arabil, cinci pogoane de vie, o casă în centrul oraşului Vedeni, unde se duse şi el să-şi instaleze cabinetul medical; trei prăvălii, o pivniță cu vinuri şi-o curte mare, plină cu tot felul de orătănii. Plus banii.

Când îşi oprise ochii pe mâinile Olimpiei, la început, n-o ştia bogată, averea îl lăsa rece, pentru că avea în fața lui un viitor frumos de medic sârguitor, cum se simțea că era. A primit averea, pentru că socrii săi aveau ambiția să-şi mărite fata cât mai bogată, ținând să se discute mult evenimentul, prin târg. El nu s-a atins de averea primită, a trăit din banii câştigați cu medicina. Orăşelul Vedeni, unde se instalase, ducea lipsă de un medic tânăr; ceilalți erau bătrâni, ursuzi, medici vechi, pe care mai ales cucoanele tinere nu-i sufereau. Mai bine mureau decât să se lase consultate de ei, care nu ştiau să facă un compliment drăguț, care nu ştiau să le găsească o boală închipuită, care nu ştiau să le prescrie plecări la băi, decât numai la nevoie. Încă ce nevoie!

Apariția medicului Ion Arvinte în Vedeni făcu senzație deosebită. Mai întâi prin marea dotă pe care o primise; socrii o divulgară repede. Mama soacră se pricepuse să deschidă discuții prin saloane, prin magazinele pe care le colindă după cumpărături, pe la rude, discuții întinse, explicații largi asupra moşiei, asupra oaselor, bănetului, urcându-le valoarea la proporții uriaşe. În lumea coconetului din oraş, făcu vâlvă sosirea lui Arvinte. Toată lumea era convinsă de măiestria lui ca medic, deşi nu-l văzuseră la treabă. Cucoanele îl zăriseră însă de prin balcoane, de pe la ferestre; era simpatic, brun cu ochii negrii, voinic, calități priincioase în cariera sa.

Din primele săptămâni, mama soacră prinse câteva zvonuri nemulțumitoare, prin saloane. Cucoanele tinere se interesau cam curios de doctorul Arvinte. Transmise zvonurile fetei sale, ca să o facă să fie mândră. Olimpia

zâmbi, se simți prea puțin atinsă în amorul propriu. Anul acela îl petrecuse mai mult acasă, aşteptând ca Arvinte să-şi termine studiile, deci pierduse ceva din rafinamentul pe care i-l dăduse învățătura. Ion era al ei, numai al ei, îl cumpărase cu, banii părinților, îi aparținea în întregime. Ea îşi dădea seama de valoarea lui, şi-l revendica, nu pentru că în orăşelul acela era greu de găsit alt bărbat ca el, dar instinctul o îndemna să-şi păstreze averea. Nu i-ar fi cedat uşor, deşi la ea era mai mult respectul pentru căsătorie, decât dragostea pe care n-o înțelegea. Iubirea aducea dureri, pe când legea, drepturi.

Se iviră şi ocazii care contribuiră să-i mărească teama chemarea medicului, fără vreun motiv serios, numai la cucoane tinere. Dintre toate însă era un caz mai puternic de bănuit, pe care Olimpia şi-l înfipse adânc în mişte.

Se afla în oraş, o tânără doamnă care se plictisea teribil în pustietatea aceea. Doamna Mihaela State. Originară din Bucureşti, Mihaela se măritase cu fiul unui proprietar bogat din Vedeni. Ea se trăgea dintr-o familie veche de oameni politici; un unchi al său fusese ministru de mai multe ori. Dar o familie săracă de oameni politici cinstiți. Tatăl o măritase, bucurându-se că o dădea după un om bogat. Soțul o luase din mândrie, devenind chiar partizanul politic al socrului său, pe care vroia să ri scoată deputat în județul Vederilor. Îi pregătea terenul pentru alegerile viitoare.

Plictisită toată ziua că n-avea nimic de făcut, tânăra doamnă State suferea. Croitoresele n-o mulțumeau; magazinele erau puține, când vroia să le colinde; vizite nu făcea cucoanelor din oraş, i se păreau necioplite, lipsite de gust, stridente. Soțul, devenit om politic prin căsătorie, nu căuta s-o mulțumească, nici măcar cu prezența lui, decât la masă şi seara, când venea să se culce, obosit. Mihaela n-avea ce să spere: orăşelul era mult mai strâmt decât o mahala de-a Bucureştiului. Oraşul nu-i oferea perspective, era lipsit de farmec, odios, un oraş fără niciun aşezământ

care să aducă măcar pe departe cu civilizația capitalei în care trăise. În Vedeni nu erau străzi largi, pentru promenade, nu era o grădină publică, în care să se recreeze un om, nu erau monumente artistice, nici măcar o cofetărie ca lumea. În Vedeni nu erau decât bragagerii, cafenele murdare şi-o berărie stupidă, unde cânta o orchestră suspectă, dezacordată.

Mihaela suferea de plictis, ca un ofițer englez trimis în colonii drept pedeapsă. I se dăduse această viață, fără să i se fi potrivit, n-o întrebase nimeni dacă-i plăcea. Se măritase dintr-un calcul părintesc şi aştepta evadarea. Era chinuită. În vălmăşagul dezgustului nici nu-şi mai dădea seama dacă nutrea vreun sentiment pentru ceva. Era inertă, o femeie moartă sufleteşte. Dar avea momente când se trezea, când vroia să trăiască. Atunci firea ei cerea ceva necunoscut, ceva asemănător cu o iluzie. Aştepta salvarea.

În starea aceasta se afla când a apărut, în Vedeni, doctorul Ion Arvinte. Cineva i-a adus vestea că doctorul era un om nou. Adică omul oare ar fi putut schimba atmosfera casei în care ea murea de plictiseală. Era prin anul una mie nouă sute şase, an urât, ploios, fără niciun pic de frumos în el, creat anume ca să ucidă sufletele slabe. Mihaela iubea neprevăzutul, vroia să evadeze din urbea aceea sinistră, ducându-se chiar într-un mormânt rece. Avea nevoie mai mult de sufletul lui Ion Arvinte, pe care îl zărise de câteva ori pe fereastră. I-a plăcut, dar a întârziat să-l cheme fără un motiv serios.

Într-o zi totuşi l-a chemat, chiar neavând nevoie de un medic. Ion Arvinte a păşit pragul casei mari în care locuia Mihaela, cu cea mai mare linişte în suflet. O zărise şi el pe Mihaela, i se păruse prea fină pentru un oraş tăcut de provincie. Bănuise că femeia suferea de o boală a pustiului din oraş.

În uşa unei camere mari l-a întâmpinat Mihaela, cu cel mai nevinovat zâmbet pe buze.

— Aveți un bolnav aici? a întrebat-o proaspătul medic,

purtând o figură îngrijorată.

— Da, eu sunt! i-a răspuns femeia.

Arvinte a privit-o curios. Un bolnav în picioare! El, se aştepta să găsească un bolnav disperat, pe oare să-l salveze şi să-şi înscrie pe răboj un act de bravură profesională. Când colo, bolnavul său era o femeie plină de viață şi de-o frumusețe răpitoare.

— Ia loc, domnule doctor, l-a invitat Mihaela, păstrându-şi zâmbetul fermecător.

El s-a aşezat numaidecât; femeia a trecut într-o cameră alăturată, de unde s-a înapoiat cu o tavă plină de bunătăți.

— Domnule doctor, după ce te vei servi, vreau să-mi spui ce am, de sunt atât de grav bolnavă, i-a zise ea, senin.

Ion Arvinte căpătase obiceiul unui profesor de-al său fuma mult. Îşi aprinse o țigară, fără să răspundă ceva. Aruncă fumul în sus şi acesta se opri ca un nimb deasupra capului Mihaelei. În clipele acelea o văzu şi mai frumoasă. Ea se aplecă şi-i zise

— Îmi dai şi mie o țigară, domnule doctor?

Ion îi întinse tabachera, apoi se ridică spre a-i oferi focul unui băț de chibrit. Rămase în picioare, lăsând să se creadă că se grăbea. Toți medicii tineri sunt grăbiți, când se duc la un pacient, ca şi când acasă îi aşteaptă sute de bolnavi să-i tămăduiască. Fără să vrea, poate, Arvinte arătă puternic pe figură aerul de grăbit, ceea ce făcu pe tânăra femeie să-l întrebe:

— Cât durează la dumneata o vizită, domnule doctor?

— Cât doriți, doamnă.

— Nu-i cazul să te grăbeşti, vorbi ea liniştită. Vrei să bei o cafea cu mine?... Iar cum el părea a vrea să spună „M-am înşelat, n-am găsit bolnavul pe care mi-l închipuiam”, adăugă repede Să admitem cazul că mă găseai grav bolnavă, nu ai fi stat mai mult?

— O, desigur!

— Atunci?... Fii bun te rog şi ia loc. Te mai rog să crezi că sunt grav bolnavă, domnule doctor. Sunt bolnavă de

plictiseală, boală fără leac în singurătatea asta. Mă crezi?

Ion Arvinte aprobă cu un gest din cap, apoi privi în jos, ferindu-se de a da ochii cu femeia din fața sa. O înțelegea; el însuşi se vedea amenințat de această boală provincială, într-o vreme când mijloacele de amuzament erau reduse. Nu trecuse niciun an de la căsătoria sa şi Olimpia se schimbase mult, devenise femeia de casă, o copie a mamei sale care n-o lăsa nicio clipă fără să nu-i dea un sfat gospodăresc exagerat, cu care Olimpia n-avea ce face. Toată casa lor mirosea când a varză, când a murături pe care le punea pentru iarnă, ca pentru un han întreg, când a zahăr ars; o viață fără elanul necesar tinereții lor, numai eu grija îndestulării stomacului, a asigurării acestei îndestulări.

Cât fusese elev, apoi student, Ion Arvinte uitase viața de-acasă, grijile gospodăreşti, mâncase pe colțuri de mese, prin restaurante ieftine, sau acasă la el, între două meditații pe care le dădea, în pripă, pe o foaie de jurnal. La fel mâncase şi ou Olimpia, când erau studenți; n-o bănuise femeia cu prejudecățile de azi. E drept, acum o forța mamă-sa, vrând s-o vadă femeie la casa ei, cum fusese şi ea pe vremuri.

Ce nu înțelegea Arvinte, la Olimpia, era neseriozitatea cu care-i trata profesia de medic. Ea fusese un an şi jumătate studentă la medicină, fără să fi înțeles ceva din misiunea acestei profesii. Erau zile când nu-l lăsa să se ducă la un bolnav, pentru că bolnavul era un om din sărăcimea târgului. Se socotea jignită că soțul său, om bogat, se ducea în casa unui sărac, fiind la ordinul acestuia, primindu-i banii murdari, când el avea ce mânca. Nici la femeile tinere nu-l lăsa să se ducă, închipuindu-şi că-l chemau ca bărbat, nu ea medic. Uneori intra pe neaşteptate în cabinetul lui, când ştia că se afla acolo vreo cucoană tânără. De multe ori îl aştepta în birjă, afară, când se ducea la vizite, numai să-l facă să iasă repede.

E drept, tinerele cucoane, ba chiar şi unele mai în

vârstă, începuseră a se îmbolnăvi prea des, de când apăruse Ion Arvinte în Vedeni. Nu-i cruțau nici orele de mese, nici nopțile. Lumea provincială, lipsită de evenimente palpabile, plictisită, începuse să vorbească despre această curiozitate, lansa glume, exagera întâmplările, punând temei pe tot felul de minciuni. Când intra doctorul Arvinte într-o casă, unde se afla o femeie tânără, vecinii apăreau la ferestre, cu ochii țintă în ferestrele de peste drum, pătrunzând cu gândul dincolo de storurile trase suspect. Câți o fi discutând acum intrarea lui, pentru prima dată, în casa lui Ştefan State, când acesta nu se afla acasă.

Mihaela era îmbrăcată într-o rochie neagră de casă, care-i acoperea tot corpul, până sub bărbie. Purta nişte pantofi brodați cu mătase, tot negri. Părul bogat, blond, era pieptănat simplu, cu coade mari, răsucite în jurul capului. Mâinile sale aveau degete lungi şi fine, trandafirii.

— Sunt bolnavă grav, doctore, îi spuse ea, prieteneşte, şi dumneata nu vrei să mă crezi. Uite, din cauza acestei boli, nu mă pot îngraşă.

Trase cu palmele pe deasupra rochiei ca să-şi arate subțirimea trupului. Arvinte o privi înduioşat. O siluetă fină, armonioasă. Bănui corpul femeii, alb, catifelat, fără niciun gând greu.

— Ar trebui să dormiți mai mult, îi zise el, ocolindu-i intimitatea de adineauri.

— Dorm opt ore pe noapte, pentru Dumnezeu!... se revoltă Mihaela. Cât să dorm mai mult?

— Nu-i suficient, sunteți prea tânără. Dacă nu mă înşel aveți doar douăzeci de ani.

— Da, atât, oftă ea.

— Aveți somn liniştit?

— Defel, foarte agitat. Mă scol deseori cu dureri de cap.

Începuse consultația medicală, care îl fură complet pe Arvinte. Doctorul se formaliză

— Dureri de cap? Dați-mi mâna să vă constat pulsul.

Ea i-o întinse ascultătoare şi el i-o strânse între

arătătorul şi degetul cel mare de la dreapta sa. Stătu câteva clipe atent. În acest timp privi mâna ei şi-i observă toată limpezimea pielii. Simți imboldul de-a strânge toată mâna, acoperindu-i-o în întregime cu a sa, ceea ce făcu, dar uşor.

— S-ar putea spune normal, murmură el. Nu cumva fumați mult?

— Două sau trei țigări, pe zi.

— Nici soțul dumneavoastră?

— El, da, fumează mult.

— Chiar când sunteți împreună?

— Nu-i clipă să lase țigara din gură.

— Ar trebui să vă izolați în cazul acesta, tot timpul când soțul dumneavoastră fumează. Fumul vă face rău, vă enervează, vă indispune cu dureri de cap, amețeli, visuri urâte... N-ar fi rău să beți zilnic câteva ceaiuri slabe. Ceaiul curăță şi întăreşte organismul. Căutați să beți la fiecare masă câte două pahare cu vin de Malaga. Apoi să faceți cât mai multe plimbări pe jos, fără a evita soarele de dimineață. Cum stați cu inima?

— Nu ştiu. E ceva la care n-am mai umblat de mult, glumi ea, aruncând lui Arvinte o privire caldă. Vrei să mi-o asculți?

El încuviință cu un semn din cap.

— În cazul acesta, cum? întrebă ea, neştiind ce trebuia să facă.

— Coborâți rochia de pe umărul stâng şi acoperiți-vă cu ceva subțire. Eu voi sta cu spatele.

Şi se conformă. Doamna State trecu repede la un dulăpior de unde scoase un voal de mătase fină. Îşi desfăcu nasturii rochiei, trecu cotul şi umărul pe sub ea, înfăşurându-se cu voalul pe locul gol.

— Gata.

— Întindeți-vă pe canapea şi rămâneți aşa câteva clipe cu ochii închişi, îi spuse doctorul, fără a se întoarce din poziția sa. Auzi mişcările ei, scâncetul canapelei şi liniştea se lăsă în cameră. Când o privi, o văzu înfundată în

maldărul de puf al pernelor. Cum era cu ochii închişi, părea că doarme. Pleoapele mari şi puţin palide depuseseră genele, ca o cedare sinceră, deasupra ochilor ce nu se mai vedeau. Avu senzaţia că se apropie de o femeie care i se oferea de teamă, înfrântă.

Ea deschise ochii, îl privi, zâmbi uşor, apoi îi închise repede, cu spaima unui copil care nu poate fi ascultător.

— Staţi cât mai liniştită, îi zise. Se aşeză alături pe pat şi-şi lăsă capul pe pieptul ei, ca să-i asculte bătăile inimii. Erau uşoare, normale; se convinsese din prima clipă, dar mai întârzie puţin. Ridică capul şi puse uşor o palmă pe acelaşi loc. Rezultatul fu la fel. Dar imediat simţi inima femeii zvâcnind puternic sub palma lui. Curios puse din nou urechea pe pieptul Mihaelei. Înţelesese că femeia era emoţionată de apropierea lui şi-l trecu un fior, transmis din căldura corpului ei, prin despărţitura de mătase.

Ea deschise puţin ochii şi-l privi ea prin vis. Era el, doctorul Ion Arvinte. Îl iubea? Nu, n-avusese timp când să se închege acest sentiment. Îi era simpatic, îl dorea, îi plăcea figura distinsă de medic, timpuriu îngrijorată. Era cel mai distins bărbat pe care îl văzuse în oraşul acela. Era omul pe figura căruia se citeau frumuseţile din suflet, cinstit, drept, săritor la nevoi. Auzise despre multe fapte frumoase pe care le făcea medicul Arvinte faţă de pacienţii sărmani. Îi veni în minte toate acestea şi, fără a se mai stăpâni, încolăci braţul liber pe după gâtul lui şi-i. Atrase capul, ca să-l poată săruta.

Ion Arvinte nu se dezmetici, zăpăcit se lăsă moale, apoi, şi mâi zăpăcit, oferi Mihaelei primul sărut. Rămaseră aşa, fără a mai face vreo mişcare. Amândurora le fu jenă de ce se întâmplase. El se ridică în timp ce ea înclină capul spre perete, ţinându-şi ochii închişi. Aşa, murmură îngrozită

— Ah, ce s-a întâmplat doctore?!...

El răspunse cu totul altceva, ruşinat

— Inima vă este normală, doamnă.

Se lăsă tăcerea. Găsindu-se prea încurcat, Arvinte căută

să-şi facă ceva de lucru. Dar nu avu ce, afară de a-şi aranja părul pe care îl bănuia dezordonat. Îşi zări pălăria pe un scaun. Se gândi să plece. O luă şi se apropie de canapeaua pe care şedea întinsă Mihaela.

— Bună ziua, doamnă! spuse el pentru plecare. Mihaela nu-i răspunse. Se simți stingher. Se aplecă deasupra ei s-o observe ce făcea. Plângea. Din ochi i se prelingeau doar două lacrimi care se opriseră plăpânde pe scobitura ochiului stâng. Îi puse o mână pe frunte şi i-o simți fierbinte. O durea greşeala?

— Îți voi trimite un calmant, ca să poți dormi bine peste noapte, zise el.

— Te rog foarte mult! murmură Mihaela.

Arvinte se aplecă şi-i sărută mâna. Ea se ridică în capul oaselor şi-i întinse gura, fără a mai spune ceva. Se sărutară din nou.

— La revedere! şopti el fericit.

— La revedere… mâine?

— Da.

— Te-aştept. Să vii! Te-aştept, voi fi singură.

Ion Arvinte păşi greu spre uşă. Din prag o mai privi pe Mihaela. O văzu fermecătoare, cu ochii vii, cu fața aprinsă şi gura arsă de dorința unui nou sărut. Mihaela sări din pat şi alergă spre. Ion, cu brațele deschise, ca să mai guste o dată din păcat.

II

Filmul se desfăşura repede în mintea lui Ion Arvinte.

Când s-a dus a doua zi la Mihaela, a găsit-o cu soțul său, Ştefan State. Acesta auzise că va veni doctorul Arvinte şi4 aştepta. Era o zi caldă, o căldură ciudată de toamnă întârziată, venită fără s-o mai aştepte cineva; soarele cădea greoi pe geam, deasupra mobilelor din casă, pe covor, cu o

nuanță. Comică de zăduf.

Zăduf puternic a simțit Ion Arvinte, când l-a văzut pe State în cameră. Mihaela îi promisese că va fi singură, şi el trebuia să dea ochii, pe neaşteptate, cu un om pe care îl înşela. Situație prin care nu trecuse în viața sa până atunci. De-aceea s-a întunecat la figură, simțindu-şi inima bătând puternic. I-a luminat fața Mihaela, cu un zâmbet asigurător. Ea îi înțelese nefericirea, dar vroise să-i spună că pentru dragostea şi liniştea lor, era mai bine să se întâlnească cu ştirea soțului ei.

Ştefan State s-a ridicat să strângă mâna medicului, cu care mai vorbise doar de două-trei ori până atunci; o cunoştință de protocol, fără căldură. Mihaela îşi întinsese picioarele de-a lungul sofalei pe care şedea. Erau într-un salonaş intim, cu mobilele mici ca pentru o cameră de copii. Pe Arvinte l-a întristat mult prezența soțului Mihaelei acolo; nu venea să vadă o pacientă, venea să strângă în brațe femeia care-i tulburase sângele, cu douăzeci şi patru de ore mai devreme. Numai el ştia cum trecuse acest timp şi că abia aşteptase momentul revederii. Spusese Olimpiei, o minți se, că doamnei State îi era rău, ca să poată pleca nebănuit oricând vroia. Şi-aşa venise cu o oră mai înainte decât trebuia.

— Am auzit că vei veni şi te aşteptam doctore, îi zise Ştefan State, privindu-şi ceasornicul.

Ion Arvinte bănui că celălalt se mira de urgența cu care venise. Căută o scuză

— Mai am două vizite de făcut, de-aceea am venit acum…

State îi strânse mâna, amical.

— Ce părere ai despre bolnava noastră? îl întrebă. După calmantul dat de dumneata aseară, a dormit îndelung, însă nu fără tremurături în timpul somnului.

— Ion Arvinte privi sincer îngrijorat, spre Mihaela. Soțul, cunoscând superficial luarea pulsului, apucă mâna femeii sale.

— Cam accelerat, murmură el, nesigur.

Doctorul luă şi el mâna Mihaelei. Ca să nu contrazică pe celălalt, spuse doar pentru ea

— Ca şi ieri... V-a fost rău noaptea trecută, doamnă?

— Nu. Calmantul pe care mi Dai trimis, mi-a dat o noapte liniştită. Şi zâmbi cu înțeles.

— Lasă-lasă, eu ştiu ce spun ai tremurat toată noaptea, interveni State. Are nevoie de un tratament serios, doctore. Ce zici? Se poate?

— Nimic altceva decât o supraalimentație bine chibzuită. I-am spus doamnei să mănânce bine şi să bea la fiecare masă două pahare de Malaga.

— Da? Foarte bine! De acord, spune soțul repede, descoperindu-şi una din manşetele cauciucate, de la mânecile cămăşii, pe care scrise, ca să nu uite 10 sticle Malaga. Conchise satisfăcut: să-ți spun sincer, doctore, şi eu m-am gândit la aşa ceva... Acum, te rog să nu fii supărat: te las cu soția, pentru că eu plec... am un comitet județean, la ora şase.. Când te mai văd?

— Oricând.

— Bun. Mâine seară luăm masa cu toții, aici. Spune-i doamnei dumitale că o rog să ne facă onoarea. Nu-i aşa, Mihaela?

— Cu plăcere, aprobă ea.

— S-a făcut! La revedere, doctore... cu bine Miha!...

Strânse mâna lui Arvinte şi porni grăbit spre uşa dinspre sufragerie. În drum se opri, reamintindu-şi de ceva.

— Ia stai puțin, doctore, zise el. Am ceva de vorbit cu dumneata. Apoi, privindu-şi din nou ceasornicul de aur: aş avea un sfert de oră liber... ia loc, domnule Arvinte, nu te supăra că-ți întrerup ora de consultație.

— Dar, domnul doctor e grăbit, spuse Mihaela.

— Câteva minute n-o să fie crimă. Uite că doctorul vrea...

Arvinte se aşeză pe un fotoliu scund, gata să asculte. Mihaela îl privi nemulțumită. Aşteptase cam mult clipa

când vor rămâne singuri.

— Dumneata ştii ceva în privința agitațiilor țărăneşti care au început prin Moldova? întrebă State pe doctorul Arvinte, foarte îngrijorat. Ce vor oamenii aceştia?!

— Ce vor?! întrebă la rându-i medicul, cu aceeaşi mirare. Pământ vor, după câte ştiu... Vor să fie împroprietăriți.

— Păi se poate?! sări, stârnit ide noutate tânărul proprietar care-şi vedea moşia amenințată. Doar n-o să dau țăranilor pământul meu, iar eu să sărăcesc de dragul lor?

— Cât pământ ai dumneata? îl întrebă Arvinte.

— Vreo trei mii de pogoane.

— E prea mult pământ pentru un om.

— Mult?... Asta-i bună!... Intenționez să mai cumpăr ceva, ca să-i fac Mihaelei o moşie aparte, unde să stea vara când eu am mai multe treburi...

— Dar nu te gândeşti că sunt mii de țărani care n-au măcar un pogon de pământ?

— Să-şi cumpere.

— Cu ce?

— Cu ce cumpăr şi eu cu bani!

— N-au bani.

— Eu cum am?

— Nu-i o socoteală dreaptă, asta pe care o faci dumneata, domnule State. Nu toată lumea este bogată. Țăranii, se ştie, sunt săraci de când s-au născut...

— Aşa cum sunt şi eu bogat, tot de când m-am născut, şi cu asta suntem chit, îl întrerupse celălalt, jubilând.

— Dacă aşa stau lucrurile, sigur că suntem chit, adăugă doctorul, zâmbind. Numai că ceea ce stabilirăm noi nu conține adevărul şi nu soluționează chestiunea.

Tânărul medic se ridică fără motiv şi parcurse camera, până la fereastră, unde se opri. Privi pe geam vremea se schimba lent. Începuse să bată vântul, geamurile se cutremurau uşor. Nu ploua, dar se lăsa o umezeală din cer, ca o cascadă de apă rătăcită prin spațiu şi vânturată cu migală. Deodată în ochii lui Ion Arvinte apăru un țăran

bătrân, pe care îl văzuse pe câmp, într-o zi când venea de la țară. Un bătrân slab, cu ochii scorojiți şi carnea neagră pe el. O bucată de pământ secetos, colțurată în forma unui om. În ochii lui citise Arvinte toată tragedia pământului pe care îl revendicau pe vremea aceea țăranii din Moldova... Pământ!... O vorbă doar, dar plină de mii de înțelesuri. Țăranul trecu numai o clipă prin ochii lui Arvinte şi-i lăsă o dâră dureroasă în minte.

— Domnule State, vorbi el din locul unde se afla, problema asta e mult mai grea decât cum o soluționăm noi. Nu-i doar un joc de cuvinte, într-o conversație de salon. Dimpotrivă, are un răsunet adânc în toată structura mediului social de la noi. Sunt oameni care cred că pentru bunul mers al statului este nevoie de o mare reformă agrară, prin care să fie împroprietăriți țăranii...

— A-ha!... izbucni Ştefan State, bănuindu-se amenințat. Liberalii! Şi dumneata eşti liberal, doctore?

— Eu nu sunt liberal, dar oricând voi recunoaşte că țăranii trebuie împroprietăriți.

— De ce nu începi cu pământul dumitale?

— Eu n-am pământ, spuse doctorul, jenat.

— Ba ai. Doar ne-am întâlnit pe vară, la câmp.

— Nu este pământul meu, e zestrea soției mele. Şi-apoi cu ce aş rezolva problema, dând țăranilor mia aceea de pogoane pe care o are* soția mea? Altfel stă cazul pe care nu-l putem limpezi azi...

Ştefan State se ridică şi el. Discuția nu-l pasiona prea mult dacă era vorba că el n-avea dreptate; niciodată n-a rezolvat probleme grele, pe care ce-i drept, nici nu le-a înțeles, ti era silă să discute despre oamenii săraci. El ştia că săracu-i sărac şi bogatu-i bogat. Atât. Aşa era viața, şi nici nu se gândea la schimbarea ei. Ideile liberale ar fi bune, dar numai aşa, pentru păcălirea celor ce vor, să aibă mai mult decât au. Chiar socrul său era liberal, căci făcea politică în partidul „Roşilor11 şi era sărac.

— Eh! izbucni pe neaşteptate amfitrionul, mie nu mi-e

frică, doctore, pentru că eu sunt soțialist. Poate mai soțialist decât dumneata, dacă vrei. Dar nu admit exproprierea, domnule! Asta ar fi anarhie... Ridică un deget spre tavan şi repetă filosofic Anarhie!

Era o tiradă pe care o auzise la socrul său. Doctorul zâmbi, observându-i naivitatea cu care discuta. Noroc că interveni Mihaela

— Ştefane, dar tu aveai treabă, nu?

— Ai dreptate, sări State, privindu-şi din nou ceasornicul. Doctore, iartă-mă, vom continua discuția mâine seară. La revedere!

Arvinte îi întinse mâna:

— La revedere!

State eşti foarte grăbit; se auziră câteva uşi trântite în fugă, apoi ceva mai târziu zgomotul paşilor săi pe caldarâmul din curte. Arvinte privi puțin pe fereastră; era. Pătruns de o mâhnire în suflet; ceva negru îi apăsa pe el. Bărbatul acela pleca cu atâta încredere naivă în sinceritatea lor! Ion Arvinte vroia ferm să uite tot, ştiind că va fi şi mai chinuit întârziind pe gânduri. De-aceea se întoarse grăbit spre Mihaela. Ea era la spatele lui, cu mâinile întinse ca să-i acopere ochii şi să-l sperie. Mai avu doar o clipă de remuşcare nu era cinstit ce făcea! Deschise şi el brațele şi-o cuprinse la piept. O strânse puternic, tăcut, ca să şi-o însuşească, s-o bage în sufletul său, să fie cu ea un singur om. Ea oftă înăbuşită, lăsându-i-se moale în brațe. Trecură îmbrățişați pe sofa.

Când pendula din sufragerie bătu puternic ora şase, ei se treziră din sărutul lung.

— Mi-a fost dor de tine, Mihaela.

— Şi mie, dragul meu.

O spovedanie mai lungă nu le-ar fi folosit la nimic, le-ar fi trezit conştiința. Cei care greşesc nu-şi spun păcatele. Ei greşeau.

Ion Arvinte avea douăzeci şi şapte de ani; plănuia să se ducă un an la Paris, pentru a se specializa câtva timp în

Oraşul-Lumină. Speranța lui era să ajungă un medic bun, o nădejde a profesiunii sale. Orăşelul Vedeni fusese pentru el un câmp vast pentru experiențe. Cu cât înainta mai mult, cu atât vedea că avea nevoie de cunoştințe mai multe în medicină. Ar fi făcut progrese mari, dacă Olimpia l-ar fi înțeles. N-a fost înțeles de nimeni, nici de socrii săi, care se mulțumeau doar cu titlul de medic al ginerelui lor. Ion avea nevoie de un prieten; între ai săi se simțea străin. Olimpia îl sâcâia cu firea-i bănuitoare fără dovezi, cu închipuirile sale. Soacra aducea în casă zvonuri, presupunerile care circulau prin oraş. În mijlocul familiei descoperise pe adevărata Olimpie, aşa cum n-o bănuise vreodată. Se făcea tot mai frumoasă; traiul bogat o deschisese ca pe-o floare proaspătă. Curios poate, dar, cu cât Olimpia se făcea mai frumoasă, cu atât Ion Arvinte se îndepărta mai mult de ea. Poate că şi ea ar fi făcut la fel dacă nu l-ar fi ştiut căutat de femei, dacă nu l-ar fi bănuit zilnic când cu una când cu alta.

În cele mai multe din cazuri, Olimpia avea dreptate, femeile doreau să-l vadă, nu să le consulte, dar el nu era vinovat. Nu răspunsese nici unei dragoste care i se oferea. Totdeauna rămăsese medicul cinstit, care se simțea, care era. La Mihaela State se oprise dintr-un sentiment profund de compătimire şi înțelegere sufletească o vedea suferind ca şi el. O iubea pentru această nefericire comună. Nici ea nu se născuse în atmosfera plictisitoare din provincie. O iubea încă de pe vremea când n-o cunoştea, pentru că dorea un om cu sufletul ca al ei. Avea nevoie de ea. Şi Mihaelei îi trebuia un suflet aparte, cu care să-şi amăgească ființa. Fiind bogată, n-avea nevoie să muncească pentru a-şi uita viața ce o înconjura. Soțul ei n-ar fi lăsat-o să facă ceva mai mult peste preocupările de înfrumusețare. O dorea frumoasă, nu atât ca femeie, ci ca să! se mândrească cu frumusețea ei prin saloane, la sindrofii, pe stradă când ieşeau în trăsura lor cu caii albi, sprinteni, de cea mai bună rasă; altă mândrie a soțului.

Ion Arvinte a plecat de la Mihaela mai legat de ea, mai dornic de-a o vedea cât mai des. S-a convins că o iubea altfel decât o iubise pe Olimpia la început. Avea nevoie de Mihaela pentru toată viața sa. I se deschidea un drum spinos între două sentimente pe care nu ştia cum să le armonizeze. Mihaela şi Olimpia. Ce-avea să facă cu sufletul său plăpând?

III

Un an a durat intr-ascuns dragostea dintre Ion Arvinte şi Mihaela State. Se întâlneau pe oriunde mintea lor scormonea o ascunzătoare. Câtva timp la început, doctorul a venit aproape în fiecare zi să-şi viziteze „bolnava" Uneori venea ea în cabinetul său unde, în pripă, până ce sosea Olimpia, reuşeau să se strângă în braţe, să se sărute şi să fixeze un loc de întâlnire. Alteori, când Ştefan State nu era în oraş, Ion venea la ea, printr-o intrare dosnică şi rămânea o oră, timpul necesar pentru a motiva o vizită la un bolnav îndepărtat. În vară, Mihaela a plecat pentru o lună de zile. Bărbatul ei n-a putut s-o însoţească, fiind ocupat cu treburile moşiei. Atunci a putut şi Arvinte să se repeadă două zile la Bucureşti, spre a fi cu iubita sa în plină libertate.

Secretele femeii, e drept, nu, le aude bărbatul, dar le-aude satul, şi într-un oraş mie zvonul se duce mai repede, întemeiat sau neîntemeiat. Nu se poate ascunde uşor un secret, într-un oraş în care oamenii n-au de făcut altceva decât să vâneze secrete.

Ca să-şi acopere lipsurile bătătoare la ochi, Ion Arvinte îşi făcuse obiceiul de-a se duce, la clubul unde se întâlneau bărbaţii din lumea bună a oraşului. Găsea acolo o atmosferă închisă de cafenea, în care n-ar fi intrat cu plăcere niciodată. Se ducea de nevoie; de-acolo putea să

lipsească mai uşor ca de-acasă.

Deşi nu descoperise nimic în sarcina soţului ei, totuşi Olimpia îl bănuia cu tenacitatea-i feminină. Nu-l bănuia numai eu Mihaela, îl bănuia cu toate femeile care îl chemau la ele şi nu se aflau pe patul morţii. Nu sie sfia să pună pe câte cineva să-l urmărească; avea destule rude sărace care căutau să scoată ceva bani de la ea. Servind-o cu minciuni. Se găseau şi oameni care îi trimiteau scrisori anonime cu diferite presupuneri de-ale lor.

Într-o seară una dintre iscoadele Olimpiei a anunţat-o că Ion Arvinte a plecat de la club cam misterios fără să-l cheme cineva. S-a dus şi ea în oraş. Bănuia că doctorul plecase la una din „bolnavele" care îl chemau mereu zilele acelea fără motiv grav. E o cucoană tinerică venită de curând în oraş, deocheată imediat prin unele libertăţi ciudate ce şi le îngăduia. Servitorii clubului n-au ştiut ce să-i spună despre plecarea lui Arvinte. S-a reîntors acasă convinsă pe jumătate că el era la aceea. Când l-a văzut intrând pe uşă i-a zis

— Te-am căutat la club, nu erai acolo…

— Am fost la doamna State. E bolnavă.

— Dar nu mi-ai spus nimic, la plecare.

— Nici n-am ştiut. Am fost chemat de la club.

Convorbirea s-a terminat aici, dar Olimpia a rămas convinsă de un neadevăr servitorii clubului nu ştiau că Arvinte fusese chemat de cineva. Nu se putea ca ei să nu ştie pentru că nu intra nimeni în club, până ce nu era văzut de servitori. După ce au luat masa, Olimpia a mai încercat să deschidă vorba

— Ce are Mihaela?

— O simplă răceală care l-a îngrijorat pe Ştefan. De-aceea m-au şi chemat.

Auzind că Ştefan State era în oraş, Olimpia s-a mai liniştit, dar ca din întâmplare a doua zi s-a dus în vizită la Mihaela. „Bolnava" era sănătoasă şi… singură. Tocmai când pleca ea, Ştefan State sosea cu trăsura de la ţară,

unde era plecat de trei zile.

Descoperise încă o minciună de-a soțului ei. Stătuse mai bine de-o oră cu Mihaela State care n-avusese nimic, când soțul acesteia era plecat din oraş. Deci era ceva. De ce o mințise Ion, dacă nu pentru a-şi motiva timpul pe care şi-l petrecuse ascuns cu femeia aceea? Ce iau făcut amândoi în acel timp? Că Ion ascundea ceva în viața lor comună, nici nu mai încăpea îndoială pentru Olimpia. Omul se schimbase mult de câtva timp. Era când vesel, când trist, fără vreun motiv cunoscut de Olimpia care îi cunoştea toate necazurile şi bucuriile. A început să facă lumină în mintea ei; şi-a revizuit întâmplările mai mari din ultimul timp vizitele lui Ion la doamna State, plecările lor din oraş, petrecute în acelaşi timp, zvonurile auzite, scrisorile anonime, tot, tot, tot.

Adevărata amantă a lui Ion Arvinte era Mihaela State! Fără îndoială. Olimpia nu şi-a spus gândurile. Dacă ar fi provocat vreo discuție i s-ar fi cerut să facă dovada şi şi-ar fi pus soțul în gardă. Că o înşela era sigură. S-a simțit jignită. Ce-avea de făcut? Să încerce să-i prindă? Să plângă? N-o să-i poată prinde.

La jignire va răspunde cu jignire. Atunci se va vedea cine e mai tare.

Totuşi Olimpia se gândi să nu meargă prea departe. Cu. Gluma; răutatea ei nu luă proporții. Îi trebuia un bărbat, cu ajutorul căruia să se răzbune pe Ion Arvinte. Dar care bărbat nu s-ar fi angajat cu o femeie frumoasă cum era Olimpia? îl găsi repede.

Oraşul nu avea o garnizoană militară, dar, în timpul când faptele de mai sus se petreceau, în Vedem se afla o companie de soldați pentru paza oraşului. Era după revoltele țărăneşti clin anul 1907. Compania mai întârzia pentru nevoile localnice. Comandantul trupei era maiorul în rezervă Gherghel Anton, un bărbat voinic, prezentabil, avocat în timp de pace şi cu renume sentimental. Fusese însurat de două ori până atunci, căsnicii care nu duraseră

mult.

Maiorul Gherghel era cuceritor de inimi feminine, mergea plin de fireturi, epoleți, pinteni, sabie, brandenburguri, vipuşti, tot ce ar fi făcut să înnebunească cucoanele din provincie. Era tot ce putea fi mai frumos pentru aceste cucoane. Sunetul unei săbii libere pe caldarâmul străzii le-ar fi sculat din somnul cel mai greu. Fanfara militară le scotea la ferestre numai cu speranța că în capul trupei vor vedea un tânăr ofițer, mergând țanțoş, aruncându-le priviri şi ocheade discrete.

Anton Gherghel era în cei mai frumoşi ani ai săi. Doamnele din oraş îl adorau mai nebune, cu cât el le refuza mai des. Era un eveniment rar când Gherghel venea la o invitație. Atunci „frumosul Tony" mânca şi bea tot ce era mai bun. Din experiență Tony ştia totuşi că nu era bine să facă vizite femeilor măritate; îi plăcea aventura fără riscuri, mai ales că era atât de prețuit. La dans, când simpatiza o femeie, o invita la el acasă, şoptindu-i discret

— Mâine la ora patru, la mine.

Femeia se roşea de fericire, dar gemea:

— Ah, nu se poate, Tony!

— De ce? Nu ştii unde stau?

— Ba da, dar nu se poate, mi-e frică. Nu cere unei femei ce nu se poate da, că mi-e frică.

Tony îi strângea mâna cu o deosebită căldură, o privea în ochi şi-i mai şoptea:

— Vino.

— Bine, voi veni, şoptea şi ea, convinsă.

A doua zi, la ora trei, Gherghel îşi striga ordonanța:

— Ioane!

— Ordin, domnule maior!

— Ține un pol. Ştii ce trebuie să cumperi?

— Da, domnule maior: o sticlă cu vin negru, un sfert de pişcoturi şi... o aia aşa, eu cofeturi... Am înțeles, să trăiți!

La ora patru, Ion deschidea uşa unei cucoane care intra grăbită şi înfricoşată, ca şi când se ducea la moarte. Într-o

zi, ordonanța a deschis uşa unei tinere doamne de-o frumusețe cum nu mai fusese vreuna până atunci. Era Olimpia. Ceea ce l-a uimit mult pe Ion, a fost că Gherghel nu-l trimisese: să cumpere nimic, înainte de-a veni cucoana asta. Ceva mai mult, superiorul său nu ieşise din casă toată ziua şi-avusese o figură gravă, ea niciodată.

IV

Începutul a pornit numai din dorința Olimpiei de a se răzbuna. Doctorul Ion Arvinte o depreciase, înşelând-o. Deci n-o iubise niciodată. Atunci de ce se căsătorise cu ea? Din interes? Care interes, când nu dăduse atenție averii ei? Poate din cavalerism că-i devenise amantă, înainte de a se căsători? A fost un om calculat? Ce-a fost?

Zile întregi au chinuit-o multe întrebări la care nu şi-a putut răspunde niciodată. Olimpia ştia un singur lucru nu-l iubea pe Ion Arvinte decât ca soț. N-ar fi iubit niciun bărbat altfel; nu ştia ce era iubirea care s-o fi făcut să sufere. Totdeauna a fost rece. A înțeles însă de la început că Ion o iubea. De ce se schimbase acum când ea se prezenta mai fermecătoare, mai plină de viață, altfel decât cum o cunoscuse?

Intervenise a doua femeie în viața lor şi inima lui Ion bătea pentru aceea. Ion ştia să iubească. Dacă se îndreptase spre altă femeie, pentru ea nu mai avea nimic în suflet. Va rămâne lângă ea numai pentru că îl lega cuvântul de onoare, dar va fi un om rece, plictisit, un obligat. Atâta tot.

Poate că pornind de la aceste gânduri a primit invitația unei vecine, la o sindrofie. Vecina i-a spus „Va fi şi Tony la noi”

În ziua aceea Ion plecase de-acasă, fără niciun motiv. Era a cincea plecare în felul acesta, în vreo zece zile.

Olimpia se informase Ştefan State lipsea din oraş. Lui Ion nu i-a mai spus nimic. Ar fi însemnat încă un neadevăr spus de el, încă o serie de întrebări enigmatice puse de ea.

Cine era acest Tony? s-a întrebat Olimpia, neînțelegând pe deplin cam ce vroia să spună vecina, sa. Nu putea fi decât ofițerul care trecea prin fața casei ei, de zece ori pe zi. Când se uita Olimpia pe fereastră, nu se putea să nu vadă şi să nu fie salutată de un ofițer plin de fireturi. Din cauza acestor fireturi nu reținuse în minte figura lui.

Răspunse prietenei că va veni. S-a dus mai mult din curiozitate. Maiorul era acolo. Tânăra femeie îl găsi de nerecunoscut, nu-şi dădea seama că se afla în fața ofițerului care o saluta zilnic pe stradă. Tony era curățat de toate fireturile strălucitoare de pe uniforma sa, parcă ar fi ştiut că Olimpiei nu-i plăceau. Aflând că era avocat, Olimpia îi zise:

— Cum te simți în oraşul nostru, domnule avocat?

El stătu pe gânduri; Olimpia nu era una dintre gâsculițele obişnuite, bune de mințit; cu ea era nevoit să vorbească sincer. De-aceea zise:

— Mă simt străin, doamnă.

— De ce, când dumneata te bucuri de multă simpatie aici?

— Este adevărat, dar şi simpatiile sunt trecătoare. Nimic din aceste bunuri nu-mi aparține.

— Nici măcar dragostea femeilor?

— Nici măcar atât. Femeile nu mă iubesc, mă doresc. Sunt mai mult un bufon al simțurilor lor. Dacă aş pleca din acest oraş, toată lumea m-ar uita…

Olimpia zâmbi.

— În cazul acesta, nu eşti de invidiat, domnule Gherghel…

— Toate lucrurile au două fețe, doamnă. O față frumoasă, alta urâtă. Eu le trăiesc din plin pe-amândouă…

Seara, când era la masă cu bărbatul ei, Olimpia spuse, ca din senin:

— Azi am făcut cunoştinţă cu avocatul Anton Gherghel. Tu l-ai cunoscut vreodată?

— În treacăt, la club. Ce-i cu el?

— Se plictiseşte grozav, bietul om; duce lipsă de prieteni... L-am invitat la noi, pentru mâine la masă. E bine?

— Da.

Lucrurile s-au precipitat. Într-o zi, încurajat de desele ocazii când se găsea singur cu Olimpia, Anton Gherghel i-a spus că o iubea.

— Curios! Tocmai dumneata?

— Da eu. Sunt dornic de o viaţă care să mă mulţumească şi pe mine.

— Dă-mi voie să mă gândesc până mâine la ora patru.

— Îţi mulţumesc! a izbucnit el, fericit.

— Să fim înţeleşi, a adăugat Olimpia, eu nu pot fi amanta nimănui.

— Va fi aşa cum vrei dumneata.

— De ce mă iubeşti?

— Pentru că eşti femeia pe care am dorit-o toată viaţa. Te rog să nu te îndoieşti o clipă de sinceritatea mea.

— Am încredere în cavalerismul dumitale.

Spre miezul nopţii, când doctorul Ion Arvinte s-a reîntors din biroul său, a găsit-o pe Olimpia aşteptându-l în camera lui. Stătea pe scaun, îmbrăcată în costumul de zi.

— Cum de nu te-ai culcat? a întrebat-o el, îngrijorat. S-a întâmplat ceva?

Ion Arvinte nu-şi dădea seama cât de vertiginos se desfăşura viaţa în jurul său. Trăia cu mintea dusă pe alte meleaguri, decât acelea ale realităţii imediate.

— Nimic nou, Ioane, i-a răspuns, calmă, Olimpia. Vroiam să mai stau de vorbă cu tine. Eşti foarte ocupat, toată ziua.

— Ai dreptate, îngădui Arvinte, aşezându-se alături, pe un scaun larg. Dar uite ce vreau să te rog mai întâi eşti bună să-mi faci o cafea? Servitoarea s-a culcat, n-am pe cine ruga...

— Da-da, îți voi face eu, numaidecât. Numai să nu te simți rău după cafea, la ora asta.

— Am nevoie.

Olimpia aprinse o lampă de mână şi trecu în bucătărie. Ion Arvinte îşi lăsă capul pe-o palmă. O mulțime de gânduri îl năpădiră. Dragostea lui cu Mihaela lua proporții nu mai putea trăi fără ea; o vizita de câteva ori pe zi, cu motiv şi fără motiv. O dorea şi-n somn. Trecea pe strada unde locuia ea, numai s-o zărească o clipă la fereastră. La fel era şi Mihaela chinuită de dorul de a-l vedea.

De când se convinsese că Ion era amorezat de Mihaela, Olimpia nu-l mai urmărea. Îi era teamă ca adevărul să nu izbucnească prea tare. De multe ori, când Mihaela se afla la Ion, în camera de consultații, o chemau şi pe Olimpia. Ea se făcea că nu aude sau se scuza că nu era îmbrăcată. Pentru musafiri. Ocolea să se întâlnească cu ei.

Ion Arvinte a înțeles că nevastă-sa bănuia ceva. De prins, nu-l prinsese cu nimic şi, după cum vedea, Olimpia nu căuta ocazia aceasta, ba chiar o ocolea. Prietenia Olimpiei cu Gherghef n-o înțelegea defel Arvanite. De ce îl invita atât de des Olimpia? Era amantul ei? Femeia căuta să se răzbune, astfel? Dar n-avea un motiv serios de răzbunare!

E drept, de când începuse dragostea lui cu Mihaela, Ion o neglija puțin pe Olimpia, deşi făcuse sforțări să-şi păstreze firea de la început. Olimpia fusese rece, totdeauna; cel mai drăgăstos în familie era el. Încetându-şi cât de puțin felul de-a fi, a lăsat loc de bănuială. Niciodată Olimpia nu venise în patul lui, nechemată, dar Ion o aducea în fiecare seară în brațe, la el.

De la un timp acest obicei se rărea, deşi Olimpia se făcea mai frumoasă, deşi era, mai îmbietoare. Acest lucru se petrecu de când apăruse *cealaltă.* Olimpia mai ştia că Ion nu era bărbatul căruia îi trebuia două femei; el iubea doar o femeie şi trecuse la Mihaela, răcindu-se de ea. Ion nu era mincinos în dragoste, cum mu era ca medic, cum nu era ca

om.

— La ce te gândeşti? l-a întrebat Olimpia pe când îi punea ceaşca cu cafea pe măsuța de lângă el.

El o privi vinovat, ca prins asupra unui fapt nedrept. Gândurile erau singura-i ladă secretă, unde nu putea umbla nimeni. Atât avea asupra lui mai de preț. Sclavul are o singură libertate, pe care nu i-o poate ataca stăpânul libertatea de-a gândi. Şi, de multe ori, e mai frumos un gând curat ascuns, decât un gând rău, spus.

De teamă să nu i se ghicească gândurile, Arvinte murmură chinuit

— La multe lucruri, Olimpia…

Ea se aşezase în apropiere de scaunul lui. Îşi privea cu atenție unghiile. Văzând o neregulă pe ele, se sculă şi trecu la măsuța de toaletă, de unde luă o unealtă subțire. Reveni ocupându-şi locul, ca să cerceteze mai departe unghiile. În această poziție, vorbi liniştită

— Ioane, vreau să te întreb ceva…

El ridică privirea, păstrându-şi aerul chinuit de mai ’nainte.

— Da, te ascult, răspunse.

Arvinte se sprijini cu cotul pe brațul scaunului, cu un pumn sub bărbie. Aşa îşi înfipse privirea pe covorul alb de la picioarele sale. Olimpia se ridică şi veni în fața lui.

— O iubeşti pe Mihaela State? îl întrebă.

Soțul său nu-i răspunse şi se lăsă o tăcere grea. Se aştepta de mult la o lămurire, de care bănuia că va fi o răfuială mai zgomotoasă. Dacă Olimpia vorbea cu atâta calm, parcă ar fi vorbit de unghiile pe care şi le ajusta în clipa aceea, se vede că problema n-o pasiona. Dar de ce punea întrebarea?

Vorbea doar ca femeie, nu ca soție; se simțea mai mult jignită în amorul propriu, de dragostea lui cu Mihaela State. Poate că mai era şi alt motiv, dacă ea se hotărâse, chiar aşa calmă cum era, să-l întrebe asupra acestei dragoste. Secretul nu-l putu prinde la iuțeală Ion Arvinte.

Ea se reaşează pe scaun şi, pentru că el nu-i răspunse repede, zise

— Te-am întrebat ceva.

Doctorul Arvinte se ridică, împins de o tulburare interioară. Se simți caraghios, legat de nişte ițe banale, urâte. Nu asta visase el, când era student. Cel mai urât sentiment este acesta, când laşi frâu inimii, pierzându-ți capul. Stupid sentiment! Ion Arvinte încercă să se revolte contra răului, în mrejele căruia căzuse, dar nu putu. Ar fi însemnat să gândească rău despre Mihaela. O văzu înaintea ochilor săi, aşa cum fusese prima dată când îl sărutase, întinsă pe canapea, cu două lacrimi limpezi oprite pe obraz. Femeia aceea era sigur, îl iubea, aşteptând de la el, bărbatul puternic, s-o elibereze dintr-un sclavagism în oare soarta o aruncase. O iubea şi el.

Îşi reveni repede şi, trecându-şi o palmă pe deasupra frunții ca să se liniştească, vorbi:

— De ce vrei să afli unele chestiuni, de care cred că nu ai nevoie?... Şovăi puțin, parcă ar fi vrut să mai spună ceva. Se opri în mijlocul camerei, amețit de greutatea conştiinței.

— Eu trebuie să ştiu tot ce se petrece cu mine, protestă, nemulțumită, Olimpia. Eşti soțul meu şi nu ți-e permis să săvârşeşti abateri...

— Ai dreptate, aprobă, mai şovăitor, Arvinte.

— Cred că nu e cazul să negi ceva, când este adevărat... şi n-o să-mi ceri mie să aprob cele ce faci, Ioane. Prin întrebarea mea vreau să trezesc în tine bărbatul, cavalerul, dacă nu soțul. Te rog să-mi răspunzi sincer la întrebarea pe care ți-o pun: O iubeşti pe Mihaela State?... Vezi? nu te întreb dacă eşti amantul ei...

— Nu sunt amantul doamnei State! se revoltă el, uşor, deşi ar fi fost firesc să fiu. Oare am fost amantul tău înainte de a ne cununa?

— Depinde de oamenii care judecă.

— Oamenii care judecă nu ne puteau considera amanți... Dar dacă ți-aş spune că o iubesc pe Mihaela State, ce-ai

face, Olimpia?

— Mâine aş consimți să fiu soția avocatului Gherghel.

— Ai un amant, vrei să spui.

— Nu încă... Gherghel mă iubeşte...

— L-ai iubi şi tu?

— Aşa cum te-am iubit şi pe tine... la început, cât ai fost drept. Nu-ți reproşez nimic, să ştii. Te cunosc şi te înțeleg, Ioane. Asta e firea ta, poate că n-ai nicio vină. Ai sufletul curat, sunt sigură. Între mine şi Mihaela State, ea este cea nefericită şi pe tine te îngrijorează nefericiții...

— Mă ironizezi? o întrebă el îndurerat.

— Aş fi o ticăloasă. Tu ştii că nu sunt.

— Olimpia, spuse Ion Arvinte, luându-i amândouă mâinile într-ale sale, sunt un om care nu-ți mai poate oferi fericirea ce ți se cuvine. Mă înțelegi?... Pentru că Olimpia nu-i răspunse, ci îşi lăsă privirea pe spațiul dintre amândoi, el continuă emoționat nu ştiu dacă mai pot face fericit pe cineva, dacă mă mai pot ferici chiar pe mine... Aici trăiesc o viață care nu este a mea, sunt străin de tot ce mă înconjoară; oraşul acesta mă respinge. De-atâția ani, nu mi-am putut face un prieten în el. Vreau să evadez de-aici, Olimpia!... M-ai adus într-o avere pe care n-o merit şi de care, după cum vezi şi tu, n-am nevoie; n-am dorit-o. Eu vreau să muncesc, nu să trăiesc din veniturile unei averi care-mi asigură viața de trântor.. Simt în mine puteri atât de mari, încât pot să-mi fac singur averea de care aş avea nevoie...

— Ce rămâne de făcut? îl întrebă ea îngrijorată, punându-i o palmă pe fruntea, pe care o bănuia încinsă.

— Tu ce părere ai?

— Eu zic să ne despărțim, Ioane. E mai bine. De ce să ne amăgim ființa de prisos, când ştim că tot acolo vom ajunge. Acum cel puțin, avem puterea de-a ne despărți înțeleşi, prieteni. Mai târziu s-ar putea să iasă o tragedie din toate frământările noastre.

Doctorul Arvinte o privi în ochi, îl uimi bunătatea cu care

soția sa judeca situația, şi-i spuse profund emoționat

— Bine, Olimpia, ne vom despărți…

— Prieteni, nu? îl întrebă ea, strângându-i mâna.

— Da, prieteni! răspunse el obosit, ca după o muncă grea. E nevoie oare să ne duşmănim?

V

Toată noaptea Olimpia n-a dormit. A plâns o bună parte din timp. Se simțea covârşită de-o durere amară. Durerea despărțirii de omul cu care trăise câțiva ani. În ultimul timp se gândise la despărțire mereu şi se obişnuise cu acest gând. Dar, când verdictul a fost pronunțat, a îndurerat-o. Nu-l iubise fierbinte pe Ion, nu-l luase de bărbat pentru că era Făt-Frumosul visat de ea în adolescență nici n-avusese astfel de vise. Dorise doar să se mărite cu un bărbat demn de respectat. În căsătorie respectul este un sentiment mai de valoare, decât iubirea care aduce friguri, călduri, zbucium şi deznădejde, adeseori. Arvinte fusese omul demn de respectat. Pe acest om îl plângea. L-a respectat, ca şi când l-ar fi iubit. Nu l-ar fi înşelat vreodată, dacă el nu ar fi săvârşit primul abaterea în căsnicia lor. Respectul merge până la respect, pe când dragostea te îndeamnă să iubeşti mai departe, chiar pa înşelător. Într-un loc judeci cu mintea, într-alt loc judeci cu inima, dacă inima poate judeca.

Respectul Olimpiei a fost hotărât cu mintea, de aceea lacrimile de-atunci i-au ajutat foarte mult să se obişnuiască cu situația. Durerea pierderii n-a fost mare; jignirea, completată prin declarațiile lui Ion, din seara trecută, i-a ajutat să-şi întărească nervii. După o noapte de oboseală, dimineața a dormit câteva ore odihnitoare.

Când s-a sculat, a găsit pe masă o scrisoare de la Ion, prin care o anunța că pleacă la Bucureşti cu trenul de ora

trei, după amiază. S-a dus în biroul lui. L-a găsit făcându-şi bagajele.

— Pleci? l-a întrebat ea.

— Da.

— Voi veni şi eu, mâine, vrei?

— Da, desigur. Te voi aştepta la gară…

— Bine. La revedere.

I-a întins mâna pe care el a sărutat-o lung.

În timp ce doctorul Ion Arvinte era în tren, acasă la el se afla maiorul Anton Gherghel. Căzuse în genunchi la picioarele Olimpiei.

— Te voi iubi! şoptea el. Te voi iubi mereu, până la moarte!

— Eşti sigur?

— Te mai poți îndoi de dragostea mea?

— Să sperăm că va fi aşa cum spui.

*

* *

Dragă Mihaela,

Astăzi am condus-o pe Olimpia la gară. La ora când îți scriu cred că a şi ajuns la Vedeni. Ne-am despărțit definitiv. A fost dorința amândurora. Am înaintat cererea de divorț, cu declarațiile necesare pentru accelerarea ultimelor formalități. Soția mea, după divorț, se va mărita din nou, luând pe avocatul Anton Gherghel.

Eu sunt singur. Mi s-a aprobat postul de medic la un spital din Capitală. Este tocmai ce am dorit eu, pentru a începe o carieră serioasă.

Atât pot să-ți spun, până la primirea unei scrisori de la tine. Atunci îți voi scrie că te iubesc, că te doresc lângă mine, că toată fericirea mea eşti numai tu. Vreau să vii, pentru a mă ferici. Să începem, iubita mea, o viața ideală. Tu mă vei face mare, folositor omenirii, şi eu te voi diviniza ca pe cea mai sublimă ființă de pe pământ.

Aştept să-mi scrii. Bunul tău prieten,

Ion Arvinte

*

* *

TELEGRAMA

Sosesc Luni cu trenul de ora 10,40, seara. Convenit tot, cu Ştefan.

Mihaela

*

* *

Mihaela îşi adunase ultimele lucruri mărunte, pe care trebuia să le pună într-o valiză de mână. Alături şedeau două geamantane mari, încărcate până la refuz. Tânăra femeie privea cu regret o fotografie, în care era ea cu Ştefan. De ce n-ar lua această fotografie? Era prost lucrată de un fotograf provincial, dar o amuza poziția pe care o luase acolo. O poziție comică, i-o impusese fotograful zelos: cu fața la Ştefan, dar cu privirea la aparat. Ieşise şaşie.

Privind fotografia, Mihaela zâmbi, deşi starea-i sufletească era apăsătoare. Calcula ce avea de făcut: drumul până la gară, în văzul lumii, aşteptarea trenului, îmbarcarea, călătoria... Dacă ar fi putut să zboare de unde se afla, până la Bucureşti, era mai bine. Cea mai grea parte a escapadei, rămânea despărțirea de Ştefan. Îl aştepta să vină. Nu putea să se lipsească de această grozavă împrejurare care o neliniştea.

Îi spusese că pleacă. De ce? Vroia să se ducă la Bucureşti, pentru a se obişnui cu despărțirea. Încet-încet, se vor obişnui amândoi cu acest gând. Era mai greu pentru el, ea era hotărâtă, nu s-a gândit niciodată că va rămâne mult acolo. Îl rugase s-o ierte că-i schimbase felul vieții cu prezența ei. Nu putea suferi viața aceea de trândăvie şi plictiseală. O va ucide sufleteşte, curând, dacă nu chiar

trupeşte. Erau două firi opuse, ştia şi Ştefan, ca şi cei care îi cunoşteau. Nu s-au apucat însă să-şi reproşeze defectele, n-aveau nevoie de ceartă. Oamenii înțelegători se împacă.

Ştefan păruse că o înțelegea; avea un suflet bun. Când iubeşti pe cineva, fă-i plăcerea, chiar de te-ai lipsi pe tine de bucurii. Ştefan o iubea, lămurit; avea stimă pentru ea, fiindcă şi-o vedea superioară, era cultă, deosebită, frumoasă. Ajunsese o mândrie pentru familia şi rudele lui. Se despărțea greu de această comoară, ce-i drept mai scumpă decât averea lui. A rugat-o să nu-l părăsească, i-a căzut la picioare, i-a oferit tot ce vroia. Pe urmă s-a mulțumit să fi plecat doar pentru o lună, două, trei, unde vroia, singură, dar să revină.

De ce l-ar fi amăgit? Ea pleca la Bucureşti, unde se afla omul pe care îl iubea, pe care îl ştia singur, disperat. Nu i-a pomenit însă nimic lui Ştefan State, despre iubitul ei. L-a cruțat. Mai bine să afle singur, mai târziu; atunci o va disprețui, o va uita.

Mihaela rămăsese cu fotografia în mână, privind-o cu tristețe. S-o ia cu ea, sau nu? În momentul acela una din uşi a fost trântită cu putere şi-n prag a apărut Ştefan State, soțul ei. Avea o privire de nebun; părul îi era dezordonat, gulerul cămăşii desfăcut; îl sufocase. Într-o mână ținea revolverul nichelat de pe panoplia de arme din salon.

Mihaela a încremenit îngrozită, mototolind fotografia între degete. Speriată, a deschis gura pentru un țipăt, mai mult închipuit. N-a mai văzut nimic, spaima o orbise. Altfel s-ar fi dat puțin într-o parte din fața lui Ştefan, căci şi el părea orb din cauza furiei.

— Te duci la el! a țipat State.

Atât a mai auzit Mihaela, căci cele două detunături de armă i-au răpit simțurile, i-au închis gura, înainte de a da țipătul propus în gând. S-a prăbuşit peste unul din cuferele aranjate pentru plecare.

*

* *

Ion Arvinte a cercetat şirul de vagoane, până la ultimul călător. De ce n-o fi venit Mihaela? A mai privit o dată de-a lungul peronului, cu o speranță rătăcită prin fundul minții, dar n-a zărit femeia dorită, nicăieri. Nu venise! Acesta era adevărul. Gara se liniştise, ca după toate forfotelile brutale, provocate de sosirea fiecărui tren. Un mic vânzător de covrigi îşi socotea, deoparte, banii produşi din zbieretele lui. După ce a terminat socoteala, copilul şi-a luat restul de covrigi, pornind spre ieşire, strigându-şi marfa în pustiul din drumul său. Un val de linişte s-a lăsat pe toată întinderea aceea de fiare întunecate. Liniile păreau nişte degete lungi, pornite dintr-o palmă uriaşă. De-a lungul lor, ici-colo, luminile sclipeau tremurătoare. La intervale lungi, apăreau ochii roşii ai locomotivelor de manevră.

Ion Arvinte s-a aşezat neliniştit pe o bancă. N-avea nicio presimțire, pentru că nu ştia ce să creadă. Dar Mihaela trebuia să vină, pentru Dumnezeu! Telegrama ei era precisă, hotărâtoare: Sosesc luni la ora 10,40... Nu se aştepta s-o vadă atât de repede pe Mihaela, ştia că-i era greu să se despartă de Ştefan State. Mai greu decât îi fusese lui să cadă de acord cu Olimpia.

Ştefan State! Enigma! Cum de renunțase acest om, atât de uşor, la Mihaela? Cum?

La ce bun să-şi mai facă închipuiri de prisos? Va aştepta trenul următor, care avea să sosească cu o oră şi jumătate mai târziu. Poate că Mihaela o fi întârziat, o fi pierdut trenul... bagaj mult... greutăți fireşti... Ştefan State!...

Decât să-şi facă închipuiri fără rost, neliniştitoare, stând pe loc, mai bine s-ar repezi până acasă. Poate că-l aştepta altă telegramă de la Mihaela. Poate!... Avea timp. Se ridică şi porni grăbit spre ieşire. Pe capra unei trăsuri neocupată, moțăia un birjar, somnoros.. Sări în birjă şi-şi strigă adresa.

— Repede! mai adăugă el. Trebuie să ne înapoiem la trenul următor.

Trăsura porni chinuitor de încet. Era o seară liniştită de vară, cald, cer plin de stele; pe străzi multă voioşie. Dintr-un local se auzeau cântece, un mascalţon dansa comic pe scara unei grădini cp porţile deschise. Se auzeau hohotele celor care îl priveau. O masă de oameni şedea stâlcită, în poarta grădinii, cu ochii ţintă spre cel care se trudea să-i înveselească. Un copil sări din mulţime, avântându-se să treacă strada, prin faţa birjei. Omul de pe capră trase o înjurătură şi dădu bice cailor care se zăpăciseră.

Ştefan State!

Lui Ion Arvinte nu-i ieşea din minte numele acelui om. Enigmatic om! Prea consimţise uşor la eliberarea Mihaelei! De ce? O iubea foarte mult şi de multe ori îi. Spusese lui Ion Arvinte că, mai curând, ar muri, decât să se despartă de ea. Să fi înţeles oare că cu sila nu poate să ţină o femeie în casă?

Ion se cam îndoia de acest lucru. Nu, nu, State nu era omul care să se fi ridicat deasupra instinctului. Cum nu înţelegea să dea pământul, chiar pe bani, ţăranilor, tot aşa nu înţelegea să-şi lase liberă femeia ca să gândească ce vroia ea. Era stăpânul Mihaelei, ca şi al pământului.

Cine era acest Ştefan State? Ion Arvinte se interesase avusese un străbunic crescător de vite, iar altul, mărchidan. Nicio ramură de boierie în familia sa, aşa cum lăsa să se creadă. O luase pe Mihaela de soţie pentru că avea o familie renumită, în acelaşi timp şi săracă. Inferioritatea materială este un mijloc de supunere, totdeauna. Femeia avea să rămână mai mică faţă de el, prin lipsa averii personale. Îi plăcea şi-o iubea pe Mihaela cum ştia el.

„Nu, nu cred că va fi atât de uşoară despărţirea Mihaelei”, murmură Ion în trăsură, fără să-şi dea seama că vorbea singur. Dar de ce îi spusese în telegramă „Convenit tot, cu Ştefan”? Oare se înţelegea că soţul aprobase despărţirea?... Altceva ce? Cum convenise el? Aflase de dragostea ei cu Arvinte? Ştia că. Venea la el?

Dacă cunoştea adevărul, cum de se împăcase atât de uşor cu situaţia? El care o iubea din zi în zi mai mult pe Mihaela!

Când ajunse în dreptul casei sale, doctorul Arvinte sări din birjă. Închiriase o căsuţă modestă, mobilând-o frumos. Aici vroia s-o primească pe Mihaela. Cumpărase florile care-i plăceau ei garoafe roşii. În mijlocul florilor era aşezat portretul iubitei sale. Alte bunătăţi dorite de ea o aşteptau întinse pe masă.

Servitoarea îi spuse că nu avea nicio veste noua, de nicăieri. Se reîntoarse la trăsură şi porni spre gară, unde ajunse cu cinci minute înainte de sosirea trenului. Cum era firesc, norocul nu-l favoriză nici de data asta. Înţelesese că sosirea Mihaelei se amânase cu cel puţin o zi.

Ion Arvinte nu mai avu nicio plăcere de viaţă, se simţi înfrânt, trist, cu o nesiguranţă apăsătoare pe suflet. Acasă nu-i venea să se ducă, era mai bine să pornească spre spital; acolo avea cu ce să-şi treacă timpul, până ce-l va cuprinde osteneala. Pe urmă se va trânti pe un pat, unde va dormi, de va putea, câteva ore.

Portarul de noapte al spitalului îi dădu o veste, cum îl văzu

— Aveţi o telegramă, sus, domnule doctor.

Arvinte se simţi dintr-o dată cuprins de-o teamă nelămurită, gata să-şi piardă cumpătul. Teama care-i mocnea în suflet de când văzuse trenul care nu adusese pe Mihaela.

— Sus? întrebă el grabnic. Unde sus?

— La sora Veronica…

Fără să mai aştepte alte lămuriri, o luă repede spre clinica unde lucra. Sora Veronica era ajutoarea sa, o fată plăpândă, visătoare, foarte devotată serviciului. Arvinte o găsi gata de plecare.

— Tocmai vroiam să vin la dumneavoastră, domnule doctor. Bănuiesc că o telegramă cere un răspuns urgent…

— Dă-mi-o repede! răspunse el.

Fata i-o întinse. O desfăcu, dar era sigur că nu venea de la Mihaela. Ea îi scria numai acasă. Citi

Sunt profund mâhnită de durerea care te-a lovit. Dumnezeu să-ți ajute să te menții omul bun, aşa cum te ştiu.
Olimpia

Ion Arvinte scânci, pierdut, câteva cuvinte neînțelese. Apoi se forță să-şi descleşteze limba, până ce putu să vorbească cu o privire rătăcită spre sora Veronica.

— Ce-ce-ce-i asta?! întrebă el, tremurând.

Fata ridică uşor din umeri, nedumerită, dar se sperie văzându-l palid, lipsit de puteri, gata să cadă.

— Domnule doctor, ce-aveți? îl întrebă ea.

Ion Arvinte vru să se mențină pe picioare, însă nu putu şi se îndreptă spre un scaun, pe care se prăbuşi.

Sora Veronica se repezi şi-i aduse un pahar cu apă.

— Apă, spuse ea.

El răsturnă pe gât tot paharul, dintr-o dată. Aşa îşi mai reveni. Fata de lângă el îl privi îngrijorată. Numai ei îi spusese de sosirea Mihaelei. I se destăinuise, pentru că o vedea bună şi săritoare față de bolnavi, ca o soră adevărată. Ea l-a înțeles şi se bucura, ca şi el, îl încurajase discret, se dusese la el în orele libere, ca să-i aranjeze casa. El îi promisese c-o va face prietenă cu Mihaela.

— Vreo veste tristă, domnule doctor? îl întrebă ea cu indulgența cu care-şi trata bolnavii.

El o privi înfrânt şi murmură

— Da, Veronica.

— Nu mai vine doamna?

Ridică brațele în lături, deznădăjduit.

— Nu ştiu… nu ştiu ce să-ți spun, nu mai înțeleg nimic.

Fără să se poată stăpâni, izbucni într-un hohot de plâns. Dar fiindu-i ruşine de fată se ridică şi plecă cu paşi înceți, nesiguri. Când ajunse în stradă, lăsă lacrimile în voie.

Colindă străzile, fără rost, merse împleticindu-se ca un

om beat, se lovi de clădiri. Nu mai vedea nimic, nici nu putea să gândească clar. La ziuă ajunse acasă, plin de praf şi noroi. Servitoarea se înspăimântă de halul în care apăruse. Se dezbrăcă şi se urcă în pat, cuprins de frigurile disperării. În pat putu să gândească Olimpia nu-l păcălea, dar' nu-i spusese adevărul întreg: pentru ce îl compătimea? Oare credea că Arvinte cunoştea adevărul? Care era adevărul? De unde să-l fi aflat?

Ion Arvinte făcu sforțări să-şi păstreze mintea întreagă. Nici vorbă că se petrecuse o mare nenorocire. Ce-a făcut Ştefan State cu Mihaela? Căci numai despre ei vorbea Olimpia în telegramă. A ucis-o? îngrozitor!

Nici în pat nu mai putea să stea. Îi trecu prin minte un gând şi sări ca nebun.. Se îmbrăcă sumar, luă pardesiul şi-şi înfăşură gâtul cu un fular. Tot corpul îi era numai o apă frigurile i se schimbaseră în călduri.

La gară! Se va duce la gară să pândească trenurile. Nu avea răbdarea să aştepte răspunsul unei telegrame pe care ar fi dat-o. Trebuia să vadă în gară un om din Vedeni, sosind cu trenul.

Când ajunse în gară, se aşeză la o masă în restaurant şi aşteptă. Ceru un ceai şi bău câteva pahare cu rom până ce simți că se amețeşte. Atunci avu o clipă de înseninare a minții, se simți că fusese pradă unui coşmar care îl chinuise toată noaptea. Asta din cauza telegramei exagerate pe care i-o trimisese Olimpia. Dar oare fosta lui soție nu-l păcălise? Nu vruse să-i sfredelească inima cu o durere, în clipele lui fericite? Poate că aflase despre întârzierea Mihaelei şi profitase de moment.

Se simți jenat de propria-i înfățişare hainele-i dezordonate, părul, fața nerasă şi murdară. Dacă Mihaela venea cu primul tren, avea să se sperie de aspectul lui. Ar trebui să se curețe…

Nu se clinti de pe scaun. N-ar fi scăpat din vedere linia ferată pe care urma să vină trenul cu fericirea, sau… nefericirea lui.

Un clopot cenuşiu anunță tocmai atunci apropierea unui tren. Sosirea Mihaelei? Venea vreo veste de la ea, măcar? O ceată de hamali trecu pe lângă el, spre linia ferată. Mai erau cincisprezece minute de aşteptare. Arvinte se ridică şi trecu în capătul liniei ferate, de unde putea să vadă bine pe orice călător coborât din tren. Trebuie să recunoască pe cineva, nu se poate!

Maşina trenului se opri chiar lângă el; o simți caldă, îl izbi mirosul greu al aburilor uleioşi, țâşniți, sforăitori, pe gura unei țevi. Începură să apară primii călători şi el îi privi disperat. Doi erau din Vedeni. Arvinte nu-i văzu, tocmai pe aceştia. Dar se opriră ei, uimiți. Aproape că nu-l mai recunoşteau pe omul care: le fusese medic în oraş. Era distrus. Să fi fost aşa din cauză că se despărțise de nevastă-sa? Prin Vedeni se auzise multe; gura lumii e mare.

— E chiar doctorul! zise unul, convins.

— El să fie?

— Să-i dăm bună ziua. O fi aflat ceva?

— Nu cred.

Erau doi frați din Vedeni, negustori. Unuia dintre ei îi vindecase Arvinte un copil bolnav. Oameni simpli, cuminți, aşezați; nu prea pricepeau viața, se ocupau mai mult de afacerile lor.

— Domnule doctor, zise unul, bună ziua!

Lom Arvinte îl privi absent. Câteva minute îl chinuiseră iar gândurile negre. Deschise larg ochii spre ci doi oameni şi se dezmetici. Fără a răspunde la salut, puse mâna pe umărul celui din fața sa.

— S-a întâmplat ceva la Vedeni? întrebă el, înăbuşit.

Cu cât înțelegeau mai bine situația, cu atât, cei doi negustori erau mai îngroziți. Cum voi putea spune adevărul, acestui nenorocit? Le venea greu. Doar pentru femeia moartă se despărțise doctorul de soția sa, dăduse cu piciorul la atâta avere, plecase din Vedeni, după ce-şi făcuse un rost, clientelă, renume…

Oamenii se uitară unu la altul, pe când doctorul tremura de nerăbdare. El înțelegea gravitatea lucrurilor, doar privindu-i.

— Vă rog foarte mult… gângăvi Arvinte. Lăsați jena deoparte; ce s-a întâmplat?

— Da, domnule doctor, începu cel mai bătrân, suntem bărbați, dar… vezi dumneata, noi nu prea ştim cum s-au întâmplat lucrurile stăm departe de casa lui State… Am auzit doar…

— Ce-a făcut State? Vă rog…

— Cum, dumneata nu şti nimic?!

— Ce să ştiu?

Urmă o nouă privire îngrijorată între cei doi negustori.

— Aşa este, zise unul, domnul doctor n-a avut de unde să afle… Apoi, către Arvinte Domnule doctor, ce-a fost, a fost rău, nu trebuia să facă State, ce-a făcut. Eu, dacă mi-ar zice nevasta să ne despărțim, n-aş face omor; avem copii… El a făcut, zăpăcitul! Şi-a omorât nevasta, nu ştiu de ce…

Ion Arvinte duse o palmă la frunte, mai mult pentru a-şi sprijini capul pe care şi-l simțea căzând spre piept.

— Vă mulțumesc! spuse, încet.

Ceilalți îl priviră neliniştiți, dar n-avură ce să-i mai spună. Îi dădură doar bună ziua, de plecare. Se îndepărtară. Ion Arvinte nu mai auzi nimic, îşi târî picioarele spre o ladă din apropiere, pe care se aşeză. Se simți distrus, umilit, compromis, mintea îi era zdruncinată de atâta durere, oboseală, de lovitura primită fără vindecare. Mihaela murise, visul spulberat. Ce mai avea de făcut? Lângă el era linia ferată, care-i oferea putința de-a muri imediat. Nu s-a gândit niciodată la o moarte forțată, i-a fost silă de sinucidere. Scăpase vieți multe de la moarte, tocmai pentru că o disprețuia, pentru că înțelegea s-o înfrunte, tocmai pentru că iubea viața. Sinuciderea era un caraghioslâc! Aşa o vedea.

S-a ridicat şi-a ieşit în stradă, în mijlocul oamenilor care

forfoteau, unii grăbiți, alții veseli, toți însă plini de viață, preocupați cu fericirea lor, alergători într-un pustiu fără sfârşit. Această stradă nu va fi goală niciodată; în fiecare clipă se va găsi o mulțime de oameni, care s-o răscolească, s-o bată cu picioarele, în căutarea aurului necunoscut, neînțeles în strălucita-i amăgire. Şi doctorul Arvinte era unul dintre oamenii aureolați cu speranța vieții amăgitoare. Fiecare trecător avea drama sa, povestea sa, bucuria sa. Un cerşetor fără picioare se țâra pe jos, sprijinindu-se în mâini. Făcuse din mâini picioare şi corpul i se bălăbănea între ele, ca un clopot fără ecou. Se auzea doar un miorlăit jalnic de îndurare. Un om care pierduse tot, până şi jumătate din corpul său. Un câine, în halul acesta, ar fi fost împuşcat. Omul vroia să trăiască, simțea nevoia, se crampona de viață şi, neavând ce mânca, cerşea. Şi astfel trăia, trăia, trăia, se încăpățâna să-şi ducă viața până la capăt, înjosindu-se, târându-se pe pământ, alături de gunoaie, de murdărie. Trăia, pentru că un medic bun, ca Ion Arvinte, îşi dăduse silința să-i salveze viața, să-i mențină omenia în cele două cioturi de picioare.

Haide, doctore Ion Arvinte! Eşti unul dintre oamenii cu suflet; în mintea ta ai adunat, clipă cu clipă, prin studii, cel mai suprem balsam al vieții medicina. Eşti sortit să dai oamenilor viață, să însănătoşezi sufletele, să repari stricăciuni sângeroase, să-i redai semenului tău, tot ce-a pierdut în goana vieții. A murit Mihaela, n-o mai ai. Acum douăzeci şi patru de ore făceai planuri frumoase pentru viitorul vostru, visai să faci din ființa pe care o iubeai, al doilea suflet al tău, ca să fi pornit cu el, alături de aceşti oameni pe lângă care treci, căutându-vă un loc în soare, în care să înfloriți şi să iubiți frumosul. A murit Mihaela, dar gândeşte cât bine vei face tu cu sufletul tău profund îndurerat de moartea ei. Ieri, când ai adus garoafele roşii şi le-ai pus pe masă, erau pentru Mihaela. Apoi, după ce ai pus portretul ei în mijlocul florilor, ai jurat ceva că vei căuta să fii om şi să. Răscumperi prin omenia ta, greşeala

pe care ai făcut-o răpind altuia fericirea pe care io dădea Mihaela. Ai recunoscut în fața portretului ei că ai fost vinovat. Şi, legea stupidă a soartei a vroit, poate tocmai în ceasul acela când te simțeai fericit, ca o mâna să întindă arma şi să-ți omoare fericirea!

Dar nu deznădăjdui, nu eşti singurul om căruia i-a fost ucisă fericirea; cerşetorul fără picioare, este unul dintre frații tăi de suferință. Întinde-ți sufletul curat spre cei care suferă şi, înțelegându-i prin suferința care vă leagă, ajută-i. Numai cine suferă cunoaşte suferința şi noblețea ei. Caută să faci cât mai mult bine, ca astfel, sufletul Mihaelei tale să se înalțe cât mai sus, cât mai frumos… doctore Ion Arvinte!

VI

Puterea degetului arătător e mai covârşitoare decât orice greutate de pe lume. Ea te îngenunche şi te apasă, făcându-te să simți cea mai profundă umilință. Câțiva ani la rând doctorul Ion Arvinte a fost arătat cu degetul, căci lumea, chiar când te compătimeşte, te fixează în privirea ei, ca pe un animal curios. Mila este cel mai uşor mijloc de umilire.

După drama de la Vedeni, Ion Arvinte a avut puțini prieteni; ajunsese dihorul care rosese temelia unei căsnicii, după ce-şi stricase propria-i casă. Îşi împinsese soția la adulter, ca să poată fugi cu o femeie măritată. Ziarele răscoliseră amănuntele dramei, dând oamenilor motiv de vorbă pentru săptămâni întregi. Era o epocă, în care țara toată n-avea ce bârfi. Avocatul Anton Gherghel îşi făcea meseria; avea şi el nevoie de-o reabilitare, ca să nu se creadă că intrase într-o avere numai din dorința de-a o stăpâni.

În toată drama, vinovatul principal era Ion Arvinte; Ştefan State ucisese dintr-o revoltă firească. Şi Mihaela era

vinovată, dar murise, îşi primise pedeapsa. Despre morți nu se poate vorbi. Deci vinovatul a fost înfierat, arătat cu degetul, demascat ca asasin moral, distrugător de căsnicii. Avea şi-un renume era doctorul care, când nu-şi putea ucide pacienții prin profesia sa, îi ucidea altfel. Toată lumea a căutat să-l vadă.

Ion Arvinte şi-a dat demisia de la spital, s-a retras într-o căsuță, ocupându-se doar de bolnavii nevoiaşi. Sora Veronica l-a urmat; numai ea fusese martora sincerității lui. A trecut timp, Ştefan State a fost achitat de Juraţi. Crima lui se considera morală ucisese, dar ca să pedepsească o femeie vinovată, să-şi răzbune nefericirea. Au trecut ani şi s-a aşternut, peste tot, uitarea. Poate că a fost mai bine. Sora Veronica şi-a dat seama că cel mai grav dintre bolnavii doctorului Arvinte era chiar el. A căutat să-i fie soră adevărată. Lumea uitase drama, mai vorbea de ea, cine ştie când, la vreo întâmplare care s-ar fi asemuit. Numai doctorul Ion Arvinte n-o putea uita pe Mihaela.

*

* *

Ce-l făcuse să-şi reamintească în ziua aceea de drama sa? O împrejurare, dar nu una dintre împrejurările obişnuite care mai fuseseră de multe ori. De data asta se ivise o împrejurare cu totul deosebită în târguşorul de la poalele munților Moldovei, unde se afla doctorul Arvinte. Privind pe fereastra casei sale, doctorul a zărit pe Olimpia trecând pe stradă. Ceva mai mult: intrând în casa de peste drum.

De şase ani, doctorul Ion Arvinte locuia în Răducăneşti, târguşor aruncat între apa Sucevei şi poalele munților Carpați. Fugise departe, pentru a nu mai vedea niciun om din acei care trăiseră în jurul său, pe vremea dramei. N-o luase cu el nici măcar pe Sora Veronica, deşi fata i se devotase un an întreg după moartea Mihaelei, ajutându-l să pună capăt marei dureri. De şase ani trăia ca un sihastru, nevăzând pe altcineva, decât bolnavii săi, al căror

număr creştea o dată cu faima sa de medic bun. Din tot cuprinsul locului veneau bolnavii, pentru a fi lecuiți de doctorul miraculos. Se dusese în ținutul acela tocmai pentru că alt medic nu vroia să meargă din cauza sărăciei. El s-a dus şi-n primii doi ani s-a răspândit vestea că la Răducăneşti era un medic bun, care salva de la moarte pe orice bolnav. N-au întârziat să vină la el şi bolnavii bogați; dimineața, după ce se scula doctorul Arvinte, găsea printre şirurile de căruțe în care zăceau diferiți bolnavi, câteva cupeuri de case mari. A vindecat pe toată lumea care i s-a încredințat, a adus fericire şi bucurie, tuturor. Ziua întreagă auzea oftaturi, tuse seci, plânsete, tăia carne putredă, zâmbind, încurajând, dar mai ales salvând vieți care se credeau pierdute.. Masa o lua între două vizite, noaptea-îl găsea la lucru şi somnul îl apuca cu eprubetele în mână, răscolind sângele bolnavilor, spre a le găsi leacul. De multe ori adormea în cabinetul de consultații, supraveghind vreun bolnav pe care nu vroia să-l piardă din vedere câteva nopți la rând.

În fiecare an şi-a mărit mereu casa, în folosul bolnavilor, pentru a putea adăposti cât mai mulți. Vara, grădina sa era şi a bolnavilor săi veniți să se însănătoşeze; aleile erau pline de paturi, de scaune, sau erau străbătute de bolnavi în cârje, care încercau să-şi recapete picioarele sub privirea oblăduitoare a doctorului minune. Toți bolnavii îl vedeau mare şi credeau în el.

Iarna, doctorul Arvinte rămânea aproape singur; bolnavii se încumetau greu să ajungă până la el. Câmpiile erau viscolite, nămeții de zăpadă se înălțau cât munții, acoperind drumurile, făcându-le prăpăstioase, anevoie de străbătut. Cu toate acestea doctorul Ion Arvinte nu dădea înapoi când trebuia să plece la vreun bolnav grav. Pleca singur, călare dacă se putea merge, sau în sanie. S-ar fi părut că-şi căuta singur moartea din disprețul pe care îl arăta vieții. Nu şi-o precupețea, şi-o punea în pericol pentru viața celui mai umil dintre bolnavii săi. Tot ce făcea

venea din sufletul său larg şi trist; viaţa îi era robită unei suferinţi ascunse, arsă de pârjolul nefericirii care îi răsturnase ordinea. Era medicul tuturor bolilor, le descoperea pe toate cu o pasiune neînţeleasă. Trăia numai în faţa bolnavilor, unde îşi încorda voinţa până dincolo de puterile sale. Au fost împrejurări când a vegheat neclintit şi neodihnit nopţi la rând, pentru a scăpa câte un bolnav grav. El ştia să-şi impună voinţa, ştiinţa, priceperea; pentru a nu mai da înapoi vreodată, ataca duşmanul ascuns în vătămăturile bolnavilor, cu o siguranţă de neîndoit.

În târg nu ieşea, oraşul, pentru el, era o cetate moartă. Întâlnise acolo aceiaşi oameni ca şi la Vedeni, oameni lipsiţi de energie, resemnaţi, robiţi prejudecăţilor, intrigilor, cancanurilor provinciale, departe de-a fi creatori, sau măcar partizanii sinceri ai vreunui ideal. Nici nu era multă lume în târguşorul acela, cu care doctorul Arvinte ar fi putut să stea de vorbă doi avocaţi, patru ingineri silvici, un judecător, un medic obscur, oameni lipsiţi de-o personalitate statornică. Când a apărut în Răducăneşti doctorul Ion Arvinte, procesul s-a desfăşurat ca şi la Vedeni primii săi pacienţi au fost câteva cucoane plictisite din târg, dornice de senzaţii noi, care, văzându-l ursuz şi neprietenos, l-au abandonat supărate, disprețuitoare. Bărbaţii au căutat şi ei să-l îmbie la treburile lor, invitându-l pe rând. N-a răspuns însă nimănui, dedicându-se pasiunii profesionale. Îi plăcuse totdeauna medicina, avea cult deosebit pentru acea profesie care îl ajuta să scape oamenii de la moarte. Dar ce-ar fi avut de făcut altceva, cu sufletul său străpuns de-o durere atât de puternică? El trebuia să uite răul, făcând bine, muncind până la oboseală. Cine îl vedea din apropiere, îşi dădea seama de munca pe care o depunea doctorul Ion Arvinte în pasiunea sa de-a salva cât mai multe vieţi omeneşti, prin medicină. Dar erau puţini oamenii care ajungeau până la el, afară de cei bolnavi. Dar tot se întâmpla ea un om

sănătos să bată la uşa lui. În casa doctorului Arvinte, numai când era vreun bolnav mintal se auzeau hohote de râs şi cântece. Dar era permanent un zâmbet trist, un zâmbet de om, zâmbetul medicului care însănătoşea din prima clipă. Când apărea un bolnav tiranizat de dureri atroce, pătruns de vreun spasm chinuitor, zâmbetul medicului îl făcea să înghețe pe loc. Atunci speranțele creşteau sută-n sută, căci sănătatea se simțea revenind tumultuos.

Singurii oameni aflați în casa lui, afară de el, erau servitorii un bărbat şi-o femeie, precum şi ajutorul doctorului, un student la medicină. Servitorii rămăseseră aceiaşi de la început, dar ajutorul se schimba în fiecare toamnă sau chiar de două ori pe an. Erau studenți care veneau să facă practică medicală alături de doctorul Arvinte. Unii erau buni, alții mai nepricepuți, dar toți care treceau prin clinica sihastrului din Răducăneşti plecau la urmă cu acea devotațiune profesională în suflet, de care avea nevoie orice medic adevărat.

Ion Arvinte evada şi el câteodată din pustnicia sa, se ducea numai la Iaşi, unde-şi întâlnea cunoştințele, asista la vreo conferință medicală sau îşi procura cele necesare. În şase ani nu fusese niciodată la Bucureşti. Pentru firea sa, Iaşiul era oraşul în care se putea completa la nevoie. Acolo găsea oameni cu sufletul mare şi curat, profesorii atenți şi devotați medicinii, cărturari cinstiți şi muncitori, visători naivi dar avântați, un mediu înțelegător. Un medic format în Iaşi făcea apostolat şi lui Ion Arvinte, omul hotărât să-şi pună viața zălog pentru ştiință, devotamentul profesional îl cucerea.

De aceea se ducea, iarna mai ales, la Iaşi, unde rămânea zile întregi prin laboratoarele medicale, făcând mereu experiențe cu studenții, îndrumându-i pe aceştia, înviorâ: du-se şi el în acelaşi timp. Când descoperea vreun student mai pasionat ştiinței căreia vroia să-şi dedice întreaga viață, doctorul Arvinte îl lua cu el la Răducăneşti. El nu se

înşela, studentul care făcea practică alături de el, după un an, era adevărat medic.

Dintr-o dată, după şase ani de pustnicie voită în târguşorul de la poalele celor mai îndepărtaţi munţi, fruntea doctorului Arvinte s-a întunecat prin surprindere, făcându-l să treacă prin tumultul zgomotos al amintirilor. Se ascunsese acolo pentru a nu mai avea vreo ocazie care să-i reamintească trecutul. Fugea de emoţiile tari, pentru a putea rămâne om. Nu ocolea însă emoţiile duioase pentru că acestea îi măreau omenia. Printre elevii cu care lucrase iarna trecută la Iaşi, se afla o studentă, Ana Relu, care întruchipa aidoma persoana Mihaelei State. Când a văzut-o prima oară, doctorul Arvinte s-a cutremurat de spaimă, îngălbenise. A plecat speriat, căci n-ar fi putut rămâne locului fără să iasă din emoţia care îl cuprinsese. Surpriza fusese prea puternică, dar, după ce s-a dezmeticit puţin, s-a reîntors. Nu era naivul care să fi crezut că Mihaela reînviase. O reîncarnare nu era nici ea posibilă. Ana Relu l-a privit eu un zâmbet senin pe figură, parcă l-ar fi cunoscut. Auzise însă de doctorul Arvinte care trăia retras între munţi şi vroia să-l cunoască. Citise cele două tratate de medicină socială pe care le scrisese pustnicul, de când se afla în Răducăneştii săi.

Nu vorbise niciodată cu Ana Relu, nici măcar nu ştia cum se numea, însă îl mulţumea emoţia duioasă pe care o simţea în apropierea ei. Dar câtă deosebire între acele emoţii uşoare pe care i le dădea apariţia studentei de la Iaşi care îi reamintea de Mihaela şi emoţia de acum când a văzut-o în stradă pe Olimpia! Nu avea nimic cu această femeie pe care o iubise sincer până la Mihaela, dar prezenţa ei acolo îl făcea să sufere. Îi reamintea de tragedia Mihaelei.

Ce căuta Olimpia, tocmai acolo? Auzise de el şi venise să-l vadă? Sau doar fatalitatea, diabolică, lucrase spre nefericirea lui? Şase ani muncise ca să-şi uite durerea care, acum, revenea tot atât de puternică ca la început. Zidurile

casei sale erau martore cât de mult luptase el ca să-şi înăbuşe durerea aceea. Şi n-a fost o muncă uşoară chiar pentru el, medicul, care se pricepea atât de bine să aline durerile altuia. Cum punea mâna pe fruntea unui bolnav, acesta se liniştea, faţa i se lumina şi de acolo până la însănătoşire era doar un drum scurt. Salvase copii aproape morţi, oameni distruşi, nebuni furioşi, pedagroşi, tuberculoşi cu plămânii sfârtecaţi. El înviase morţi, luminase minţi întunecate, îngrăşase plămâni distruşi, îndreptase picioare, mâini, ochi, spinări frânte, distruse cu mâinile sale toate cuiburile infecţioase din corpul omenesc. Toate pentru a mulţumi memoria Mihaelei, pentru a fi şi el liniştit ştiindu-se omul drept, adevărat.

Acum, toate se dovedeau de prisos, reapariţia Olimpiei în viaţa sa năruise tot. Doctorul Arvinte coborî din pat, unde stătuse câteva ore, fără să închidă o clipă ochii. Sună şi când intră femeia de serviciu îi ceru cafeaua.

— Sunt bolnavi care mă aşteaptă? o întrebă el.

— Sunt câţiva, au venit acum.

— Bine. Spune-i bărbatului dumitale să poftească până aici.

Gheorghe, omul care îl ajuta în laborator, intră imediat. Era de la început în serviciul doctorului Arvinte şi, îmbrăcat în halatul alb, părea el însuşi un medic. Practica îndelungă în suferinţele oamenilor şi viaţa lângă un medic bun îl umanizaseră. Sufletul curat şi duios i se citea pe faţă.

— Vreau să te rog ceva, îi spuse Arvinte.

— Ascult, domnule doctor.

— Dar te rog să rămână între noi. Este ceva ce n-am vorbit cu tine niciodată. Peste drum de casa noastră am văzut intrând o doamnă. Nu m-am înşelat defel, este fosta mea soţie, despre care dumneata nu ştii nimic, pentru că n-ai avut cum să afli. Dar te lămuresc, ca să ştii despre ce este vorba; s-ar putea ca doamna, care acum este măritată cu altcineva, să întrebe de mine. Te rog să foloseşti toate

mijloacele spre a evita o întâlnire a mea cu ea. Țin foarte mult să n-o întâlnesc, deşi nu ne-am certat o clipă la despărțire. Mă înțelegi?

— Înțeleg, domnule doctor.

— De altfel voi pleca curând, pentru o zi, două, la Iaşi, am ceva treburi. Domnul Tătaru a venit?

— Da, se ocupă de primul bolnav î, n sala de consultații. Să-l chem aici?

— Nu, voi veni eu acolo, imediat.

Gheorghe ieşi şi doctorul Arvinte rămase câteva clipe pe gânduri în mijlocul camerei. Apoi luă halatul pe care îl îmbrăcă absent în fața oglinzii. Îşi privi figura, cu ochii obosiți; era palid, evenimentul recent îl amețise, ar fi trebuit să facă o baie rece, pentru a-şi reveni puțin. Renunță, amintindu-şi de bolnavii care îl aşteptau. Puse tichia albă pe cap şi ieşi, luând şi ceaşca de cafea eu el, pentru a o bea rece în timpul consultațiilor.

— Bună ziua, domnule doctor! îl salută gemând un bolnav întins pe o masă. Era un țăran tânăr, dar cu fața îmbătrânită de suferință.

— Ei! se miră doctorul, cu fața încruntată, dar zâmbind. Ce-i cu dumneata? Nu te-ai făcut bine după doctoriile care ți le-am dat?

— Nu, domnule doctor.

— Cum aşa? Nu se poate.

— Păi, să vedeți, domnule doctor, o afurisită de pisică mi-a răsturnat doctoria şi s-a spart.

— Asta nu-mi place, să ştii. Trebuia să-ți faci altă doctorie, nu să te laşi să ajungi în halul ăsta.

— O făceam, dar nu ştie nevasta unde a pus „rețeta" de la dumneavoastră, zice că ar fi pierdut-o.

Doctorul Arvinte se uita la bolnav, cu nemulțumire, boala părea mai accentuată de la ultima consultație, În acest timp intră pe uşă Varlam Tătara, asistentul său, student la medicină. Doctorul vorbi acestuia, hotărât, arătând spre bolnavul de pe masă

— Rămâne aici, câteva zile, ea să nu-i mai răstoarne pisica medicamentele acasă... Auzi? se adresă bolnavului. Vei sta la noi, până duminică.

Bolnavul îl privi sfios, înțelegând greu ce-i spusese medicul. Când se lămuri scutură negativ din cap, gemu şi, în sfârşit, răcni, gâfâind

— Ce-o să zică nevasta?

— Lasă ce-o să zică nevasta, nu asta ne interesează acum. Dumneata trebuie să te faci bine, că mai ai şi altceva de făcut, decât să boleşti.

— Aşa e, domnule doctor...

— Acum, la treabă, mai spuse doctorul Arvinte, făcând semn bolnavului să se ridice. Cine vine la rând?

— Un copil, răspunse Tătaru.

— Adu-l.

VII

Olimpia rămase gânditoare, copilul cel mai mare, Mihăiță, o neliniştea, capul îi ardea, avea tremurături, tocmai aici, unde veniseră pentru linişte. Amândoi copiii îi erau plăpânzi, încă de la naştere. În fiecare vară se ducea cu ei la aer, îi căuta, dorea să-i vadă sănătoşi. De unde venise boala asta, pe neaşteptate? Să fie din cauza schimbării climei? Doar un doctor îi trimisese cât mai adânc în munți, la aer tare. În casă nu intrase nicio bătaie de vânt măcar; îşi ferise copiii, atât ea cât şi soțul său, Anton Gherghel, venit şi el acum în Răducăneşti. El îşi făcuse prieteni din prima zi, era avocat şi, avocații găsesc pretutindeni oameni cu care să se împace. Acum era la cafenea şi Olimpia trimisese servitoarea să-l cheme, îngrijorată de starea copilului.

— Olimpia! se auzi ea strigată din camera de alături. Era soțul ei care sosise în grabă neştiind de ce era chemat. Eşti

aici? îl mai auzi. Ea îi deschise uşa, luminându-i calea. Pe urmă se reaşeză pe acelaşi fotoliu, sprijinindu-şi capul într-o palmă.

— Vino, îi spuse ea mâhnită, văzând că întârzia alături. Când el apăru în prag, adăugă: Nu ştiu ce are Mihăiță; îi e rău.

— Mihăiță?! se miră avocatul Gherghel. Cum aşa? Reamintindu-şi de ceva, zise cu ciudă: Peştele de la prânz i-a făcut rău, să ştii. Cine ne-a pus să-i dăm!...

Străbătu camera cu un aer de îngrijorare pe figură, până la cele două paturi din mijloc, unde bănui că se afla copiii, deşi parcă, pe întuneric, zărise în patul din camera alăturată pe cineva. De aceea o şi strigase pe Olimpia, crezuse că se afla ea acolo. Intr-unui din cele două paturi, văzu doar pe Mihăiță, dormind asudat, cu fața în sus. Celălalt copil, Nelu, era deci tot dincolo; îl dusese maică-sa, căci se obişnuise să adoarmă, seara, în brațele ei. De data aceasta îl dusese într-adins alături, ca să fie mai departe de fratele bolnav. Olimpia trase storurile ferestrelor şi veni apoi lângă pat. Împrejur mai era încă mirosul alcoolului cu care fricționase în grabă pe copil. Acesta nu dormea, dar zăcea cu ochii închişi, respirând greu. Fruntea îi era plină cu broboane de sudoare. Simțind pe tatăl său alături, întinse o mânuță moale spre el. Se forță chiar să zâmbească spre a nu mări îngrijorarea din juru-i. Avea aproape şapte ani, totuşi destul de precoce ca să-şi dea seama că părinții săi se alarmaseră văzându-l bolnav.

— Ce ai, măi băiatule? îl întrebă tatăl său.

— Are călduri şi-l doare capul, răspunse mama în locul lui.

— Te doare tare, tăticule? mai întrebă Gherghel. Se aplecă şi trecu un braț pe după mijlocul băiatului, ridicându-l în capul oaselor. După aceea se aşeză pe pat eu copilul în brațe. Ia spune-i tu lui tăticu, ce ai?

Mihăiță scânci îndurerat, lăsându-şi capul pe pieptul tatălui său, fără a răspunde ceva. Deşi plăpând, nu mai

fusese bolnav de mult părinții săi ştiau să-l ferească de boli, luau măsuri din vreme, îl fereau. Anton Gherghel ținea la copii, poate chiar mai mult decât soția sa; de când venise Mihăiță pe lume şi după doi ani, Nelu, copiii au fost singura pasiune a lui Gherghel. Îi vedea crescând şi era mereu îngrijorat de sănătatea lor. Ajunsese să-şi cunoască copiii cum cunoaşte un doctor bolnavii: în toate măruntaiele lor. Peste tot: a fost cu ei şi unde auzea că se afla un medic bun, îşi ducea copiii. Tocmai în ziua aceea, la cafenea, era vorba de un medic bun din Răducăneşti. A rămas trăsnit când a auzit numele medicului Ion Arvinte. Se gândea s-ajungă mai repede acasă şi să-i comunice Olimpiei noutatea. Iată necazul copilul său era bolnav. Hei, dar n-o să cheme chiar acum pe doctorul Arvinte. O mai fi vreun doctor în Răducăneştii ăştia bălțați. Mai privi o dată copilul, şi-l strigă:

— Măi Mihăiță!

Mihăiță deschise ochii, eu genele umede.

— Crezi matale că sunt bolnav? întrebă copilul, zâmbind ofilit.

— Dar ce ai?

Olimpia desfăcu pieptul cămăşii bolnavului şi-l pipăi cu o palmă.

— Arzi tot, Mihăiță, zise ea. Eşti bolnav.

— N-am nimic, mamă, zău!

— Să dea Dumnezeu să nu ai, Mihăiță, zise Gherghel, mai mulțumit, dar hai să-ți facă mămica o frecție ou *Diana* şi să vezi ce bine o să fie. Mâine, dimineața, când te-oi scula, o să fii mai voinic ea mine. După ce aşează copilul pe pat. Anton Gherghel îşi scoase haina şi gulerul de la cămaşă pentru a fi mai liber. Îşi suflecă şi mânecile cămăşii.

Olimpia dezbrăcă de tot copilul şi-l întinse gol pe pat. Aduse apoi dintr-un dulăpior sticla cu *Diana* şi începu să frece spatele bolnavului până ce i-l făcu roşu. Copilul se lăsă moale deşi îl dureau coastele când era prea tare

apăsat pe ele. Tatăl îi fricționă picioarele şi i le unse cu o alifie albă.

— Să-i dăm şi-o aspirină, propuse el.

— Da, fu de acord Olimpia şi plecă la bucătărie ca să aducă ceaiul cu care să ia copilul medicamentul. În acest timp Anton îşi schimbă hainele cu cele de casă. Era ora opt, prea devreme pentru a se culca, dar nici nu se gândea să mai plece în târg. Promisese că va veni la o partidă de poker, în casa unui avocat. Nimic! în seara aceea va rămâne lângă copil. Îl privi cum şedea liniştit înfăşat de maică-sa într-un cearceaf alb.

— În noaptea asta o să doarmă cu noi, spuse el Olimpiei când aceasta reveni cu ceaiul. Cred că nu i-ai dat ceva să mănânce astă seară?

— Nici n-a cerut măcar.

— Ce vorbeşti! se miră el, totuşi. Trebuie să-i fie rău, mititelul!... De când e bolnav?

— Imediat după ce-ai plecat tu s-a plâns că-l doare capul.

— Până mâine o să-i treacă, profetiza Gherghel, mulțumit de speranța pe care o avea. Mâncăm? Mie mi-e foame şi nu mă mai duc nicăieri...

— Masa e gata de mult, răspunse Olimpia.

Luau masa în camera care servea şi pentru primirea musafirilor. N-au putut găsi în tot târgul o casă mai mare, cum doreau. La masă mai vorbiră despre copil şi Anton se arătă mâhnit. Privise şi pe celălalt copil care adormise îmbrăcat în pat.

— Nu-i cazul să ne îngrijorăm atât, spuse Olimpia. Nelu a mâncat bine spre seară şi nu i-a mai fost foame acum. Era obosit; n-am vrut să-l forțez ca să mănânce. Nu s-a plâns de nimic.

Olimpia împărți tacâmurile şi luă de la uşă mâncarea adusă de servitoare. Mâncară, fără să vorbească; Anton Gherghel mânca totdeauna eu poftă, supărările nu-l împiedicau cu nimic. În opt ani, din suplu devenise gras,

avea burtă; viața bogată şi uşoară de avocat provincial îi tihnise. Lipsa copiilor de la masă îl întristase, dar nu-i stricase cu nimic pofta de mâncare. Olimpia mânca puțin, seara, un singur fel de mâncare, fără carne. Totuşi masa, dură mai bine de-o oră, încărcată cu de toate, din care Anton se înfruptă serios. O îmbie şi pe Olimpia la nişte portocale sosite chiar în ziua aceea de la Bucureşti. Băură împreună din vinul lor de acasă, pe care el nu-l schimba, decât cu mare greutate, pentru altul care nu i s-ar fi părut atât de bun.

Olimpia aduse maşina de spirt şi puse apă pentru cafea.

— Până fierbe apa, zise el, du-te dincolo şi vezi ce face băiatul.

Copilul adormise într-un somn liniştit, fără pic de îngrijorare. Mama se aplecă deasupra lui şi ou batista îi şterse fruntea de sudoare. Se reîntoarse la bărbatul său şi-i comunică starea bolnavului. Oarecum mulțumit, Gherghel bău cafeaua. Apoi luă un număr din Monitorul Oficial, unde era publicată o lege care îl interesa, şi se întinse pe o canapea. După ce mai sorbi ultimul rest de cafea din ceaşcă, adormi cu țigara în mână. Monitorul Oficial îi căzu pe piept. Olimpia îi luă țigara dintre degete şi i-o stinse în scrumiera de pe masă. Pe urmă se aşeză şi ea într-un scaun larg, sprijinindu-şi picioarele de spetezele mesei, pe care mâncase. Privi spre bărbatul său şi-i admiră chelia care se mărea din an în an. „Tany frumosul" avea chelie, se îngrăşase. Aşa se întâmplase în fiecare seară, după masă citea Monitorul Oficial şi-adormea cu țigara între degete. După ce mânca nu l-ar fi scos cineva din casă, nici dacă ar fi tras cu boii de el. Felul lui de-a fi n-o supăra, se învățase, îşi formase o viață aparte, unde-şi găsea bucuriile de care ducea lipsă.

Olimpiei i se păru că se afla pe un vapor în largul mării. Un vapor lung şi pustiu. În fereastra casei, vântul de-afară, care aducea în geamuri crengile unui măr, i se părea furia valurilor mării înverşunate. Era stăpânită de-o teamă, dar

în străfundul sufletului ei avea şi o încredere în omul de lângă ea. Aşa i se părea pe vaporul cu care plutea pe mare şi, ciudat! bărbatul nu era avocatul Gherghel, ci doctorul Ion Arvinte, fostul său soţ. Rămase mult timp supusă acestor gânduri stăruitoare. Când îşi mută poziția picioarelor, simțindu-le amorțite, se trezi din reverie. Vaporul se opri, transformându-se în casa din Răducăneşti. Atunci vroi să ia o carte pentru a citi ceva, sau să croşeteze, cum obişnuia. Renunță, lăsându-şi mintea să treacă cu toate gândurile spre medicul Ion Arvinte. La câțiva paşi se afla omul pe care îl dorea. Da, îl dorea, dar nu-l iubea m aşa fel ca să nu poată trăi fără el. Inima ei de femeie bună nu se răcise din jignirea prin care trecuse; iertase, dar nu uitase. Arvinte o părăsise pentru altă femeie. Se despărțiseră prieteni; el îi promisese că o va revedea. După moartea Mihaelei, dispăruse. Olimpia aflase târziu unde se afla şi-acum venise să-l vadă. Cât a lipsit Gherghel din Răducăneşti, ea l-a căutat pe lom. Nu era niciodată acasă, până ce a înțeles că fugea de ea. Cum se lămurea înstrăinarea asta a lui Arvinte? Duşmănie? Nu. Olimpia nu l-a duşmănit pe Ion Arvinte; nici el n-avea motiv s-o urască. La moartea Mihaelei, numai ea îl încurajase şi-i telegrafiase, dorindu-i sincer, curajul necesar. Ar fi putut jubila de bucurie; murise doar femeia care îi luase bărbatul, dar Olimpia a plâns-o, nu-i dorise nenorocirea, mai ales că se despărțise prieteneşte de Arvinte. De ce el o ocolea? A, dacă ar fi trăit Mihaela, da, avea de ce să o uite. Atât de urâtă-i fusese? Atât de mult n-o putuse suferi, cât trăiseră împreună?

Întrebări fără rost în mintea unei femei care gândea la alt bărbat, când actualul era lângă ea, dormind ca un marinar obosit. Ei îi plăcea aşa, acasă şedeau la gura sobei, ea citind un roman de dragoste, el Monitorul Oficial. Când el se trezea şi spunea somnoros „Hai la culcare!”, deşi dormise tun până atunci, ea tremura speriată, până se dezmeticea. Marinarul o invita la culcare; ce obrăznicie! îl

dorea străin, ca să-i poată plăcea. I-ar fi plăcut mai mult ca marinarul s-o bruscheze, s-o siluească, decât să-l vadă întinzându-se leneş în faţa ei, stăpân pe situaţie şi pe ea, bărbat legitim, fără a părea cât de puţin amant. Când era lângă ea, în pat, obligaţia de soţ şi-o îndeplinea zilnic, fără nicio schimbare de la o dată la alta. Când ea îi spunea că nu se poale, el întorcea spatele şi adormea, parcă fericit că scăpase de-o obligaţie plictisitoare.

Amantul Olimpiei rămăsese tot Ion Arvinte, omul care nu se banaliza, timidul, dar înfocatul amant şi prieten fără nimic din convenţionalul soţ grav. În fiecare zi, Arvinte fusese o surpriză mulţumitoare, chiar atunci când era amantul Mihaelei şi Olimpia nu ştiuse. El se lăsa furat de vise, era sentimental, avea ochi negri, părul buclat, faţa mereu palidă de om chinuit lăuntric. Era iubit de toată lumea.

Numai după ce se remăritase, începuse Olimpia să-l înţeleagă bine pe Ion Arvinte, să-i simtă lipsa şi să-l dorească. Trăia cu gândul la el, muncindu-se să vadă în frumosul Tony, pe cel pierdut. L-a căutat mereu pe celălalt, în timp ce el fugea. Dacă l-a schimbat pe frumosul Tony cu alt bărbat, căci îl schimbase de multe ori, a fost doar ca să descopere, aiurea, amantul din Ion Arvinte. Nu l-a găsit, deşi uneori se simţea fericită în braţele vreunui necunoscut, cu care lega o idilă într-un zâmbet schimbat pe furiş. Necunoscutul sau necunoscuţii o dezamăgea apoi. Fericirea primă, nu putea fi regăsită; bărbaţii, dacă erau bogaţi, căutau s-o plătească într-un fel sau altul, plată care ar fi oprit-o să-şi facă iluzii; iar cei săraci îi cereau bani, după prima întâlnire, tot într-un fel sau altul. Rari sunt bărbaţii care să înţeleagă că banul n-are ce căuta în dragoste.

Într-o zi cunoscuse în tren pe un tânăr care avea în gesturile şi mişcările lui ceva din Ion Arvinte. Ba chiar şi la figură semăna. S-a ataşat de acel tânăr cu o iuţeală de care nu şi-a dat singură seama. Cu trenul acela Olimpia plecase

din Vedeni spre Bucureşti. Tânărul o încântase cu felul său frumos de-a povesti întâmplări banale, pe care reuşea să le facă interesante. Poate că aceleaşi întâmplări de-ar fi fost spuse de soţul său care începuse s-o enerveze cu lipsa lui de elan sentimental ar fi plictisit-o de moarte. Dar tânărul semăna cu omul pe care ea îl dorea şi-l socotea pierdut în acelaşi timp. Era în timpul când se convinsese că Ion Arvinte nu va mai fi al ei niciodată. Trăia doar din amintirea lui şi regreta că nu ştiuse să-l ţină numai pentru ea.

Până la Bucureşti tânărul călător îi era prieten bun şi nici nu se putea crede că nu-i va fi şi amant la prima ocazie. În gară i-a cerut s-o însoţească până la gazda unde avea să tragă. Olimpia a fost sinceră, i-a spus că fiind singură putea să tragă unde vroia, dar şi-a dat un nume străin. Hotărârea de-a se avânta într-o escapadă o luase altceva n-o interesa.

Tânărul, nepricepând sufletul femeii, a crezut cu totul altceva, mai ales când a înţeles ca femeia era dispusă să meargă oriunde. A avut imprudenţa s-o întrebe dacă nu era prea pretenţioasă pentru amorul pe care i-l oferea. Cuvintele lui au dărâmat toată frumuseţea iluziilor pe care şi le făcuse Olimpia. Altor femei le place soiul acesta de aventură; deşi nu urmăresc câştigul material, vor să simtă voluptatea vânzării corpului, ca orice femeie plătită. Pe Olimpia a scârbit-o întrebarea tânărului care o conducea fericit de braţ; s-a despărţit imediat de el, promiţându-i o întâlnire pentru mai târziu, la care nu s-a mai dus. În schimb, în seara aceea pe când se înapoia de la cinematograf s-a apropiat de un pasager care stătea la un hotel cu ea, într-o cameră alăturată. Era un muzicant străin dintr-o orchestră filarmonică în trecere prin Bucureşti. O văzuse ziua, şi-n lipsa ei de acasă, îi pusese prin madama hotelului un buchet mare de garoafe roşii pe masă. Văzând florile, Olimpia a întrebat de la cine erau. A aflat. Muzicantul era alături şi cânta; se reîntorsese într-

adins, mai devreme, de la un banchet la care participase. N-a trecut mult şi Olimpia a fost invitată la o cafea în camera muzicantului, unde a rămas aproape toată noaptea. A doua zi, pe la prânz, când s-a sculat Olimpia, camera muzicantului era goală. Plecase cu trenul de dimineață. El vorbise nemțeşte şi ea româneşte; abia mai târziu şi-a dat seama că muzicantul insistase toată noaptea să plece împreună la Viena.

De multe ori, Olimpia pleca de-acasă cu gândul hotărât de a-şi înşela bărbatul şi se reîntorcea mâhnită că nu se găsise omul dorit printre miile de bărbați de pe străzi. După naşterea primului copil l-a rugat pe soțul său să se mute la Bucureşti. Anton Gherghel n-a ascultat-o decât târziu, după ce şi-a asigurat averea la Vedeni şi după ce şi-a făcut rost de un post ca avocat al Statului în Bucureşti.

Mereu s-a' gândit Olimpia la Ion Arvinte, dar nu s-a mai ocupat să-l caute; renunțase la el, cum renunță cineva la o casă care îi e dragă, dar totuşi pleacă din ea. Renunțarea se produsese în ziua când îşi înşelase prima dată bărbatul, căci nu pe el îl înşelase, ci pe Ion Arvinte amantul dorit. Pentru Anton Gherghel n-avea niciun sentiment; când se ducea cu alt bărbat, nu se gândea la el şi de-aceea n-o chinuia vreo mustrare. O dezgusta aviditatea lui materială.

La Răducăneşti nu venise cu vreun gând hotărât, dar singurătatea târguşorului a îndemnat-o spre Ion Arvinte care era lângă ea. Îşi reamintea de el în singurătatea ucigătoare. Nu-l mai văzuse de mult; o singură dată i-a văzut fotografia într-un ziar, în care se vorbea elogios despre o carte a doctorului Arvinte. De-acolo i-a aflat şi adresa. Portretul nu-i stârnise sufletul; omul dispăruse pentru ea, dar l-a tăiat din ziar şi l-a păstrat într-o carte pe care o citea numai ea. Nu-şi dăduse seama de ce îl păstra, adică dacă îl mai iubea sau nu, dar era fostul său soț, visaseră laolaltă şi petrecuseră, împreună, nopți frumoase. Ai un prieten, cu care apoi te certi de moarte, dar totuşi nu-ți vine să-i rupi fotografia pe care ți-a dat-o intr-un

moment de ambianță sufletească. De ce? Pentru că tot îți mai este drag, măcar în vis. Fotografia îți reaminteşte de cum era omul pe care l-ai iubit, care acum ți se pare negru.

Femeia e ca frunza care nu cuvântă; când frunza se află pe-o creangă, plină de viață şi soare, poeții o salută cu imnuri; după ce îngălbeneşte, o calcă lumea pe aleile parcurilor şi întristează.

De ce, la treizeci de ani, Olimpia e nevoită să stea închisă în casa din Răducăneşti, când s-ar mulțumi şi cu viața sărmană a unei păsări libere? De ce viața ei era legată de obligații „ca frunza de creangă? Pe albumul ei de domnişoară, scrisese cineva, odată:

În sute de rânduri,
Mi-am pus întrebarea:
Dacă-i drept că viața e un rai,
Pentru ce stau triste sălciile;
Marea, de ce geme;
Vântul, de ce strigă „Vai!";
De ce la icoană, plânge lumânarea;
De ce lăcrimează vița, când o tai?[1]

Oare cine-i scrisese această poezie? Aproape că nu-şi mai aducea aminte;, era un tânăr care o iubea, pe când Olimpia avea doar cincisprezece ani; un trecător pelerin prin familia ei, o rudă îndepărtată, care n-a mai văzut-o de atunci şi nici ea n-a mai auzit de el. Să fi murit? Olimpia ținea minte că avea ochi negri, pătrunzători. Poate că a murit, doritor ca să afiş pe alte meleaguri astrale, taina sălciilor triste şi-a viței care plânge când o tai.

Olimpia a încremenit cu ochii țintă la figura adormită a soțului ei. Afară crengile mărului băteau mult tristețea din sufletul femeii. S-a ridicat de pe scaun şi s-a dus să privească pe fereastră. Stropii de apă se prelingeau repezi

[1] Poezie de Haralamb Lecca.

pe geamuri, lacrimi abundente, dureroase. Peste drum, casa doctorului Arvinte se vedea luminată printre crengile mărului. Storurile erau trase. Ce aproape se aflau unul de altul! Şi totuşi ce departe stăteau cu gândurile! O fi ştiind doctorul Arvinte că Olimpia care era acolo se gândea la el? Dacă i-ar spune, în clipa asta, doctorul Arvinte, să-şi părăsească tot ce are şi să vină cu el, ea n-ar mai sta pe gânduri. Mâine, după ce va raționa asupra faptului, da! l-ar refuza. În seara asta însă ar fugi cu el, în lume. Un amestec de voință şi nevoință îi chinuia sufletul. Ce vroia? Nimic nu vroia.

S-a rupt nervoasă de lângă fereastră şi-a trecut lângă soțul său. L-a mişcat.

— Tony.

— Ce?

— Nu vrei să mergi în pat?

— Ba da, dar vezi ce face băiatul.

Olimpia a trecut repede în camera unde se afla copilul bolnav, în timp ce soțul său a reluat Monitorul Oficial, căzut jos, lângă marginea canapelei... Nu regăsi dintr-o dată rândul unde rămăsese şi-a trebuit să cerceteze o pagină din urmă. O lege greoaie, plină de întorsături ciudate, tocmai bună pentru adormit omul. Serile nu şi le-a petrecut totdeauna în felul acesta; la Vedeni juca table, cărți, biliard. În Răducăneşti aerul era prea tare, rece şi, pe orice om neobişnuit cu el, îl dispunea la somn. Gherghel şi-a acoperit gura cu o palmă pentru a răpune un căscat prea lung. Cititul oboseşte ochii, aducând somn. Cititul şi aerul tare din Răducăneşti sunt două calmante mult mai bune decât ceaiul de tei. Avea poftă de somn, căci se simțea şi obosit, parcă ar fi tras la plug. Olimpia întârzia să vină; desigur, desfăcea patul şi bătea pernele pentru culcare. Ce plăcută este o pernă răcoroasă cu puful atât de moale că ți se înfundă tot capul în ea! După ce ți se pare că s-a încălzit pe-o parte, o întorci. Atunci plăcerea e şi mai mare, simți cum răcoarea te pătrunde în tot corpul şi-adormi uşor, ca

un copil răsfățat, obosit.

Când tocmai închidea ochii furat de un somn şiret, apăru Olimpia: Avea pe figură un aer atât de îngrijorat, că Gherghel se înspăimântă.

— Ce este? o întrebă.

— Mihăiță e grav bolnav, răspunse femeia, aşezându-se deznădăjduită pe scaun. Lăsă brațele pe lângă corp, oftând.

— Cum aşa? zise el, sărind de pe canapea. Monitorul Oficial căzu din nou pe podea cu foile desfăcute, ca o pasăre ucisă. El nu se mai uită şi călca una din paginile ziarului.

*

* *

De ce se purtase Anton Gherghel rău cu doctorul Arvinte? Odată l-a invitat ea să discute asupra unor magazii de grâne din Vedenii, care erau proprietatea personală a lui Ion Arvinte. Aceasta le dăduse eu chirie şi nu se mai interesa de ele. Anton Gherghel, avocat chițibuşar, i-a scris în aşa fel ca să se înțeleagă că Olimpia ar fi avut pretenții asupra magaziilor, deşi ea nu ştia nimic. Arvinte i-a trimis imediat renunțarea la proprietate asupra magaziilor, în favoarea lui, nu a Olimpiei, dându-ii să înțeleagă că-i pricepuse dorința. Deci dispreț pe față şi insultă. A trecut cu vederea disprețul. Şi-a rămas cu magaziile. N-ar fi trebuit să facă aşa, ci să se fi mulțumit cu ce avea.

Iată-i acum, față-n față, într-un târg îndepărtat din fundul Moldovei. Târgul dormea liniştit, nu se auzeau în el nici măcar câinii, pe când într-una din chichițele sufletului lui Anton Gherghel se dădea o luptă amarnică. Era nevoit să apeleze la bunătatea unui om cu care credea sigur că nu se va întâlni în viață. Dar cum de ajunsese aici? Prin hotărârea Olimpiei; ea alesese acest târg pustiu pentru a veni cu copiii în vara aceea. De ce? Ştia că se afla acolo doctorul Arvinte? Mai dorea să-l vadă? Umbla după el? După opt ani încă nu renunțase pentru totdeauna la el?

Anton Gherghel se ridică făcând un gest cu o mână, parcă ar fi vrut să-şi alunge gândurile grele cu ea. N-avea timp de-aşa ceva, copilul trebuia salvat şi orice ar fi făcut soția sa nu vroia să-l intereseze atunci. Puse amândouă palmele pe umerii Olimpiei şi-o privi distrus, îmbătrânit. I se citea pe figură chinul din suflet. Şi ochii ei erau umezi; o frământase gândul că el se va opune venirii doctorului Arvinte, nădejde de care se agățase cu trup şi suflet. De toate greşelile părinților săi, copilul nu era vinovat cu nimic. Anton trebuia să înțeleagă situația, nu se putea sacrifica un copil, pentru o ambiție fără rost. Ce-avea el contra doctorului Arvinte? Oare nu ştiuse că fusese soția acestuia şi nu căutase să i-o răpească? Poate că de n-ar fi fost Anton, după moartea Mihaelei, Arvinte s-ar fi reîntors spre Olimpia. Ar fi plecat amândoi să trăiască departe de Vedeni, la Bucureşti.

Ce-a dorit Anton, a izbutit; ce mai dorea acum? în sufletul său Olimpia era revoltată contra soțului ei care se lăsa atât de greu, considerând ca o abatere morală, întâlnirea cu Ion Arvinte. De când erau împreună îl cunoscuse bine nu se dovedise totdeauna atât de cast „cum vroia să pară; greşise de multe ori. Ba nu-i reproşase nimic, l-a lăsat să facă ce vroia, ba chiar l-a întovărăşit la unele nedreptăți. Cât pentru Ion Arvinte, ea era convinsă că va primi să vină. Îl ştia om. Parcă ghicindu-i gândurile, Anton Gherghel zise

— Mă voi duce să-l chem, chiar eu.

— De ce? întrebă ea, neînțelegându-l. E destul să-i trimitem vorbă prin Floarea.

— Mă tem că nu va veni. Tu nu ştii tot.

Olimpia nu-l mai întrebă ce nu ştia da, s-ar putea ca Ion Arvinte să nu-şi dea seama de gravitatea situației şi să nu vină.

— Cum crezi tu, Anton, adăugă ea, dar mai repede, te rog.

Avocatul Gherghel făcu un efort şi se smuci din loc.

Deschise uşa şi porni tot prin dos. Afară cântau cocoşii de ziuă, zorile luminau crestele munților cenuşii care se profilau departe în albastrul mat al cerului. Un țăran mâna boii spre câmp iar în car femeia lui adăpostea un copil dolofan. Văzând copilul, Anton Gherghel se trezi de tot din moleşeala lipsei de curaj în care căzuse. La naiba! niciodată n-a fost atât de pierdut ca atunci. Răcoarea dimineții care se anunța îl învioră; îşi dădu seama că era caraghios lăsând copilul în pericol atâta timp. Trecu repede drumul şi se opri în fața casei doctorului Arvinte. Nu mai era nevoie să sune căci uşa se deschise singură şi apăru în prag omul care era de serviciu noaptea în camera bolnavilor.

— Bună dimineața! spune Anton grăbit. Cred că domnul doctor doarme la ora asta, nu?

— Vreți să vorbiți cu domnul doctor? întrebă servitorul.

— Da, repede, am un copil bolnav, peste drum, şi este nevoie de domnia sa. Doarme?

— Nu, acum s-a sculat. Domnul doctor lucrează în fiecare dimineață, în laborator.

— Ce bine! murmură fericit avocatul. Spune-i dumneata că aici este avocatul Gherghel… îl rog să mă primească.

Servitorul dispăru lăsând uşa deschisă. Anton Gherghel urcă cele două trepte din față şi intră în sala de aşteptare. Se simți din nou descurajat. Interiorul camerei în care păşise îl impresionă puternic. Aranjamentul de-acolo dovedea mâna unui om energic. Ion Arvinte era un medic adevărat; îşi dădu seama de valoarea lui. Acum înțelegea ceva la omul pe care nici nu căutase să-l înțeleagă.

— Domnule Gherghel, zise mirat Ion Arvinte, intrând pe o uşă, tocmai când avocatul speriat nu se aştepta să-l vadă. În casa aceea nici paşii nu se auzeau. Era destul să mă anunțați prin cineva şi veneam, fără să vă fi obosit dumneavoastră până aici.

Întâmpinarea repede şi sinceră a doctorului făcu pe Gherghel să nici nu se mai gândească a da mâna cu el. Se simți jenat de figura schimbată a omului din fața sa, pe

care nu l-ar fi recunoscut în alte împrejurări. De aceea rezumă tot ce avea de spus, în câteva cuvinte:

— Este o oră cam nepotrivită, domnule doctor.

— Nu face nimic; boala nu ține seama de ore potrivite. Să mergem dacă este cazul atât de grav.

— Da, grav… murmură Gherghel.

Ion Arvinte se întoarse spre tânărul care venise ceva mai târziu pe aceeaşi uşă, şi-i zise:

— Domnule Tătaru, mă aştepți aici. Poate că va fi nevoie şi de dumneata.

Oferi locul de înaintea sa avocatului Gherghel şi-l invită să pornească.

VIII

În duminica asta după-amiază, e liniște mare în Răducăneşti, e cald şi frumos; lumea e plecată la câmp spre poalele munților, căutând să se bucure ca de una din ultimele sărbători frumoase ale verii. 15 August, vara e pe ducă, peste câteva săptămâni, dacă nu chiar mai puțin, vor începe ploile de toamnă, vânturile, apoi zăpada care va ține până prin martie. La Răducăneşti verile sunt calde şi iernile geroase, iar primăverile şi toamnele sunt mai mult ploioase. Lumea petrece doar vara, din belşug însă, căci aerul e curat, nici rece nici cald, tocmai cum îi trebuie omului să fie pe deplin mulțumit. Avocatul Anton Gherghef e plecat de trei săptămâni la Bucureşti, pentru a aranja casa în vederea sosirii Olimpiei cu copiii. Are de făcut câteva modificări locuinței, să schimbe dormitorul copiilor, să mute sufrageria de la stradă, la etaj, iar bucătăria s-o treacă tot sus pentru ca copiii să nu mai aibă miros de bucate în camera în care dorm.

Olimpia e plecată la câmp cu copiii care acum sunt mai sănătoşi ca oricând. Mihăiță s-a făcut bine cu ajutorul

doctorului Arvinte care cum s-a uitat la el, a înțeles ce boală avea. Avusese anghină difterică pe care nimeni n-o putuse înăbuşi mai bine ca doctorul care acum, deşi stă peste drum cu casa, totuşi nu vine pe la ei în vizită. Cum a intrat acest doctor în casă boala a căutat să fugă cât mai repede, parcă i-ar fi ştiut de frică. Ce-a făcut, ce-a dres, dar într-o săptămână Mihăiță nu mai avea nimic. Rămăsese slăbit, dar tot doctorul Arvinte le-a dat la amândoi copiii câte ceva că i-a făcut să aibă o poftă de mâncare, încât se sculau din somn de foame.

La câmp i-a însoțit studentul în medicină, Varlam Tătaru, ajutorul doctorului Arvinte. Acesta vine mereu la ei, ca să-i vadă ce face. Îi cercetează, le-aduce medicamente şi, uneori, stau de poveşti până-i apucă noaptea.

Nici în casa doctorului Arvinte nu mai e nimeni, afară de el. Bolnavii s-au făcut toți bine şi l-au părăsit. Camera lor e goală. Gheorghe, omul de serviciu, a plecat cu nevastă-sa la onomastica unei rude. E în ziua de Sfânta Mărie Mare. Din casă se aud sunete uşoare de vioară. E pasiunea doctorului Arvinte, când se simte liniştit. Se simte bine, ferestrele sunt deschise şi un vânt uşor adie perdelele de borangic auriu. Doctorul e cufundat în cântec, strânge vioara sub bărbie şi-şi lasă sufletul să se destrame în tremurai arcuşului când se duce şi vine înapoi pe coardele vibrante ale instrumentului. În clipa aceasta, viața i se pare doctorului Arvinte o poemă. Nu mai există suferință pe pământ, tot e numai vis şi armonie, învățase vioara încă de când fusese copil, dar pasiunea pentru ea îl părăsise în timpul când studia medicina şi l-a ținut până după moartea Mihaelei; astfel că Olimpia nu-l auzise niciodată cântând. La un an după ce-o pierduse pe Mihaela, şi-a reluat vioara care ştia atât de bine să-i liniştească sufletul. Numai în vioară şi-a găsit mulțumirea de care avea nevoie; când se simțea puternic sfâşiat în inimă de durerea amintirilor lua instrumentul şi cânta până îşi simțea sufletul uşurat, potolit de toate zvâcnirile dureroase. Apoi

se reîntorcea la treburile sale, refăcut, ca după o baie de lumină odihnitoare. An după an vioara a fost pentru el tot ce-i lipsea; cu arcuşul pe vioară şi cu privirea ațintită în notele de pe portativ, doctorul Arvinte a visat, a sperat şi a putut să uite câteva ceasuri pe zi tot ce-l făcea să sufere. Se lipsea de orele de odihnă, numai să poată visa cu vioara în mână. Atunci se umaniza, primea sfaturi dumnezeieşti, urcându-se pe cele mai înalte culmi ale sufletului. Cu ajutorul acestui instrument reuşise să rămână om şi să iubească oamenii cu toate păcatele pe care le aveau… El şi-a dat seama că, sufletul omenesc este ca o vioară mânuită prost sau bine, după priceperea fiecăruia, dezacordată sau stricată. Odată a văzut în mâna unui cântăreț bătrân o vioară plină de petice, atât de prăpădită încât oricărui om i-ar fi fost silă să pună mâna pe ea când ar fi găsit-o în drum, aruncată. Dar când a pus-o bătrânul cântăreț sub bărbie, când a început să treacă arcuşul peste coardele prăpădite, lui Ion Arvinte i s-a părut că instrumentul era de argint; scotea nişte accente atât de omeneşti încât puțin a lipsit ca să se ducă să sărute mâna măiastră a bătrânului.

Ion Arvinte a gândit mereu că muzica este cel mai înălțător, precum şi cel mai profund sentiment al omului. Ea te poate avânta şi tot ea îți poate linişti orice durere. Dacă candidații la sinucidere ar trece printr-o sală de concerte, în timpul muzicii şi înainte de a săvârşi actul funest, inimile lor s-ar reface şi nouă din zece nu s-ar omorî. Arvinte a surprins de multe ori bolnavii lui ascultându-l când cânta. Cel căruia îi plăcea muzica se vindeca mai repede ca de obicei. Erau oameni simpli, țărani, pătrunşi, fără să-şi dea seama de frumusețea divină a muzicii.

Numai când trecea pe lângă portativ şi privea din întâmplare pe foile notelor deschise, Ion Arvinte simțea o plăcere nouă de viață, înainte de orice operație grea pe care o avea de făcut, nu putea să-şi ia vioara şi să cânte, dar citea notele muzicale în gând pană ce simțea că fiecare

fibră a nervilor săi se liniştea. Atunci munca cea mai grea i se părea o jucărie, mâna-i conducea cuțitul de tăiat, foarte uşor, bolnavul se înviora, iar moartea care st credea stăpână fugea. A tăiat răni adânci, a eliminat puroaie, a scormonit intestine vătămate, a scobit gâtlejuri pătrunse de difterie, a tăiat de-acolo bucăți de carne crescută ca să sugrume bolnavii, a fiert oase sfărâmate, a îndreptat mâini, picioare, ochi, guri, a vindecat plămâni ciuruiți de oftică, inimi reumatizate, burți ulceroase, tot ce i-a căzut în mână, fără ca moartea să aibă cât de puțin partea ea. Muzica l-a condus în toate şi sufletu-i era pătruns de ea.

De multe-ori când o întâlnea pe studenta Ana Relu la facultatea de medicină din Iaşi, vorbeau ore întregi despre muzică, aşa cum vorbea cu Mihaela altădată. Ana cânta la. Pian; într-o zi l-a invitat la ea acasă. Şedea cu părinții, oameni cu stare, prin mahalaua Tătăraşi, în mijlocul unei grădini cu flori. I-a părut rău că n-a avut vioara cu el, pentru că fata cânta la pian aceleaşi bucăți muzicale care îl pasionau şi pe el. Când o vedea din spate pe scaunul de lângă pian, i se părea că era Mihaela, acasă în Vedeni, unde o ascultase cântând de multe ori. Aştepta doar s-o vadă pe Mihaela întorcând capul spre el, ca să-i zâmbească fermecător, când îl descoperea furat complet de muzică. Mihaela! Ana! Lângă aceste două suflete, n-a mai gândit vreodată la altă femeie, nici măcar nu l-a dus gândul spre Olimpia. Numai ele, amândouă.

În timp ce cânta, Ion Arvinte gândea la Ana Relu. Sinceritatea acestei tinere îl făcea să găsească o amară asemănare între ea şi Mihaela. Îi scrisese de câteva ori, rugându-l ca în toamnă, când s-o împlini anul de când şedea în Răducăneşti Varlam Tătaru s-o ia pe ea în locul aceluia. Vroia să facă şi ea un an de practică medicală, alături de Ion Arvinte. El îi răspunsese că nu se poate şi începuse s-o evite când se ducea pe la Iaşi. Nu ştia nici el de ce făcea aşa şi nici nu vroia să ştie, ca nu cumva sufletul său să sufere vreo schimbare. Dar totuşi când se-

apuca să cânte la vioară, în timp ce sufletul său se răzvrătea pe coardele instrumentului, gândurile îi fugeau când la Mihaela, când la Ana Relu. Era ceva care îl obseda fruntea lată şi părul blond ale Mihaelei, fruntea lată şi părul blond ale Anei Relu. De la ochi în sus, erau una şi-aceeaşi.

Ion Arvinte s-a oprit din cântec, a pus vioara în coşciugul de lemn lustruit, şi a închis caietul de note de pe portativ. Pe urmă a trecut la fereastră, să privească ulița pustie, prin perdelele de borangic. În clipa aceea i s-a părut că nu mai era nimeni, afară de el, pe pământ. O linişte de plumb se lăsase peste târgul încins de soare, iar dinspre munți venea o boare răcoroasă cu miros de mesteacăn ruginit. Erau două semnale vara pleca şi toamna îşi făcea drum de stăpânire. Mirosul de rugină al pădurii, strecurat printre ultimele zvâcniri ale soarelui de vară, era vestitorul toamnei. Doctorul Arvinte îl înțelegea: încă o toamnă, pe urmă încă o iarnă, apoi primăvara şi vara. Câtă simplitate atâta tristețe. Şi-atâta singurătate. De mâine vor începe bolnavii toamnei. O nouă încordare pentru a răpune boli; ciocănituri în spete ofilite, junghiuri între coaste, scroturi netratate, umflături de brâncă, şi multe altele care îl vor face să uite de tot la ce gândeşte acum. Aceeaşi precipitare de totdeauna şi strigăte agitate „Apă, Tătarule! Ține bandajul, Gheorghe! Răsuceşte-l repede! Aşa! Nu mişca tinere, nu mişca, ce naiba! Eu ştiu că nu te doare. Lasă moşule, lasă, încă niţel să mai tăiem sfârcul ăsta de buboi şi să vezi ce bine te simți!” După toată munca o caldă mulțumire sufletească şi-o întindere cu fața în sus, pe pat, aruncând fumul de țigară eu atâta putere în tavan, parcă să-l găurească.

— Domnul doftooor!

Ion Arvinte a dat puțin perdeaua la o parte şi-a privit afară să vadă cine îl strigă. Era un țânc care se ținea cu mâna de brăcinar, ca să nu-i cadă pantalonii de stambă.

— Ce-i măi Grigoriță? îl cunoştea bine, fusese pacientul

său pe toamnă, când îl vindecase de tuse măgărească.

— Domnul doftor Arvinte, mai spuse Grigoriță, gângav.

— Ei, da!

— Vă-vă-vă caută cineva pă matale.

— Cine?

— Nu ştiu.

— Păi dacă nu ştii, cum ai aflat că mă caută?

— Dacă nu ştiu! mai ridică el umerii, dezolat. Că nu mi-a spus cum îi zice.

— Cine măi? deveni curios Ion Arvinte, scoțându-şi capul pe fereastră.

— O duducă, reuşi să spună repede Grigoriță, şi-o arătă Uite-o colo.

La uşa principală şedea Ana Relu, sosită de la Iaşi, lângă două geamantane. O pălărie mare de pai îi acoperea fața, încât doctorul n-o recunoscu dintr-o dată. Lăsă perdeaua şi trecu grăbit prin toate camerele şi ajunse la uşa unde îl aştepta fata. O găsi plătind lui Grigoriță serviciul făcut.

— Domnişoara Ana Relu! strigă el, mulțumit că o vedea. N-avu timp să cugete asupra evenimentului, aşa că bucuria i se manifestă liber. Bucuria lăuntrică pe care n-tar fi putut s-o acopere vreodată văzând pe Ana Relu la care tocmai se gândise poate chiar când ea trecea prin fața casei lui.

— Nu ştiu ce părere ți-oi face de mine, domnule doctor, spuse ea, întinzându-i mâna, jenată.

— Deocamdată, n-am nicio părere, domnişoară, afară de plăcerea că te văd, răspunse Arvinte. Dă-mi voie să te servesc eu… Apucă geamantanele de toarte şi le trase în camera din față. M-ai găsit singur, toată lumea e plecată la plimbare, n-am pe nimeni aici.

Ion Arvinte aşezase geamantanele lângă cuierul cel mare şi urmă fata, după ce închise uşa din față.

— Ce plăcut e la dumneata! se miră ea, scoțându-şi pălăria. Oh, trebuie să fiu ciufulită! Am venit pe jos, ele la gară, un om mi-a adus bagajele până aici… abia l-am găsit.

— Trebuie să fii şi obosită, nu?

— Obosită? Nu!

— În tot cazul, vorbi el jenat că trebuia să se ocupe de unele intimități, îți voi da imediat o cameră, sus, unde să te refaci puțin.

— Da, dacă vrei dumneata. Mulțumesc. Să-mi iau doar geanta cea mică.

— Dă-mi voie s-o aduc eu. Urcă pe scara asta şi te voi ajunge.

Se reîntoarse la intrare şi luă obiectul dorit de fată, apoi se duse după ea. Îi deschise uşa primei camere din capul scării. Vocea lui căpătă accentul medicului care se ocupa' cu gravitate de bolnavii săi, când dădu indicațiile necesare

— Aici este un pat pe care te poți odihni, dacă simți nevoia, mai este un lavabou, apă, prosoape, toate curate, pregătite pentru eventualii bolnavi de mâine.

— Nu-nu-nu! se agită Ana. Stau doar puțin, în două minute sunt jos.

— Bine-bine, răspunse el şi plecă, închizând uşa în urma sa. Coborî scara şi se opri în sala de consultații, unde aştepta aşezându-se pe unul din scaunele pentru bolnavi. Încercă să gândească asupra acestui eveniment venit pe neaşteptate, dar se reținu singur. Nu ştia ce trebuia să gândească. Lăsă totul pentru când va coborî şi fata. Trebuie să fie un motiv serios care s-o fi îndemnat să vină până-n Răducăneşti, altfel nu se putea.

După ce-şi şterse fața de apa cu care se spălase, Ana se privi în oglindă, zâmbind.

„Doctorul mă va alunga de-aici, gândi ea, când îi voi spune cu ce gânduri am venit. Va căuta să mă tempereze, asigurându-mă că sunt o naivă... Dar se înşală".

Simțea cum o va împinge din spate doctorul Arvinte, spre plecare, şi-i auzea chiar vocea caldă, omenească, cu care o va convinge că mu-i va fi bine lângă el. Şi, ea va pleca, n-o să poată insista, n-o să aibă cuvinte de replică, pentru că fapta ei trebuia să fie mai mult simțită, decât

lămurită prin cuvinte.

Înverşunată de această nesiguranță a sa, Ana strânse pumnii cu ciudă. Îndreptă oglinda spre a se vedea mai bine; apa rece îi înroşise fața, dar tot se pudră puțin, cu cochetăria tinerelor fete care nu ştiu ce să facă eu pudra să o folosesc şi când trebuie şi când nu trebuie. Îşi îndreptă sprâncenele răvăşite de apă, se ocupă şi de buze să-i fie corecte, aşa cum o învăța maică-sa când o lua la vreo vizită. La şcoală îi era ruşine totdeauna să se ducă pudrată.

Negăsindu-şi rochia de pe ea convenabilă, o scoase şi-şi puse o fustă neagră şi-o bluză albă cu gulerul larg. Nu se mulțumi pe deplin; noua îmbrăcăminte o făcea şi mai tânără. Fără să-şi dea bine seama, vroia să fie cochetă femeia din ea se revolta contra apucăturilor băiețeşti de studentă. Doar devenise majoră încă de acum doi ani!

Ca să nu mai aibă vreo nouă mâhnire, nu se mai privi în oglindă; cu vârful unui deget închise geamantanul aşezat pe un scaun. Nu-şi mai aranja lucrurile, pătrunsă de-o nesiguranță care o enerva. Aici regreta că venise neanunțată, aici se înspăimânta că va trebui să plece. Privi ceasornicul de la mână; era ora cinci. Ieşi.

Doctorul Arvinte o aştepta jos şi-i dădu mâna ca să coboare ultimele trepte, îndrumând-o apoi spre uşa salonului unde cântase la vioară.

— Te bucuri că am venit, domnule doctor? îl întrebă Ana, cu un aer prin care vroia să pară sigură de sine.

— Foarte mult, răspunse el. Regret doar că nu mi-ai scris ca să te fi putut primi altfel.

— Nu-i nimic, voi sta unde s-o găsi. Mi-a fost dor de dumneata, de-aceea am venit pe neaşteptate.

„Adică cum «voi sta unde s-o găsi»? gândi doctorul. Nu cumva se gândeşte să nu plece cu trenul de astă seară?”

Anei Relu îi fu greu să mai adauge că o întristase mult răceala cu care îi răspundea el la scrisorile pe care i le. Trimitea. Ea îi scrisese cu avânt tineresc şi-l credea pe el în

stare să facă la fel. Il dorea pe Ion Arvinte pentru frumusețea din sufletul său, care i se dezvăluia în fiecare gest pe care îl făcea, în fiecare cuvânt, îl dorea pentru că era omul adevărat. Avea principii libere, voință independentă, tocmai Ca ea.

În acest timp, Ion Arvinte o privea prin două gânduri: unul de enervare parcă, pentru că o vedea atât de nelămurită, dar sigură de sine, şi-altul admirativ. Deodată gândul i se duse spre altă femeie din viața sa, tot cu plete blonde, tânără şi frumoasă, plină de viață ca Ana Relu. O vedea reînviată lângă el, dornică de viață... Mihaela! De când pierise ființa aceea? O! de mult... Se reîncarnase acum, pe neaşteptate, ca să-i pătrundă în suflet, venind să-l caute până-n văgăunile din munți.

Cu tot curajul de la început, Ana începu a se pierde; se văzu vinovată de ceva ascuns şi-i fu ruşine să privească în față pe omul de lângă ea. Ridicându-se brusc, zise încurcată

— Vrei să mergem pe-afară?

— Eu? nu, răspunse Arvinte. Mai întâi să vorbim, poate că ai să-mi spui ceva...

Ea rămase în picioare, cu mâinile pe lângă corp. Vinovăția ascunsă i se vedea pe figură, roşise. Observându-i încurcătura, doctorul încercă să i-o marcheze cu un compliment

— Ținută deosebită! Frumos!

Vorbea de rochia, ei, pe care o admira.

— Glumeşti? îl întrebă ea, zâmbind silit.

— Defel.

— Am vrut să-ți procur o mulțumire, domnule doctor.

— Toată recunoştința mea. Chiar sunt mulțumit.

Ana făcu un pas spre el şi-i puse în neştiință palmele pe umeri. Era momentul cel mai greu.

— Ştiu ce gândeşti, îi zise. Vrei să mă alungi de-aici.

— Eu? o întrebă el, nelămurit. Însă înțelege repede şi zise N-am gândit asta, sau... ştiu eu? Vreau să-mi spui:

pentru ce ai venit?

— Mă dojeneşti?

— Dar ce vrei să-ți fac?

— Lasă-mă să stau aici…

— Cum?

— Nu ştiu. Vreau doar să fiu alături de dumneata, să-ți simt umărul lângă al meu. Sunt o femeie slabă, mă pierd în lume, fără rost, fără nicio întrebuințare firească. Alături de dumneata voi fi prețuită, sunt sigură că voi face treburi frumoase. Te simt om, lumea te admiră… Lasă-mă să-ți fiu o umbră, să te ajut cu dragostea pe care ți-o port.

Ion Arvinte îşi trecu o mână prin păr; nu ştia ce să mai gândească. Tot ce spunea An i Relu era adevărat avea nevoie de un suflet curat lângă el… de o femeie, care îi lipsea. Dacă nu pentru alte mulțumiri pe care le uita treptat-treptat, ca singuratic, dar pentru firea lui, pentru suflet, pentru înțelegerea de dincolo de avatarurile vieții. Se duse la fereastră şi privi afară. Ana rămase în mijlocul camerei, dreaptă. Soarele trecuse de casă şi se întindea acum o umbră deasupra uliței, răcoroasă. Se întoarse spre musafiră şi-i zise:

— Să-ți spun drept adineauri, înainte de-a veni, m-am gândit la dumneata şi doream să te văd. Era o dorință irealizabilă, dacă socotim distanța de-aici până la Iaşi, de unde vi:. E uşor să doreşti aşa fără sens. Dacă mi-ai fi scris că vii, ți-aş fi răspuns imediat să nu faci greşeala asta, deşi doream să te văd. Împrejurările nu corespund dorințelor, niciodată. Ai părinți ce vor spune despre dumneata?

— Ştiindu-mă mulțumită, vor fi de acord cu mine, răspunse Ana, cu vocea scăzută. Dumneata eşti o garanție sigură… La Iaşi mă vedeau mâhnită şi se mâhneau şi ei, căci credeau altceva. Le este uşor să-mi spună că de mă supără studiile, să le las.

Nu vreau asta, vreau, dimpotrivă, să muncesc… Numai lângă dumneata pot să muncesc, domnule doctor Arvinte. Spune-mi că mă primeşti alături de dumneata.

— Dar eşti femeie! zise tare Ion. Oricât am fi de rezervați, lumea tot va crede despre noi altceva.

— Ei şi? Pierd o cinste, pentru a câştiga alta mai durabilă. Victorie fără sacrificii nu se poate, ştiu. Mă interesează părerea dumitale despre mine, pe care te rog să mi-o spui.

— A-ha, ai început cu notele, văd, râse el. Dar, continuă doctorul, reluându-şi figura gravă, dumneata treci foarte uşor peste situații, mergi prea departe cu gândul şi nu-i bine.

— De ce nu-i bine? Ana vorbi, dar nu-l privi în față, se feri de-a da ochii cu el, însă făcu un pas spre fereastra unde se afla doctorul Arvinte şi se opri în drum, sprijinindu-se cu cotul de spătarul înalt al unui scaun. Pipăi luciul rece al mobilei şi simți o înfiorare. Era atât de agitată sufleteşte că o impresiona cel mai mic lucru.

— Pentru că te ataşezi unui om pe care nu-l cunoşti bine, răspunse Ion Arvinte.

— Dar îl cunosc pe doctorul Arvinte.

— Da, pe doctorul, însă nu şi pe omul. Poate că sunt un om rău, am păcate ce nu se pot vedea uşor. De unde ştii că sunt un om bun? Bunătatea este şi ea o calitate ciudată place unora, iar altora nu, fii sigură... Nu, nu, eu te sfătuiesc să nu te ataşezi atât de uşor unui om, pe care nu-l cunoşti, chiar eu fiind acel om. Omul este dublat de fiară şi, cu cât e mai superior, eu atât fiara din el se face mai ascunsă. Să-ți spun drept nu mă văd aşa cum crezi dumneata că sunt. Exagerezi. Să ştii sunt un laş şi-un nevolnic, iar dumneata crezi că am calități. Uită-te puțin pe fereastră. Vezi casa asta de peste drum? Acolo locuieşte fosta mea soție, de care m-am despărțit acum opt ani.

— Ştiu, răspunse Ana fără a privi pe fereastră, ca şi când n-ar fi interesat-o cu nimic casa în care locuia Olimpia. Îşi îndreptă doar cu vigoare bustul.

Cum ştii? se miră el.

— M-am întâlnit ieri, la Iaşi, cu doctorul Marino. El mi-a

spus, a aflat de la doamna Gherghel.

Doctorul Arvinte agită nervos brațele şi se stăpâni repede. Eşuase intenția sa de-a face fata să plece.

— Dar nu ştii în ce condiții m-am despărțit de fosta mea soție... zise el, şovăind nervos. Agitația lăuntrică pusese stăpânire pe tot corpul său, făcându-l să-i vibreze prin toate fibrele. Era prima dată, după opt ani, când vorbea despre sine cu cineva. Împrejurarea aceasta venea prea repede, după cazul cu boala copilului Olimpiei, care îl agitase destul. Cu Olimpia se întâlnise ca doi străini, fără vreo emoție. Femeia văzuse în ochii lui atâta înstrăinare de ea, încât se dezolase de tot. I s-a părut că era un străin care se dădea drept doctorul Ion Arvinte. Într-adevăr, era un medic buh, dar nici urmă de amantul pe care îl căuta ea.

Ana îi veni în față, zicându-i:

— De ce vrei să vorbim despre ceva ce ți-ar pricinui dureri? Să vorbim mai bine despre mine... Zâmbi larg.

— Ai dreptate, se redresă el. Sunt de părere să pleci la Iaşi, chiar în seara asta. Mai târziu îmi vei da dreptate, ai. Să mă înțelegi. Fii sigură că nu te voi uita, îți voi rămâne prieten bun şi n-o să-ți dezmint părerile frumoase pe care le ai despre mine Acum, du-te, va fi mai bine, crede-mă, se rugă el. Te v h conduce chiar eu, la gară. Trenul pleacă la ora nouă, tocmai bine, după ce vom lua masa... Vrei?... Asta este părerea mea: să pleci chiar în seara asta, să te vadă părinții, acasă.

Cum Ana şedea cu capul aplecat spre piept, vinovată, descurajată, doctorul Arvinte nu i-a văzut lacrimile din ochi. De ce n-o înțelegea? De ce vroia să pară mic în fața ei care îl ştia mare? O alunga, îi spunea să plece, ei, care venise cu sufletul încordat, cu mintea luminată. Venise ca la o fericire sublimă şi trebuia să plece cu inima zdrobită. N-o să mai iubească niciodată. De-acolo o să plece, dar îi va spune tot ce gândea; tot ascunzişul sufletului său o să-l dea la iveală. Poate că el nu înțelegea că-l iubea. După ce-i

va spune, o să plece.

— Plângi? o întrebă el, observându-i lacrimile. Îi apucă o mână şi-o atrase spre sine, cu gândul de-a o convinge că lacrimile n-aveau vreun rost în cazul lor. Domnişoară Ana, zise Arvinte, ar trebui să înțelegi că o doctoriță nu trebuie să plângă. Zâmbind trist, adăugă De ce ai venit aici? Spune-mi ce vrei?

Ea îşi luă curajul şi-i spuse, privindu-l printre lacrimi:

— Să mă iubeşti.

Pretenția cât şi tonul cu care vorbise îl făcură să râdă uşor.

— Dar te iubesc! îi zise mirat. Sincer vorbesc te iubesc, fii sigură.

— Cum mă iubeşti?

— Aşa cum trebuie să iubesc o fată ca dumneata. Nu mă înțelegi? Vreau să te cruț.

Ana îl cuprinse cu brațele pe după gât, vorbind cu disperare:

— Nu vreau să plec!... Rămân aici, unde mă simt bine. Nu mă alunga.

El o bătu uşor cu o palmă pe umăr şi-şi lăsă obrazul lipit de al ei.

— Mi-am făcut datoria, murmură Arvinte, resemnat. Te-am prevenit. Vrei să rămâi? Bine, rămâi.

Aria îl îmbrățişă cu căldură, strigând

— Te iubesc! Te iubesc! Primeşte-mă aici, să nu ne mai despărțim, să-ți fiu tot ce vrei, tot ce ai nevoie.

Doctorul Ion Arvinte îi luă capul în palme şi-o sărută pe frunte. De data asta şi ochii săi erau umezi de lacrimi.

IX

Varlam Tătaru se opri puțin în poartă şi privi casa prin întuneric. Totul stins, perdelele trase; doar o fărâmă de

lumină părea că se zărea la fereastra camerei doctorului Arvinte. Nici țipenie de om pe stradă şi ploua mărunt. Peste drum, la fereastra Olimpiei, lumina era mai mare în perdele semn că îl aştepta. Mai privi o dată de-a lungul uliței, apoi o trecu cu paşi repezi, strecurându-se prin ploaie, cu gulerul hainei ridicat. Intră în curticica din fața caisei şi bătu uşor în uşă. Olimpia i-o deschise şi Varlam intră. Era amantul ei. Lampa era lăsată mică, luminând mohorât interiorul camerei. Femeia îl primi cu brațele deschise şi-l cuprinse, amoroasă, pe după gât. Era caldă, zveltă ca o tulpină tânără de alun. Femeie care nu trecuse prea mult de treizeci de ani, odihnită, hrănită bine pentru dragoste. Se dădea hotărâtă unui bărbat, numai din dorința de-a simți toată plăcerea. Se lipi bine de Varlam când acesta îi prinse, muteşte, gura cu un sărut lacom. De aici încolo ştiau ce aveau de făcut, nu mai era nevoie de vorbă. Se vor iubi repede, lacomi, până la extenuare. Primul sărut fu lung, neînfricat de vreun zvon, nu ştia nimeni de dragostea lor. Varlam îi pipăi trupul, muşchii îi erau înstruniți, carnea caldă, răscolitoare de simțuri; îi simțea dorința de-a se da.

— De ce ai venit atât de târziu? îl întrebă ea, şoptind, cu o mustrare pentru timpul pierdut, în care s-ar fi putut iubi.

— Mi-am strâns bagajele, spuse el, tremurând de nerăbdare. O cuprinse din nou în brațe. Urmă o uitare de sine, Olimpiei îi îngheță cuvintele pe buze, se lăsă răsturnată pe patul din spatele ei şi primi bărbatul deasupra sa. Îl ajută să-şi desfacă şirul de nasturi din fața rochiei, ştiindu-i plăcerea de-a o avea goală. Începură repede, hoțeşte, căci era nerăbdătoare, fără alt gând decât acela de-a se smulge rațiunii şi să stoarcă clipei cât mai multă dulceață, concentrând în gest toată firea, omenia şi păcatul ei.

După aceea, Olimpia întinse mulțumită brațele pe pat; simțea cum îi bătea inima, cum i se revărsa sângele prin vine, retrăgându-se vijelios. Gustase din plin dulceața

fructului oprit, era obosită, o sfârşeală caldă. Închise ochii pentru a trece cu corpul într-o altă lume mai burtă.

Varlam se întinse alături de ea, fără puterea de-a se mai ridica. Opri doar o palmă pe o parte din pieptul femeii şi simți în mână poama rotundă, caldă, catifelată, cu sfârcul bont. Îl năpădiră gândurile, deodată. Se revăzu copil, alergând pe câmp, prin păduri, în căutarea cuiburilor de vrăbii ca să le fure ouăle, o văzu şi pe Olimpia, copilă mică, frumoasă, jucându-se amândoi, nevinovați, el urcându-se prin copaci, ea primind în poala rochiței merele pădurețe pe care i le arunca el. Nu se putea ca Olimpia să nu fi copilărit eu el. Da, da, era prietena sa din copilărie, după care alergase mereu, dar n-o chema Olimpia şi nu era soția avocatului Gherghel... Trăise doar un vis, acum se deşteptase în brațele fetiței, devenită femeia, de odinioară. Era sigur de ea, îi. Simțea carnea palpitând caldă în palma lui. Fetița i se dăduse cu chiot, veselă; era a lui, o simțea în sânge, se dedaseră voluptății, fără târguieli, erau înțeleşi de mulți ani ca, atunci când se vor întâlni, să se aibă, fără gânduri de jenă. S-au avut; se vor mai avea, nu cu graba de acum, vor căuta un culcuş ascuns, la Bucureşti, unde se va duce şi el. Simți în minte împreunarea lor, zvâcnirile corpului ei. O avusese toată pe femeia aceasta care fericea. Drept mulțumire întoarse capul şi-o sărută îndelung pe gură, apoi în scobitura de pe piept. Ea îi mângâie obrazul, parcă l-ar fi întrebat: Ți-e plăcut?

Inconştient, Varlam murmură „Da!" Şi se răsuci cu totul ca să poată cuprinde în brațe femeia de lângă el. O strânse puternic şi se încordă.

— Ce vrei? întrebă ea, deşi ştia ce vroia. El nu-i răspunse, dar strângând-o mereu, se apucă s-o sărute pe piept, pe gât, lacom, dornic de-ai soarbe toată frumusețea cărnii care îl învolbura. Raza lămpii oarbe întuneca albeața cărnii, făcând-o să fie şi mai încinsă. Olimpia aştepta clipele de cucerire suavă, cu ochii închişi. Cu cât întârziau aceste clipe, de care era sigură că vor veni, cu atât sângele i

se revărsa din nou prin corp, înfierbântat.

— Nebunule! țipă ea. Nebunule!... Îi apucă mijlocul în brațe, strângându-l, pentru a-l simți mai bine, cu speranța fericită că nu se vor mai desface vreodată din această încolăcire.

Acum gândea Varlam Tătaru la adevărata lui copilărie; fusese fin de oameni săraci, crescu aproape de mic printre străini. N-avusese niciodată o copilărie ca lumea. De când avea cinci ani îl trimitea, mamă-sa în piață cu zarzavaturi şi fructe ca să aducă ceva bani. Finitele pe care ar fi trebuit să* le mănânce el. Din cauza sărăciei se mulțumea doar cu cele viermănoase de pe jos, sau cu cele veştede, nevândute. Învățase clasele primare, mai mult în fugă, nu avea timp să rămână repetent; cine l-ar fi ținut un an mai mult în şcoală? Pe urmă a fost dat la o meserie, unde a stat doar doi ani. Meseria nu-i plăcea, vroia să se ducă la liceu. A avut noroc cu un unchi fără copii. Acesta l-a luat sub protecția sa. Unchiul Năstase era om rău, dar şi bun, dacă îl dădea la şcoală. Era rău că-l bătea dintr-un lucru de nimic; era bun că-i dădea haine, cărți, mâncare. Să se fi întâmplat să vină eu o notă rea de la şcoală, că simțea el cine era unchiul Năstase.

La Paşte şi la Crăciun se ducea doar câteva zile pe-acasă. În vacanța cea mare se transforma în ciracul unchiului Năstase, la rotărie. Alerga bietul Varlam prin arşițe şi ploi, rostogolind roți uriaşe de care, ducându-le la clienți, ori aducându-le de la clienți pentru a fi reparate. Unchiu-său îl ținea toată vacanța numai într-o cămaşă de în, încins cu o curea pe la mijloc, cu picioarele goale. Cinci ani a purtat, vara, o pălărie de pai. În cinci ani pălăria a avut cinci culori de-ale carelor pe care le vopsea.

După ce-a terminat liceul, unchiu-său Năstase a vroit să-l dea la un birou, dar Varlam a pus piciorul în prag destul! A fugit într-o noapte şi s-a oprit tocmai la Bucureşti. În toamnă a trimis vorbă părinților săi că se înscrisese la facultatea de medicină şi n-o să ceară

nimănui nimic. Cine-l sfătuise să se facă doctor, Dumnezeu ştie. La Bucureşti a făcut cunoştinţă cu diferiţi oameni; unii l-au dus la petreceri, alţii la întruniri politice. El s-a dus şi colo, şi colo, nu refuza pe nimeni, dar iubea nebuneşte cartea şi-avea ambiţie să ajungă doctor. Viaţa şi-o ţinea, ca orice student sărac, din meditaţii. Dumnezeu lăsase pe pământ, şi copii proşti care trebuiau învăţaţi carte de către studenţii săraci ca Varlam Tătaru. Îi revoltau atât elevii proşti şi îngâmfaţi, cărora el le îndesa ştiinţa cu făcăleţul pe gât, cât şi profesorii care îl tratau pe el, elevul silitor, la fel ca pe ceilalţi leneşi şi seci.

Şcoala i-a fost prima ocazie prin care a cunoscut lumea; tot aici a înţeles durerea luptei pentru existenţă. Ce-l duruseră palmele lui unchiu-său Năstase, dar ce-l dureau acum nemerniciile copiilor proşti pe care îi medita pentru o pâine amară. Unchiul Năstase îl bătea, era drept, dar la masă îi făcea lui bucăţica cea mai bună; era nepotul! Printre străini erau alţii nepoţi şi el veneticul. Noaptea adormea cu pumnii strânşi, dimineaţa se scula cu capul năucit de visuri mari. Doar visurile îl mai hrăneau. Şi ambiţia de-a fi doctor. Cine îi cunoştea ambiţia se înspăimânta de densitatea ei şi de dârzenia cu care şi-o hrănea. Vroia să treacă peste orice piedici; uneori reuşea, alteori cădea înfrânt. Pentru că era sărac, niciodată nu lucra făţiş, numai ascuns, domol, calculat şi hotărât. Viaţa şi-o trăia, mulţumindu-se cu puţin şi totdeauna îşi făcuse rost de acest puţin. Când se vedea ameninţat să nu aibă nici acel puţin calculat, săvârşea mici abateri de la morala ambiţiei sale: se împrumuta de bani de la elevii săi, bani pe care nu-i mai dădea înapoi. Cine nu-i dădea era terorizat, pentru că-şi alegea numai elevi dintre aceia care nu puteau înainta fără el. Avea o singură pasiune necugetată femeile. Această pasiune îi făcea să sufere. Norocul său era că dragostea pentru o femeie nu dura mult. Dura până ce i se ivea altă femeie în cale.

De colege, ca şi de femeile sărace se ferea, căci îi plăceau

bogăția şi tihna de care n-avusese parte. În familiile elevilor săi intra ca la el acasă; pretutindeni aproape se găsea o femeie căreia să-i placă figura lui simpatică de băiat dezgheţat, cu aere de cuceritor. Nimeni nu-i lua în nume de rău îndrăznelile pe care singur ştia să şi le tempereze la timp. Lega prietenie cu mai multe femei, până ce se oprea la una. Fondul sufletesc şi-l menținea cinstit, deşi altor bărbați părea fluturatec. Se dedica femeilor bogate, pentru că le ştia mai dornice de aventuri discrete, fără să aibă regrete.

Cu bărbații lega prietenii curate, nu înşela pe nimeni, era demn. Încolo nu iubea cu inima, calcula, ba chiar disprețuia. Nu jinduia; nu lua decât ceea ce i se oferea, bani nu avea cu ce să plutească. Pentru o femeie, a sărit, nopți la rând, ziduri înalte, primejduindu-şi viața, numai ca să capete un sărut. După ce femeia a consimțit să-l primească în camera ei, el a fost acela care a rărit vizitele.

Nu-l putea stăpâni nici măcar gândul de-a se înavuți prin mijloace nedemne.

Un bogătaş evreu din Iaşi, auzind de priceperea lui în a medita elevii, îi propusese să se mute la facultatea de medicină din capitala Moldovei. Avea acolo cinci copii pe jumătate tâmpiți pe care nu ştia cum să-i învețe carte Varlam Tătaru primi şi-astfel ajunse la Iaşi, un. De-l cunoscu pe doctorul Ion Arvinte. Tot ce iubea Varlam, mult şi constant, erau cărțile. Mai curând şi-ar fi vândut hainele într-un moment de sărăcie lucie, decât să nu-şi fi cumpărat cartea de care avea nevoie. O împrumutase şi pe Olimpia cu cărți. Ea i se plânsese că nu avea cu ce să-şi omoare timpul, iar el se prezentase imediat cu un teanc de cărți. Toate erau aşa cum îi plăceau Olimpiei, căci Varlam se pricepea să cumpere cărți pe gustul femeilor. De la cărți a început idila lor au discutat într-o zi despre un roman care o făcuse pe Olimpia să-şi piardă o noapte, citându-l. Cartea îi plăcuse, era vorba de un tânăr sărac, nefericit în dragostea pe care o purta unei femei bogate. I se

destăinuise şi femeia, rea, îl respinsese. De atunci tânărul suferea şi mai mult. Era o poveste banală, dar Varlam păstrase cartea pentru că pe unele locuri se potrivea cu viața lui.

— În cartea aceasta este viața mea, a deschis focul, cu un oftat discret, Varlam, pe când vorbeau.

— A dumitale? l-a întrebat ea, sincer. De ce?

— Pentru că şi eu sunt tot atât de nefericit. Dacă aş spune unei femei bogate că o iubesc, nu m-ar respinge oare?

Olimpia a zâmbit şi l-a compătimit, tot sincer; îl înțelegea, aşa cum înțelesese cu ani în urmă, pe alt student la medicină, Ion Arvinte. Era femeia înțelegătoare, cu puțin dispreț pentru prejudecăți, femeia pe care o caută mulți tineri nepricepuți în viață. Îşi iubea copiii, dar pe soț îl uita repede. Doar venise acolo pentru a regăsi pe Ion Arvinte, de care nu ştia ce să mai creadă. Nu-şi dădea seama de ce, dar nu s-ar fi apropiat de el, ca de un amant pe care îl dorise opt ani. Până şi Anton Gherghel era convins de această hotărâre şi plecase liniştit la Bucureşti.

Când şedea în ziua aceea față-n față cu nefericitul Varlam, a zâmbit cochetă. S-a dus puțin până la pat, unde a pus cartea, apoi a revenit mai aproape de el. Anton Gherghel nu era acasă, plecase prim munți de două zile cu câțiva vânători din Răducăneşti. Copiii erau duşi cu servitoarea în crângul de la marginea târgului să facă baie de soare. Erau singuri, numai ei doi. Olimpia a pus o mână pe părul tânărului care şedea trist lângă ea, alintându-l.

— Atât de nefericit eşti? l-a întrebat.

Cunoscător al toanelor femeieşti, Varlam n-a mai aşteptat alt îndemn, a cuprins-o în brațe. Femeia l-a respins puțin, dar s-a lăsat sărutată.

— Să nu ne vadă cineva, a zis ea, şi s-a desprins din brațele lui, ca să aranjeze bine perdelele ferestrei de la stradă. Pe urmă a revenit lângă el cu gura întinsă pentru a continua sărutul. Era o chestiune de gust să-i fi plăcut

bărbatul. Varlam Tătaru i-a plăcut şi-a fost a lui chiar atunci.

În fiecare zi, Varlam Tătaru venea cu consimțământul doctorului Ion Arvinte să vadă copiii. Pentru ei aducea instrucțiuni şi medicamente, pentru mama cărți şi, când nu se afla Gherghel acasă, dragoste. Dar cei care păcătuiesc ştiu totdeauna cum să facă să le fie păcatul mai plăcut. Olimpia a aflat şi despre sosirea Anei Relu în Răducăneşti. Nici ea nici Varlam Tătaru n-au înțeles dacă fata venise pentru că-l iubea pe doctorul Arvinte sau să-l înlocuiască pe Varlam, care trebuia să plece.

Era ultima noapte pe care o mai petreceau împreună la Răducăneşti. A doua zi Varlam pleca spre capitală, de unde urma să-şi ia diploma de medic.

— Dormi? l-a întrebat Olimpia, pipăindu-i fruntea asudată.

Varlam era întins alături de ea, cu palmele împreunate sub cap. Se simțea bine, fericit.

— Cum poți crede că o să dorm lângă tine? zise el. Îi luă capul şi-l puse pe pieptul lui. În noaptea asta te vreau atât de mult cât să-mi ajungă până ce ne vom vedea la Bucureşti.

Ea gemu fericită şi se lipi mai mult de el.

— Peste cinci zile voi fi şi eu acolo, ne-am înțeles. Joi va veni el, să ne ia acasă. Apoi ne vom vedea, nu? în prima zi, scumpule. De la ora unu până la patru, el este la tribunal, în fiecare zi. Dar se va duce la Vedeni, pentru o săptămână, ca să se ocupe de culesul strugurilor. Atunci voi fi în fiecare noapte a ta, nu? Ai să vii să iubeşti pe fetița ta mult?

— Da, răspunse Varlam, încântat.

— Când îți vei deschide cabinet medical eu voi fi în fiecare zi la tine, ca să-ți aranjez casa. Mă pricep la ce-i trebuie unui medic începător.

— De unde te pricepi?

— Am făcut şi eu facultatea un an şi ceva.

— Nu mi-ai spus până acum.

— N-am avut ocazia.

El se întoarse şi-i prinse cu gura un sân, lacom, nesăţios…

Deodată o uşă trosni puternic, undeva pe la bucătărie, parcă ar fi trântit-o vreo furie de viscol. Varlam Tătaru sări electrizat, în picioare şi-şi încheie repede haina, apoi îşi îndreptă părul. Rămase înspăimântat de un gând care îi trecu fulgerător prin minte. Calmă, Olimpia se ridică de pe pat, prinzându-şi încet nasturii de la rochie. Merse spre uşă. O deschise şi privi întunericul de afară. Nu mai ploua. Cu mare greutate descoperi lângă portiţă pe Anton Gherghel. Venea de la bucătărie, pe unde încercase să intre în casă.

— Dar de ce te-ai întors Ml întrebă ea liniştită. În acest timp privi spre Varlam, descurajată.

— Un moment, spuse soţul, grav. Tonul vorbea mai clar.

— E domnul Tătaru aici, spuse Olimpia, cu gândul de-a para cu ceva evenimentul apropiat.

Anton nu înţelese, dar ştia. Închise uşa încet, ca să nu trezească copiii din somn. Se îndreptă spre Varlam, cu o privire cruntă. Într-o mână ţinea nelipsita-i cravaşă de piele; obicei căpătat de când cu câinii din Răducăneşti. Celălalt înlemnise.

— Ce cauţi dumneata aici? îl întrebă apăsat.

Atmosfera era prea grea şi nicio explicaţie nu-şi mai avea rostul. Bănuind ce se va petrece Olimpia se îngrijoră.

— Eu l-am chemat, spuse ea, trecând în dreapta lui Varlam spre a-şi privi soţul în faţă. Avea aerul că-l dojenea pentru îndrăzneala pe care şi-o luase de-a face pe gelosul. În definitiv averea familiei era proprietatea ei.

— Pentru ce a venit? întrebă el, crunt.

— L-am rugat să-mi aducă nişte cărţi.

— Noaptea? se înfurie Anton Gherghel. Cu lumina aproape stinsă? Credeţi că nu ştiu? Cum Varlam era bine aşezat în faţa lui, nu-şi putu stăpâni furia şi-l lovi repede

cu cravaşa, de două ori, peste obraz.

Olimpia îşi reţinu greu ţipătul, dar căzu înăbuşită pe pat. Acoperindu-şi faţa cu palmele gemu îndurerată, ca şi când ar fi primit ea loviturile. Gherghel ridică mâna să mai lovească o dată pe cel care rămăsese drept, pe locul său. Se simţi însă apucat de-o mână voinică.

— Destul! urlă îndurerat Varlam Tătara, şi-i smulse cravaşa pe care o aruncă într-un colţ. Cum Gherghel se înverşuna să-l lovească cu palmele, îl îmbrânci atât de tare, încât acesta căzu peste un scaun, pe care îl rostogoli cu zgomot.

Varlam deschise uşa şi ieşi repede afară, acoperindu-şi faţa îndurerată, cu palmele. Îşi dădea seama că primise o lovitură groaznică în omenia sa.

PARTEA II-a

I

Olimpia apăsă pe butonul soneriei şi uşa se deschise imediat. Servitoarea doctorului Varlam Tătaru se afla chiar în antreul casei, aşteptând bolnavii la vizite. Era ora lor, de dună masă. Olimpia intră cu o bătaie de viscol în urma ei, grăbindu-se să închidă uşa. Urcă cele trei trepte din marchiza de fier, scoţându-şi pălăria şi paltonul. Servitoarea se aplecă şi-i descheie nasturii şoşonilor de blană care-i acopereau picioarele până aproape de genunchi.

— Ce face domnul? o întrebă cu un aer de plictiseală pe figură. Părea mai mult tristă.

— E în birou, răspunse servitoarea, afişând şi ea o mină de dispreţ, împrumutată de la stăpânul său. Olimpia era singura persoană nesuferită care le intra în casă. În primul rând că-i făcea observaţii din lucru de nimic, nemulţumind-o orice vedea, parcă ar fi fost casa ei, şi-apoi înţelesese că nici stăpânului nu-i făcea mare plăcere sosirea Olimpiei. Stăpânul îşi avea iubita sa de inimă, cu care vroia să se însoare. Şi-aceea venea în casă, dar. Veselă, zburdalnică, plină de atenţie şi-i lăsa în palmă, la plecare, câte o hârtie de douăzeci de lei, nou-nouţă, parcă atunci o făcuse. Cum să nu iubeşti această fiinţă risipitoare şi de ce să-ţi placă cicălelile unei cucoane care nu se poate să nu aibă bărbat şi copii, dar mai vroia să aibă şi-un amant tânăr? Şi încă pe cine pe domnişorul Varlam, un bărbat atât de bun şi de dulce.

Fata zâmbi în silă când o văzu ipe Olimpia, înaintând cu paşi largi ca de defilare spre uşa biroului, strângând sub braț o poşetă uriaşă de piele neagră, în care, cu siguranță,. Avea un nou cadou pentru domnişorul Varlam. Pentru cadouri era bună, îşi încărca amantul cu ele, împopoțănându-l în tot felul, ca pe o brezate. Numai că el nu le purta decât o zi, două, apoi le aruncă prin sertare, de unde fata le lua, fără să-l mai întrebe. Aşa s-a făcut că într-o zi Olimpia a luat-o la rost pe servitoare pentru că purta la o bluză băiețească o cravată fină de mătase, pe care i-o adusese ea lui Varlam.

Nici nu ajunse bine la uşă că Olimpia se opri în fața unui fotoliu de piele cu un braț scrintit într-o parte. Se întoarse spre fata din casă şi o luă la rost, indignată:

— Ce-i neglijența asta? Ți-am spus să chemi pe cineva să repare fotoliul.

— Am chemat, răspunse fata, vine mâine.

Olimpia o scrută cu o privire cruntă. Nu-i plăcea tonul obraznic al servitoarei.

— Vine mâine! repetă ea revoltată. Atâta ştii vine mâine. De ce mâine şi nu ieri, când ți-am spus eu?

— N-a avut timp, tâmplarul.

Olimpia apăsă puternic pe mânerul uşii şi intră în birou, fără a mai spune ceva, în timp ce servitoarea strâmbă gura ca un fel de „nu mai pot de tine", în urma ei.

În cameră se afla Varlam Tătaru, la birou, îmbrăcat într-un halat alb, lucitor. Ce văzu la doctorul Ion Arvinte, făcuse şi el aici aranjamentul mobilei, biblioteca, covoarele de pe jos, tablourile, câteva aparate medicale, toate o copie fidelă. Mustața chiar, ca şi tunsoarea părului, era aidoma ca la doctorul Arvinte.

— Te-am rugat s-o dai afară pe obraznica asta, îi spuse Olimpia cu un ton poruncitor, fără să mai dea bună ziua.

— De ce? întrebă Varlam,. Calm. Abia am dat-o pe brazdă, ca să mă pot folosi de ea. Crezi că este aşa de uşor ca să găseşti o nouă servitoare?

— Lasă-lasă, că-nțeleg, se înrăi Olimpia.

— Ce înțelegi ? Se ridică şi veni spre ea.

— Este amanta ta, spune aşa mai bine. Altfel ar şti să se poarte frumos cu cine vine aici.

— Da, nu neg defel, o râcâi pe nervi, Varlam. Este amanta mea.

— Deci recunoşti? se înfurie Olimpia.

— Recunosc. Apucă-te şi taie-mi capul pentru asta.

— Ce uşor îți vine să vorbeşti.

— Dar ce vrei să-ți mai spun? strigă tânărul, uşor enervat, ca de un. Lucru care nu merita prea multă supărare. Când ți-am spus că nu mi-e amantă, nu m-ai crezut. Nici acum nu mă crezi?

— Doarme în patul tău? întrebă Olimpia, tremurând.

— Doarme în patul meu, confirmă el, senin.

— Dar pe artistă unde-o culci?

— La ea acasă.

— Nu, minți! Am văzut-o ieşind de la tine, într-o dimineață.

— Dormise aici, cum ai dormit şi tu de-atâtea ori.

— Mă pui la rând cu toate cocotele?

— Amantele mele nu sunt cocote, pardon! se revoltă el, prefăcut.

— Dar ce sunt?

— Tu eşti soție de avocat, asta de-aici e servitoare şi artista… e artistă. Mai am vreuna?

Olimpia se prăbuşi pe un scaun larg de piele, din fața biroului, plângând în hohote. Varlam trecu la locul unde se sculase, continuând să citească revista pe care o mai ținea într-o mână. Scenele acestea de gelozie furibundă i le făcea amanta sa întotdeauna şi se obişnuise cu ele. Erau şapte luni de când plecase din Răducăneşti cu obrazul vărgat de cravaşa avocatului Gherghel. N-o iubea pe Olimpia, nici n-o iubise; devenise amantul ei în Răducăneşti, pentru că ambii aveau nevoie unul de altul, pentru potolirea simțurilor prea încordate în pustiul acela. Dacă n-ar fi fost

prinşi de soţul înşelat, prietenia lor ar fi urmat cu totul altă formă, căci lua şi el parte la ea. Din noaptea aceea de pomină, Varlam rămăsese cu sufletul încâlcit. E drept s-a ţinut Olimpia de el, ea i-a format casa şi cabinetul medical, poate chiar contra voinţei lui. Varlam Tătaru ar fi rămas un om pierdut din noaptea aceea. Se redresase uşor, ba chiar uitase că obrazul său fusese cravaşat. Era tânăr şi şi-a dat seama că pierzând-o pe Olimpia, de nu i-ar fi ascultat sfaturile, viitorul său se decolora până la desfiinţare. Dar nici aşa cum vroia femeia nu putea trăi. Era o diferenţă de zece ani în vârsta lor; soţul înşelat o iertase, socotind că poate amorul lor se afla doar în faza platonică. Nici nu vroia să afle mai mult; venise pe neaşteptate şi-i găsise în casă, dar dacă se întâmplase ceva între cei doi nu-şi dăduse seama. Bine că nu aflase lumea. Şi-apoi de lumea din Răducăneşti puţin îi păsa avocatului Gherghel. Pentru o despărţire de soţia sa nu era dispus, chiar dacă ar fi aflat ceva concret. S-a mulţumit să-i cravaşeze amantul şi pe ea s-o muştruluiască puţin. Revenind la Bucureşti, a lăsat-o să facă ce vroia. La urma-urmelor, el n-avea amantă? Ba, de când era avocatul statului la ministerul de domenii, slavă Domnului, avea doar porumbiţe de optsprezece ani. Când îl căuta cineva era plecat în provincie pentru vreun proces de câteva zile.

Şi-aşa, dintre toţi, numai tânărul doctor Varlam Tătaru era cel mai nefericit. A căutat să scape de Olimpia, ca de-o sarcină pe care n-o mai putea suferi. Avea amante pe faţă; Olimpia găsea mereu câte un obiect de-al acestora prin camera de dormit a amantului ei. Îi făcea scene de gelozie din te miri ce. Îl urmărea, punea agenţi să-l spioneze, câte şi mai câte. Nu era nevoie însă, pentru că-i spunea singur Varlam ce făcea şi ce amante avea. Doar s-o facă să-l părăsească. Nu, nu l-a părăsit, l-a păstrat aşa cum era, ingrat, nerecunoscător, pentru că oricum ar fi fost el altfel, în pat ştia să fie amantul de care avea ea nevoie. Îi aflase slăbiciunea de câte ori îi făcea scene de gelozie şi-o vedea-

plângând, masculul o mulțumea. Toate ocaziile de felul aceste se sfârşeau cu o împăcare în pat. Urmau câteva cuvinte de reproş ale ei, mângâierile lui false, oferirea cadoului pe care i-l aducea, apoi plecarea sa, repede, agitată, reamintindu-şi că avea copii care o aşteptau acasă.

— Hai, termină, zise el, zâmbind, împăcat cu situația. Trecu de la locul său şi veni lângă Olimpia de-i puse o mână sub bărbie. Ea îl respinse cu umerii, ținându-şi fața înfundată în batistă. Crezând că el va insista s-o alinte, se sculă şi fugi ca o fetiță ruşinată, spre uşa care ducea în camera lui de dormit. Varlam o privi cu amar; ştia ce avea să urmeze. Îi privi spatele şi i se păru puțin deformat, grumajii îi erau cam arcuiți, ca la oamenii care se îngraşă stând toată ziua pe scaun. Mijlocul îi era mai gros, picioarele subțiri sus şi groase jos. La Răducăneşti o văzuse cu totul altfel, poate că unde n-avea cum să-şi odihnească ochii pe ceva mai frumos. Lui Varlam i se făcu milă de femeia aceea care îi cerşea dragostea. Nu s-ar fi purtat rău cu ea dacă ar fi fost de înțeles... Din câte femei cunoscuse niciuna nu-i dăduse satisfacția deplină ca Olimpia. Ştia să se ofere, ca o femeie care era pusă pe dragoste. Uneori o lăsa să se îmbrace, după ce se iubeau, dar când ea era gata de plecare, cu pălăria pe cap, când alte femei s-ar fi ferit să nu fie şifonate, Olimpia primea repede cererea lui de-a i se mai oferi încă o dată, cu aceeaşi pasiune de la început.

O lăsă să intre în dormitor şi el mai stătea puțin pe locul unde se afla. Ştia ce făcea ea acolo, ştia că de va intra o va găsi întinsă pe pat, cu o cuvertură de zi dată într-o parte ea nu cumva ghetele lor să o murdărească. Ea îl va primi zâmbind, cu ochii umezi de lacrimi. Pometii obrajilor îi vor fi traşi, iar pudra de pe ei descompusă, umedă, de-o culoare stacojie, care îi va mări şi mai mult aerul de femeie avidă după dragoste. Ea îl va primi deasupra, fără altă introducere, îl va strânge în brațe, în timp ce el îi va muşca gura, ca o răzbunare tăcută, laşă, totodată şi cu plăcere,

căci gura ei o dorea mereu şi era sigur că n-o va uita toată viața.

Deschise uşa şi lucrurile se petrecură întocmai. Urmară câteva minute de odihnă. Se limitaseră la o singură îmbrățişare pe zi, cu care se încheia dragostea lor pe douăzeci şi patru de ore, după care timp avea să urmeze alte scene de gelozie, lacrimi de prisos, şi-aşa mai departe.

— Tu ştii că ți-am adus ceva frumos? îl întrebă Olimpia în timp ce Varlam căzuse într-o stare de plictiseală grozavă. Ceva de ce ai tu nevoie. Ghiceşte?

— Linişte? o întrebă el.

Ea îl privi supărată, totuşi nu atât de tare ca să facă loc unei certe. Se simțea fericită, cu corpul istovit de mulțumirea care trecuse prin ea.

— Var! îl dojeni Olimpia prescurtându-i numele cum făcea când vroia să-l mângâie. Dacă ai şti ce ți-am adus n-ai vorbi astfel. Sări din pat şi se îndreptă spre masa unde lăsase geanta. O desfăcu şi scoase un pachet pe care îl ascunse repede la spate. Hai, ghiceşte, ce ți-am adus?

— Orice mi-ai fi adus, nu-mi face nicio plăcere, să ştii, spuse Varlam şi coborî şi el din pat.

Olimpia păli, gata să leşine. Niciodată amantul ei nu-i spusese o vorbă atât de grea. Pachetul dus la spate îi căzu din mână şi se sparse cu zgomot pe parchet. Nu-şi întoarse privirea spre obiect, îl lăsă acolo, ca pe ceva de care se lipsea. Era o lampă frumoasă de noptieră pe care Varlam o dorise de mult, o lampă scumpă de porțelan fin, pentru care colindase o oră în dimineața aceea spre a o găsi cu globul mic, multicolor.

— Cred că glumeşti? îl întrebă ea, necrezându-şi auzul. Glumeşti, Var?

— Nu glumesc, doamnă, răspunse Varlam. Te rog să afli că mă enervezi din zi în zi mai mult eu cele ce-mi faci. Aş dori să termini o dată că mă omorî.

Olimpia căzu pe un scaun ca amețită de un narcotic puternic, respirat din greşeală. Se rupse ceva în mintea ei,

iar ochii îşi simţiră vederea pierdută câteva clipe.

„Voi muri!” gândi speriată şi se căţără în. Van cu toate degetele, de ceva necunoscut. Instinctul de conservare n-o lăsă să se prăbuşească până în fundul prăpastiei în care o aruncase clipa. Raţională forţat şi repede; gândise de multe ori că Var era un mişel, gândise la revoltă, când inima îi era stăpână peste creier şi sângele îi clocotea prin vine, furtunos, atunci când descoperea în sarcina amantului o nouă infidelitate. Îşi revenea repede şi, singură, fără vreo scuză din partea lui, îi acorda circumstanţe uşurătoare. Aşa sunt amanţii femeilor, poltroni, nu recunosc binele, se cred martiri şi datori să le batjocorească pentru că le oferă plăceri din care fură şi ei jumătate. Femeile trădează legi, credinţă, sentimente înalte, pe când ei nu pun la bătaie nimic din ce au, pentru că nici nu au ceva scump, dacă se hotărăsc să fie amanţii femeilor măritate şi se lasă întreţinuţi de ele, cum era cazul de faţă. După toate acestea mai devin şi obraznici, aruncă femeilor cuvinte urâte, fără pic de ruşine. Se declară plictisiţi, enervaţi, pentru că nu sunt lăsaţi să aibă şi alte amante, cu care să cheltuiască banii primiţi de la primele.

— Ascultă, Var, repetă Olimpia cu emoţia în gât, eu tot aştept să-mi spui că glumeşti. O glumă proastă, dragul meu, ce înseamnă asta?

Varlam păşi prin cameră, încredinţat şi el că întinsese coarda prea tare, dar nici gând să dea înapoi. Bine că avusese curajul să-i spună ce gândea; acum... ce-o fi! situaţia lui nu mai depindea atât de mult de femeia din faţa sa. Să se supere pe el, dacă-i plăcea; asta era forma viitoare a întâlnirilor lor. O să-i facă atâta mizerie, încât Olimpia singură se va îndepărta de el. Aşa se rup legăturile nefireşti, forţat, după cum forţat au fost făcute. Femeia aceea nu vroia să înţeleagă că venise timpul să răărească măcar, dacă nu chiar să termine vizitele la el. În fiecare zi apărea ea un general în inspecţie, pus pe ceartă, găsind motiv de râcă până şi în cratiţele de la bucătărie. Avea şi el

nevoie de-o personalitate a sa în casa aceea. Mai avea nevoie şi de-o eliberare. Nimic de zis Olimpia putea să vină o dată pe săptămână şi să-şi ia dreptul său, o noapte chiar.

— Ascultă dragă, spuse el, preumblându-se cu mâinile în buzunar, prin cameră, voi, femeile măritate, când vă hotărâți să puneți coarne bărbaților voştri, n-aveți defel cap. Întâi vă oferiți bărbaților care vă ies în cale plăcuți, cu atâta voluptate, încât le uitați numărul şi figura. La urmă, după ce obosiți, cădeți pe capul ultimului şi-i mâncați zilele. Ce vrei de la mine, dragă? Lasă-mă puțin să-mi văd de treburi. Ai avut atâția amanți şi nu te duci peste ei să le ții cont zi cu zi de fiecare dumicat pe care-l vâră în gură. Te-a înşelat primul bărbat, ai ştiut cine-i era amanta, dar te-ai despărțit de el, prieteneşte, fără să-i faci o scenă de gelozie. Ai văzut la Răducăneşti? doctorul Arvinte îşi adusese o nouă amantă în casă, nu s-a jenat că vei afla tu care şedeai peste drum. Era bărbatul care ți-a stricat sentimentele cele mai frumoase, făcându-te să alergi după alții ca să găseşti iubirea pe care ți-o dădea cel dintâi. L-ai văzut şi te-ai resemnat, mulțumindu-te doar cu mine, ajutorul lui. Dar eu nu pot să plătesc până la nesfârşit toate oalele sparte…

— Eşti un măgar! țipă Olimpia. Nerecunoscătorule!… Se ridică de pe scaun şi-l privi cu ură. Ochii îi scăpărau de mânie. Întinse palmele deschise larg, ferindu-se ca de un pericol care o amenința.

— Mulțumesc! răspunse el, făcând cu capul un gest de mulțumire.

— Ar trebui să-mi săruți urmele ghetelor pentru cele ce am făcut pentru tine.

— Merit mai mult. Sunt singurul amant pe care bărbatul tău l-a biciuit. Asta n-o pui la socoteală? Şi-apoi… te-am rugat de la Răducăneşti să mă laşi în pace. Ce-ai mai căutat după mine?

— Mi-a fost milă, bestie!… Mâinile îi tremurau şi le linişti puțin, înfigându-şi unghiile în muşchii palmelor.

Varlam se duse la masă, deschise o cutie din care scoase o țigară. După ce o aprinse, vorbi calm, aruncând cu un aer de nepăsare fumul în tavan:

— Cine te-a rugat să ai milă de mine?

— Conştiința nu m-a lăsat, te credeam un nefericit. Nu ştiam că erai un om obişnuit cu palmele.

— Da? râse el reținut, arătându-şi doar dinții de-o simetrie fără cusur.

— Da! răspunse şi ea repede, scurt. Luă o țigară de pe masă, o aprinse, trase un fum din ea, apoi aruncă țigara drept în fața lui Varlam. Măgarule! scrâşni. Țigara căzu pe fața mesei şi arse mai departe, între două jurubițe de mătase ale acoperământului. Olimpia îşi luă geanta o puse sub braț şi se îndreptă spre uşă. Întoarse capul în partea opusă locului unde se afla Varlam, astfel că nu-i observă mişcarea, ca să se ferească. Capul său însă îşi îndreptă poziția dintr-o palmă pe care i-o trase Varlam. Olimpia se scutură năucă, îşi înghiți fără voie strigătul de durere, dar mai făcu un pas spre uşă, unde se dezmetici. Cu tot focul care-i încinsese fața, găsi puteri ca să poată răcni:

— Lichea ordinară!

Varlam o înşfăcă furios de brațe şi-o readuse muteşte spre mijlocul camerei. De-acolo o azvârli cu fața în jos pe pat, tăbărând apoi cu pumnii şi palmele în spinarea ei. Olimpia gemu de durere, dar se lăsă masată, fără a face vreo mişcare. Se simți mulțumită; bărbatul o bătea pentru că tot o mai iubea. După ce palmele se terminară respiră uşurată, înviorată, dar simți că o să leşine. Fiziceşte era covârşită de durerile din mădulare; nu mai trecuse în viața ei printr-o roată a chinurilor de felul acesta. Satisfacția pe care o simțea nu venea decât din suflet. Spectacolul se încheie cu o palmă întârziată, dată pe tors, care o făcu să icnească, grăbindu-i leşinul. Mai auzi doar uşa trosnind puternic, semn că Varlam plecase furios. După aceasta durerile îşi făcură loc, înăbuşind-o şi Olimpia îşi pierdu cunoştința, întinzând brațele inerte pe lângă corp.

Varlam intră în birou, unde se afla fata din casă, îngrozită. Desigur că auzise tot ce se petrecuse, dar asupra acestui lucru Varlam n-avea timp să raționeze. Era mulțumit că o găsea acolo, nemaifiind nevoit s-o cheme. Se privi într-o oglindă şi-şi găsi părul deranjat. Şi-l îndreptă repede cu un pieptene aflat în buzunarul vestei de pe el. I-l deranjase Olimpia în timpul când făcuseră dragoste.

— Iuliana, spuse Varlam liniştit, du-te dincolo şi adu-mi halatul. Pe urmă vezi ce-i cu cucoana.

Fata îl privi mirată, vru să zâmbească, dar cum cunoştea poate mai bine ca Olimpia, furia bărbaților, se reținu. Deschise uşa, luă de pe spătarul unui scaun halatul medicului şi ieşi repede, fără a privi prea mult spre Olimpia.

— E cineva care aşteaptă? o întrebă Varlam.

— Da, două femei.

— Bine. Du-te dincolo, după cum ți-am spus.

Iuliana intră din nou la Olimpia şi-o găsi gemând cu capul înfundat într-o pernă. Îşi revenise singură. Tot corpul o durea, o durere încleştată parcă ar fi avut o mie de ventuze pe el.

— Vai, coniță! se miră servitoarea. Ce-aveți? Vă doare ceva?

Olimpia se întoarse cu fața în sus, gemând şi mai tare. Se întrebă dacă servitoarea ştia ceva din cele întâmplate între ea şi amantul său.

— Apă! se rugă nefericita.

— Numaidecât, coniță, imediat, se arătă săritoare, Iuliana. Să vă dau şi-o dulceață?

— Nu, nimic. Apă.

Fata trecu în a treia cameră care era sufrageria şi luă dintr-un dulap un pahar pe care îl umplu repede eu apă la bucătărie. Reveni, aducându-l pe-o tavă.

Olimpia sorbi apa, gâfâind.

— Ce bestie! Ce bestie! plânse ea, oblojindu-şi cu o palmă obrazul pălmuit. Când se ridică în capul oaselor

începură s-o junghie coastele. Se sprijini cu un cot pe pat, rămânând înfrântă cu ochii închişi, cu buzele înfierbântate de un jar lăuntric. Scotoci buzunarul rochiei unde ştia că avea batista şi-o scoase. Îşi şterse lacrimile, apăsă cu batista pe gură.

Iuliana îi prinse ochii deschişi şi-o întrebă repede, cu o sinceră durere în priviri

— V-aţi certat cu domnul doctor, coniţă?

— M-a bătut, bestia! răspunse Olimpia.

— Vai! Dar cum se poate aşa ceva!

Femeile între ele se compătimesc la nefericire, oricare ar fi diferenţa de grad social, sau ura dintre ele, înţeleg durerile bătăii; ura comună, contra masculului bătăuş, le-apropie. Rare sunt femeile care n-au mâncat bătaie de la bărbaţi, sau care să nu fi văzut bătaie în familiile lor. În orice casă, bătaia este cel mai simplu mijloc de ameninţare şi supunere, al celui tare faţă de cel slab. La cei douăzeci de ani ei, Iuliana cunoscuse bine bătaia amantului. Asta o făcea să-şi lase sufletul furat de revoltă şi să nu-şi poată stăpâni gura.

— Aşa sunt bărbaţii, coniţă, nişte porci! Dau în femeie ca într-o vită, nu se gândesc că suntem şi noi suflete de om. Al meu, ăsta pe care îl am acum, e mai bun ceva, dar gelos, arde-l-ar focu, nevoie mare! E frizer şi numai beat umblă, că nu pot sta şi eu de vorbă o dată, ca lumea. Când mă duc cu el, duminica, la berărie, după ce ieşim de-acolo, îmi dă una cu dosul palmei peste gură, de văd stele verzi. Că de ce m-am uitat la altul şi la altul; după ei, femeia trebuie să fie oarbă sau să stea cu ochii în jos.

Olimpia ascultă vorbăria celeilalte, fără s-o intereseze; prostită de greutatea faptelor întâmplate, mulţumită că nu avea să dea cont nimănui. Bărbatul său era plecat la Vedeni, de vreo două zile, şi-avea să mai întârzie câteva. Asta o făcea să nu fie prea îngrozită de urmări. Venise cu gândul de-a rămâne mai mult lângă amantul său, să mănânce seara cu el într-un restaurant, după ce va

telefona copiilor că nu va veni la masă.

Se ridică de pe pat şi puse o mână pe umerii servitoarei, sprijinindu-se.

— Te rog, îi zise, adu-mi haina din antreu. Voi pleca pe la bucătărie.

— Imediat.

În două clipe Iuliana reapăru. Îi ținu paltonul. Tot ea îi puse şi şoşonii.

— Când mai veniți pe aici, coniță? o întrebă.

— Niciodată.

— Ce să-i spun lui domnu'?

Olimpia făcu un semn de renunțare, cu o mână, îndepărtându-se. Deschise uşa şi ieşi urmată de servitoare. În stradă, vântul rece de iarnă, amestecat cu stropi țepoşi de gheață, o înviora. Îi veni să plângă dar vântur rece n-o lăsă, îi zvântă ochii.

II

— Bună seara, domnule doctor Ion Arvinte!

— Bună seara, dragă Varlam! Ia loc. Dar cum de mai văzut? Ce faci? Eşti în Bucureşti?

— Da, de când am plecat din Răducăneşti. Mi-am deschis cabinet aici, după ce mi-am luat diploma…

— Nu şezi? Ia loc.

— Da, puțin. Poate vă stingheresc.

— Defel. Aştept doar pe soția mea să coboare din hotel… Ca să nu producă vreo spaimă celuilalt, Ion Arvinte îl preveni, înainte de-a apuca să spună ceva: îți mai aduci aminte de domnişoara Ana Relu?

— Cum nu? M-a înlocuit la Răducăneşti.

— Acum este soția mea.

— Felicitările mele, domnule doctor.

— Mulțumesc.

În naivitatea sa doctorul Arvinte credea că nimeni nu putea să afle, dar mai ales să bănuiască, evenimentul. Secretul îl aflase Varlam Tătaru încă din prima clipă când zărise pe Ana Relu, venită pe neaşteptate să-l înlocuiască. Cu o zi înainte doctorul Arvinte îl întrebase dacă ştia vreun student bun ca să-i ia locul. Căzuse Ana Relu, din senin. Nu şi-l închipuia pe doctorul Arvinte bărbatul care să lege o idilă sentimentală, e drept; deci n-a crezut ca până la urmă să iasă căsătoria de care afla astă seară.

— Sunteți în Bucureşti, acum, domnule doctor? întrebă Varlam. Adică v-ați mutat aici?

— Nu, mă aflu în aşa zisa lună de miere... râse uşor, Ion Arvinte. Ne-am luat concediu încă două lună, ea să venim la Bucureşti, pentru a studia o nouă boală ivită în regiune, a a cărui microb nu-l pot fixa pentru a pune diagnoza bolnavilor. Că este o maladie necunoscută, m-am convins la Bucureşti. Am şi doi bolnavi aduşi cu mine. Îi studiem. Clinica am lăsat-o pe seama doctorului Marino, ou un ajutor de ia Iaşi.

— Ați numit boala?

— Până în prezent se numeşte „Necunoscuta". Nu i-am descoperit pe deplin microbul.

— Cum ați ajuns la rezultatul că este o boală nouă?

— Soția mea m-a văzut tratând bolnavii ca de friguri palustre, aşa după cum socotisem eu, deşi mă miram: friguri palustre în regiune muntoasă! Totuşi aveau simptomele frigurilor de baltă şi am făcut o apropiere de topirea zăpezilor primăvara, când chiar se ivesc țânțarii şi pe-acolo, într-o măsură foarte mică însă. M-a înşelat alternativa de fiori, călduri, sudori, prin care trecea bolnavul. Soția mea a observat că simptomele se deosebeau de la bolnav la bolnav, dacă toți bolnavii erau dintr-o singură familie. Febra unuia arăta paludism, pe când a celuilalt îi colora fața într-un gălbui de icter. Manifestări tropice, printre zăpezi? Pe urmă, altceva când dădeau căldurile boala dispărea pentru a reveni prim februarie, ce-i

drept o dată cu băltoacele dezgheţului. Tot soţia mea a observat că o mare parte – din bolnavi nu se vindecau datorită tratamentului aplicat de mine, cât prin presiunea vremii... Dacă vremea ploioasă de primăvară întârzia, continua şi boala. Atunci am cercetat din nou bolnavii pe cane îi credeam vindecaţi şi-am observat că în gură, pe gâtlej chiar, mai ales la copiii mici, rămâneau nişte afte, băşicuţe, care cu timpul se transformau în bubuliţe neînţelese. Acelea erau nişte larve microbiene care erupeau primăvara, după cum am constatat. Deci tratamentul meu nu făcea decât să pună microbul în stare de inferioritate, păcălindu-mă că i-am distrus. Când nimeni nu se mai ocupa de el, reîncepea activitatea... Dragă, te plictisesc? îţi vorbesc de medicină în orele libere...

— Vai, domnule doctor, spuse Varlam Tătaru, dar eu nu am învăţat încă tot ce trebuia în anul petrecut alături de dumneavoastră.

— Eh, uite că ai scăpat: vine şi soţia mea.

Ana trecu printre şirurile de mase din restaurant, până ce ajunse la masa soţului ei. Era tot aşa de zâmbitoare şi senină. Parcă ştiind că era dorinţa lui Ion Arvinte, îşi pieptăna părul blond, cu coade răsucite în jurul capului, aşa cum îl purtase Mihaela State, cu care spre tristeţea soţului său seamănă acum foarte mult. Dar era o tristeţe deosebită, suportabilă, care nu mai putea roade sufletul omului, chinuindu-l. Ca şi seninătatea reţinuse şi simplitatea de studentă, care, dimpotrivă îi scotea în evidenţă frumuseţea. Pentru că locuiau în aceeaşi clădire cu restaurantul, coborâse ia masa de soaţă, fără pălărie. Purta un pardesiu uşor, dintro ştofă fină de mătase albă, care făcea totuşi contrast cu părul său blond-auriu. Zărindu-l pe Varlam Tătaru la masa lor, zâmbi larg. Acesta se ridică şi-i sărută mâna.

— I-ai adus la cunoştinţă evenimentul? întrebă ea, păstrându-şi zâmbetul, pe Arvinte.

— Da, ştie tot. Ştia chiar că suntem în luna de miere.

— Dar ştii pentru ce me-am luat acest concediu, care se numeşte luna de miere, domnule Tătaru?

— Şi-aceasta ştie, zise Arvinte. Aşa că nu ne rămâne decât să-l invităm la masă.

— Vă mulţumesc, spuse Varlam, dar sunt nevoit să vă refuz, cu toată părerea de rău.

— De ce? întrebă Ana. N-ai venit aici, pentru a lua masa?... Dar staţi, nu v-am întrebat: cu ce ocazie sunteţi împreună? Aveaţi întâlnire?

— Aş! lămuri Arvinte. Întâmplător ne aflam amândoi la mese vecine.

— În acest caz venisei să mănânci?

— Ba, dar nu sunt singur.

— Mai ai pe cineva? Pe cine?

— Aştept logodnica, răspunse, timid, Variatul.

— Vino cu logodnica, mai adăugă Ana. Ne faceţi plăcere. Cu ocazia asta o vom cunoaşte şi noi. Te jeneză propunerea noastră?

— Cu nimic.

— Deci unde-ţi este logodnica?

— O aştept.

— S-o aşteptăm cu toţii. Până atunci spune-mi cum te împaci cu viaţa din capitală?

— Sunt obişnuit cu ea; am. Trăit mulţi ani aici, aşa că mă simt în. Elementul meu. Lipseşte doar stimulentul necesar vieţii. N-am un loc să-mi văd confraţii la nevoie, o bibliotecă, un club profesional, o cafenea măcar. Sportivii sunt mai norocoşi, au câteva cluburi în capitală, unde se pot vedea. Medicii se întâlnesc doar la bolnavi, pentru a se privi cu ură şi a-şi strânge mâna. Cu cele mai calde urări. Am întâlnit la un bolnav un medic bătrân care îl trata de ulcer la stomac, pe când el stătea rău cu prostata. Se înţelege că nu l-am lăsat să-şi trateze ulcerul mai departe. Ştiţi ce-a ieşit? Un denunţ anonim contra mea, prin care eram semnalat ca un maniac al prostatei. La vârsta mea, maniac. În realitate bătrânul meu confrate era un maniac,

al ulcerului la stomac.

— Ştiu de cine vorbeşti, zise Ion Arvinte, zâmbind, de doctorul Benga, nu?

— Da. Chiar de el. Îl cunoaşteți?

— Încă de mult. Pe vremuri era un specialist al ulcerelor stomacale. N-a ajuns însă să le trateze după o metodă personală şi a devenit maniac. În genere trebuie ştiut că toate bolile au corespondență în mediul social unde se produc. După aceea, fiecare boală în parte erupe numai pe un teren propice. Deci depinde de viața bolnavului şi de mediul în care a trăit. Unui bolnav nu trebuie să-i spui „ai ulcer la stomac", chiar dacă are; ci trebuie să constați din ce cauză îl are. Un om oare s-a hrănit prost, ia făcut abuzuri de excitante şi alcool, şi-a neglijat stomacul când l-a simțit defect, a muncit mult, în condiții proaste, are ulcer la stomac de la prima ochire. Dacă a mai locuit şi în condiții neigienice, pe frig, a umblat cu îmbrăcăminte proastă, mai are şi-o infecție la plămâni şi un reumatism la oase. Dacă a mai avut boli venerice netratate, este şi bolnav de lues, iar reumatismul său s-a transformat intr-un început de tabes. Dacă cumva mai este şi alcoolic, atunci nu mai are ulcer, ci cancer la stomac, cu influențe asupra rinichilor, ficatului, splinei şi aşa mai departe.

Asta ar fi situația bolnavului sărac. Cel bogat nu stă nici el mai bine. Cine bea băuturi fine, mănâncă tot ce este bun, dar fără calcul, stă în inactivitate, face din zi noapte, se poate îmbolnăvi iremediabil şi cade fără să ştie ce boală l-a răpus. Deci bolile sunt sociale şi ele se pot vindeca numai după ce doctorul cunoaşte condițiile de viață ale bolnavului. Cine nu face aşa e maniac, ca doctorul Benga al dumitale. Maniacii au idei fixe: îl doare pe cineva stomacul sau în jurul stomacului, are ulcer. Nu-l poate vindeca de acest ulcer fantezist, bolnavul a dat în cancer, desigur. Aşa bănuieşte medicul maniac, care recomandă cu uşurință supraalimentație ori o alimentație specială: aer, plimbări sau mai ştiu eu ce.

În timp ce doctorul Ion Arvinte vorbea, logodnica lui Varlam intrase în restaurant şi se aşezase la altă masă. Varlam o văzuse, dar ca să nu întrerupă pe vorbitor, a rămas pe loc. De altfel, Ion Arvinte nu era omul care să-i placă a vorbi prea mult. Termină imediat, încheind:

— Dumneata, dragă Tătaru, ai văzut felul meu de lucru. Ei bane îmi dau silința de zece ani încoace să fiu cât mai aproape de adevăr şi tot nu reuşesc decât rar şi cu mare greutate. Pentru că este foarte greu, să ştii.

— Acum este timpul să-l lăsăm pe domnul Tătaru ca să-şi vadă logodnica, spuse Ana, zâmbind. Dacă nu mă înşel, a venit.

— De unde ştiți? întrebă Varlam.

— Se observă. Iată că te priveşte cu insistență. Du-te şi scuză-ne că te-am reținut. Pe urmă veniți aici.

Varlam Tătaru se ridică, scuzându-se. Logodnica sa era una din actrițele fără nume cunoscut, de la teatrele din capitală. Pe vremea aceea teatrul se considera încă o aventură pentru tineretul care îl iubea şi vroia să-l servească. Însă ajuta fetelor tinere să se lanseze în viață, împrumutându-şi titlul de „artiste”. Rare erau acelea care rămâneau. Ileana Curtea, logodnica lui Varlam, se numea artistă, dar nu era. Iubise un artist şi se alesese de la el cu această podoabă, pentru că iubirea îi dăduse drumul să iasă pe scenă de câteva ori, în timp ce publicul se afla fascinat de mai înainte. Sunt actori oare ies pe scenă, fără ca publicul să-ii vadă. Când se conving de acest nenoroc, rămân în dosul scenei, unde uneori devin folositori.

Ileana Cortea n-avea ce face în dosul scenei, nu iubea teatrul până la pasiunea de-a rămâne în el cu orice condiție. S-ta mai lăsat iubită încă de un artist,.pe urmă de prietenii artiştilor şi s-a fixat ca logodnica tânărului medic Varlam Tătaru. Era o ambianță, se înțelege. Sărăcia lui Varlam nu-i dăduse voie să-şi fixeze cinstea, anii de mizerie din urmă îl copleşiseră. Dacă era amantul şi întreținutul unei femei măritate, de ce n-ar fi şi el generos eu Ileana

Cortea, numindu-şi-o „logodnică”. Anul petrecut lângă doctorul Ion Arvinte nu-i fusese de ajuns ca să-şi formeze omenia curată, atât de necesară unui medie. Mai oscila. Dovada este că la sfârşitul mizeriei de student sărac, dar ambiţios, culminase cu amorul dintre el şi doamna Gherghef. Cum va sfârşi se va vedea, viaţa are multe chichiţe ascunse, dar lui îi părea rău că se întâlnise cu Ion Arvinte, faţă de care era obligat să roşească. Fusese sincer când nu vroise să rămână la masa aceluia, îl mustra conştiinţa că nu avusese tăria să se smulgă de-acolo. Cât vorbise Ion Arvinte, ei avusese timp să se revizuiască, să sufere chiar că omul din faţa sa îl credea cinstit. Ce-ar spune Ion Arvinte când ar afla că Varlam era amantul fostei sale soţii? N-ar mai avea niciun drept să se ocupe de faptele unei femei de care se despărţise cu ani în urmă şi care avea acum bărbat. Dar, oricât, între cei doi oameni nu putea, nu mai avea loc o prietenie sufletească. Va afla vreodată Ion Arvinte acest secret care nu-i făcea cinste lui Varlam? Varlam nu era sigur. Cu Olimpia nu terminase. De la întâmplarea din casa lud, n-o mai văzuse vreo două săptămâni; se părea că Olimpia renunţase la el. Nu, Olimpia a revenit, ca şi când nu se întâmplase nimic, făcându-se vinovată. Ea nu ştiuse să se facă înţeleasă de el. Îl iubea şi primea orice condiţii i-ar fi spus. O cărturăreasă pe oare o consultase, îi spusese că şi Varlam o iubea. Ajunsese să creadă în toate minciunile. Dar cărturăreasa îi spusese şi despre o altă femeie care căuta să-i fure iubitul. Nu se putea să nu fie şi-altă femeie. Din cauza acesteia se certau mereu. Venea la Varlam de două-trei ori pe săptămână, petrecându-şi ora de dragoste în planşete, sughiţuri, ameninţări, luând şi câte o palmă. Pleca de la el cu gândul de-a nu mai reveni, hotărâre care nu ţinea decât până acasă.

Chiar în ziua aceea repetaseră un incident destul de furtunos. Olimpia plecase nefericită.

— Ce-i zgârietura pe care o ai la ureche? l-a întrebat

Ileana, observându-i o urmă din vizita pe care o făcuse mai devreme Olimpia în casa lui Variam. Iar te-ai văzut cu aceea?

— Nu, răspunse Variam, nu mai vine pe ia mine.

— Doar nu te-oi fi bătut ou fata din casă?

— Lasă spiritele, s-a supărat Variam. Ce facem?... Vrei să mergem la masa doctorului Ion Arvinte? Suntem invitați acolo, dar regret că nu l-am refuzat.

— Ți-e ruşine să mergi cu mine?

— Nu, altceva.

— Cine le-ai spus că simt?

— Logodnica mea.

— Atunci să mergem. Vreau să-i cunosc şi eu pe doctorul Arvinte, e un bărbat foarte interesant.

Sunt femei pe care când le priveşti, fără a le auzi vorbind, le îndrăgeşti. După ce au scos însă prima vorbă, toate iluziile se fac praf într-o clipă. Aşa era Ileana Cortea. Avea o figură de copil inocent, cu privirea şi mai. Nevinovată, o gură mică, suavă, un năsuc bont, dar cu finețea şi gingăşia năsucului pe care îl au iepurii de casă. Părul îi era negru, lucios, frumos îngrijit şi o talie zveltă, care se sprijinea pe picioare lungi, subțiri. N-ar fi trebuit să vorbească pentru că vocea îi era detestabilă, groasă., dogită, pe care şi-o mai schimonosea printr-un accent nazal, prin care vroia să pară franțuzită, obicei luat de ia una dintre artistele teatrului la care „juca". —Toate fetele de la mahala, când ajung în centru, se franțuzesc întâi la accentul nasului. În fața gingăşiei curate a Anei, Ileana, după ce vorbi, strică toată frumusețea clipei.

— Doctore începu ea, vorbind lui Ion Arvinte, după ce se aşează la masă, vreau să mă consultați o dată, se poate? Sufăr grozav... Repeta identic ceea ce spunea altă artistă pe scenă, într-o piesă. Varlam roşi, cunoştea piesa.

— Se poate, răspunse Arvinte, zâmbind, convins de valoarea logodnicii lui Varlam. Dar de ce suferi?

— Oh, nici eu nu ştiu ce am, continuă ea rolul şi se opri

încurcată pentru că nu-şi aducea aminte numele bobi pe care îl spunea artista pe scenă. Lăsă boala şi începu altceva, unde se pricepea mai bine şi-avea s-o scoată în evidență. Tocmai vorbeam cu Tanți Cutava şi cu Olga Culitza, despre boala mea. Nicu Leonard m-a sfătuit să-mi caut un doctor bun. M-am dus la Haralamb, e doctorul nostru, la „Național". Dar ce folos, nu e un bărbat cuminte.

— Dumneata eşti artistă la „Național"? a întrebat-o Arvinte.

— Da, i-a răspuns ea cu jumătate de voce. Am însă prea multe rivale acolo şi din cauza lor am de gând să plec. Mă cheamă Davilla să joc în trupa lui. Eh, dumneavoastră care trăiți departe de teatru, nu ştiți ce se petrece acolo, cât trebuie să îndure o fată cinstită ca mine, până ce-şi formează o carieră.

— Ar trebui să înveți limba franceză, a sfătuit-o Ion Arvinte, pentru a pierde accentul ăsta cu care vorbeşti. Cred că-ți strică mult pe scenă?

— Cum să învăț? Ştiu. Tocmai din cauza asta vorbesc aşa. În familie conversez numai în limba franceză. S-o auzi pe Tanți Cutava, ea vorbeşte ordinar, nu aşa.

Ion Arvinte zâmbi din nou, gândindu-se cu duioşie la marea comediană, ponegrită acolo, pe care se ducea des s-o asculte, când venea la Bucureşti, tocmai pentru a savura câteva momente de humor fin.

Cum şedea alături de Ileana, Varlam o lovi cu un genunchi pe picior, semn ca să înceteze cu prostiile pe care le spunea. Ea îi înțelese greşit şi-l privi cu un aer de mare mirare. Părea că-l întreabă: „Îți place?" El roşi şi se simți mulțumit când chelnerul aduse mâncărurile comandate. La început masa se desfăşură în tăcere. După ce bău primul pahar, căci îi era sete, Ileana reluă vorba cu o deosebită plăcere:

— Aşa, doctore, zău! când mă consulți?

— Dar nu-mi spui ce boală ai.

— Asta dumneata trebuie să afli. Eu de unde să ştiu? Nu

sunt doctoriță.

— Dar ai un logodnic medic.

— Oh, el e prea tânăr, n-am încredere ca într-un om ca dumneata. Pe urmă, el nu mă ia în serios. Hai, doctore, spune-mi când mă consulți?

— Când mă voi muta la Bucureşti. Acum sunt venit aici pentru altceva.

— Nu vreau tocmai atunci, nu vreau! se prefăcu supărată Ileana. Vreau mâine. Vă poftesc eu să veniți mâine acasă la Varlam. V-aş chema la mine, acasă, dar e papa bolnav.

— Vom vedea, mâine, răspunse Arvinte, în timp ce Ana dădea semne vădite de plictiseală.

Cum nu bea cafea, Ana vroia să se ridice, grăbind sfârşitul mesei prin plecarea ei. Mai şovăi câteva clipe. Nu-i plăceau oamenii stridenți. Reținuse pe Varlam cu logodnica la masă, crezându-i oameni ca ei, liniştiți, visători, socotind-o pe Ileana o fată cum fusese ea. Între Iaşi şi Capitala țării, e o mare distanță. Câteva sute de kilometri, distanță, care poate face lumea să se deosebească mult. Una-i strada Lăpuşneanu din Iaşi şi-alta-i Calea Victoriei din Bucureşti. Dacă ar sta cineva să le aşeze pe puncte cardinale ar vedea că cele două străzi cu renume se încrucişează, dar nu merg paralel. De aceea şi deosebirea de sentimente dintre ele. Pe când strada Lăpuşneanu creează visători, Calea Victoriei uzurpă. În schimb poate ridica perfidii, dacă au curaj şi voință. La Iaşi poți muri cu o tonă de talent în tine. La Bucureşti poți să te ridici fără nicio calitate. Evident, cine e cinstit rămâne la cinste.

Ana privi figura de copil a Ilenei. Ce cap frumos şi cât de sec! O clipă n-ar fi bănuit că fata aceea era ceea ce se recomanda. Mințea, se vedea bine. Nu era nici logodnica lui Varlam Tătaru. Minți se şi el, ca să facă față împrejurărilor. Îl cunoştea şi pe Varlam, au fost câteva luni colegi la facultatea de medicină din Iaşi, până ce el a trebuit să plece la Răducăneşti. Îl ştia fără bani, totdeauna dator pe

la colegi, bun de gură şi plin de speranțe. Cu ce bani se instalase la Bucureşti? Ciudat este şi tineretul acesta bucureştean care scoate bani şi din piatră seacă! Arvinte îi spusese lui Varlam, la plecare, că, de va avea nevoie de bani, să-ii scrie. Nu-i ceruse şi nu-i scrisese ce-a făcut. S-au întâlnit din întâmplare.

— Mâine seară vă iau la teatru, promise Ileana. Nu-i aşa Varlam?

— Cu plăcere, aprobă acesta, mulțumit că logodnica sa spusese ceva cu duh.

— Joci dumneata? întrebă Arvinte.

— Nu, joacă o prietenă a mea Marioara Voiculescu.

— Bine, o să mergem.

Cu tot felul neconvenabil al Ilenei, lui Ion Arvinte nu-i displăcu: până a nu o putea suferi. Fata nu era mai rea decât restul tineretului de seama ei oare mişuna pe Calea Victoriei; aşa era calapodul mincinos, fals, prost, un tineret care dădea iureş prin viață, căutând să-şi păcălească soarta care-i destinase unor treburi mai grele, dar producătoare. O viață forțată n-are vreun sorț de izbândă. Pe Arvinte îl făcea să râdă credința Ilenei că-i putuse păcăli, făcându-i s-o creadă cu tot altfel de cum era.

Când se ridicară de la masă, Ileana strânse mâna celor doi soți, mulțumită. Repetă invitația

— Mâine seară, la teatru, nu domnule doctor?

— De acord. Amicul Varlam o să dea ochii cu mine, mai devreme. Nu-i aşa, Varlam?

— Da, domnule doctor, la ce oră?

— Vino după masă, vom mai discuta şi despre altceva. Suntem sus.

Se despărțiră. Ana luă la braț pe Ion Arvinte şi urcară scara principală a hotelului în care locuiau. Portarul de noapte îi întâmpină, salutându-i.

— Ce zici de fetița asta? îl întrebă Ana.

— Ce pot spune de ea? Este aşa cum este. Dar nu ştiu cum se împacă cu situația, Varlam. E logodnica lui?

— Nu cred.

— Atunci de ce ne-a recomandat-o?

— În sfârşit, mai zise Ana. Să-i lăsăm. Ce facem astă seară? Ora, după cum văd, e doar nouă.

— Sunt de părere să coborâm din nou.

— De acord. Dă-mi voie să-mi schimb rochia.

În treacăt spire camera sa, Ana îi puse o mână pe cap şi-i zâmbi fericită. Ion Arvinte o cuprinse cu un braţ pe după mijloc şi-o strânse la piept.

— Să fim numai noi doi, zise ea.

— Numai noi doi, draga mea. Nu vezi ce rău este cu alţi oameni alături? Numai noi, totdeauna numai noi doi…

III

— Bine fă, putoare, unde mi-ai fost două zile? ţipă meşterul Fane Cortea, cizmar de unul singur, în fundătura Gropii. Acum se vine?

— Dar ce-ai cu mine, tată? întrebă Ileana. Ce ţipi aşa? Crezi că mă sperii?

— Nu te sperii, hai? mai zise el şi se ridică puţin în pat, sprijinindu-se în cotul drept. Întinse stânga şi mări fitilul lămpii cu sticla afumată, după măsuţa eu trei picioare de lângă pat. Eu nu sunt tată-tău? Sunt dracu! Vorbim noi, mâine. Acum, dezbracă-te încet că doarme mă-ta şi e bolnavă. Ai mâncat? Vezi că este o bucată de brânză şi vreo două cepe în dulap, mănâncă-le şi treci de te culcă.

— Nu mi-e foame, răspunse încet Ileana.

— Păi dacă vei fi mâncat cu craii, sigur nu ţine foame… A dracului!

Ileana aruncă o privire ursuză pe deasupra patului său, în oare trebuia să se culce. Era desfăcut. O pernă mare de puf o aştepta, umflată ca un balon, rezemată de un perete pătat cu tot felul de culorii. Aşternutul era galben ca şi

căptuşeala plăpumii îndoite de-a lungul patului. Era ceva mai curată decât patul celor doi bătrâni care şedeau acoperiți ou & scoarță de lână. Patul Ilenei era împodobit pe unghiul pereților eu tot felul de fotografii, ilustrate, pozele artiştilor de cinematograf preferați, două fotografii încadrate cu melci şi scoici de mare, un tablou afumat pe care parcă se mai zărea o pădure cu căprioare şi unşi, scara vieții ou Adam şi Eva în mijloc. Ilenei nu-i veni să se dezbrace, cum o îndemnase tată-său, îi era silă de ce vedea, mai ales că sperase să nu doarmă nici noaptea aceea acasă. După ce se despărțise de Ion Arvinte, Varlam n-a dus-o, după cum era vorba, la un local de noapte, unde să petreacă puțin şi-apoi să fi mers la el acasă. O dusese la tramvaiul cu cai şi-o lăsase acolo. S-a cam supărat ea, dar hotărârea lui a rămas în picioare; n-a vrut să se certe cu el, a doua seară trebuia să se ducă cu toții ia teatru.

Ileana îşi dezbrăcă pardesiul, fără a se ridica, şi-l lăsă, pe la spate, să cadă pe pat. Luă de pe măsuță plasa de păr, în oare îşi prinse părul, înnodând un şnur sub bărbie şi-altul la ceafă. Rămase apoi cu falca sprijinită într-o palmă şi eu privirea în preşul murdar de pe jos. Ce dorea ea şi ce-i dădea norocul! Sărăcie, dezgust, supărări... De ce nu se hotăra odată să place de-acasă? La dracu, cât o să mai stea şi-o să suporte putoarea de-acolo! un miros de zarzavat stricat venea de sub patul bătrânilor, în sălița de alături era o putină în care mai rămăsese câteva verze acre din iarna trecută. La fereastră se afla cocina celor doi porci, iar spre fundul curții puțea o latrină negolită.

Au trăit ei o viață mai bună? Da, au trăit. Cu cincisprezece ani în urmă, meşterul Fane Cartea avusese atelier mare de cizmărie. Ileana îşi aducea aminte ca prin vis de-o viață mai bună. Pe urmă tată^său a decăzut, a dat în darul beției şi-au ajuns aici, de unde nu se mai pot ridica. Cei trei frați ai ei, beți şi-aceia, şi-au luat lumea în cap, dispărând câte unul. Ileana citise odată în ziar că un oarecare Gheorghe Cortea făcuse o comă. Când i-a arătat

ziarul lui tată-său, meşterul Pane a confirmat nepăsător „E neprocopsitul de frate-tău”.

Ea a învățat carte mai mult pe maidanul din fundul Gropii şi-apoi s-a dus, când avea treisprezece ani, vânzătoare la o cofetărie de pe Calea Rahovei. Era înaltă, frumoasă, blondă şi de mică îi plăcea luxul. Vreun an a ciupit-o de obraz Nae cârciumarul, când se ducea să ia izmă pentru maică-sa şi drojdie pentru taică-său. Într-o zi i-a spus Nae cârciumarul că o să-i cumpere pantofi, ciorapi şi rochie, că nu vrea s-o mai vadă atât de goală. Şi-o ciupea de obraz. Mai târziu l-a întrebat: „Ce faci domne Nae cu rochia aia pe care zici că mi-o iei?” El n-a dat înapoi: „Ți-o iau de Rusalii, să ştii”. Cu două zile înainte de Duminica Rusaliilor, Nae cârciumarul a ieşit după ea când s-a dus să cumpere izmă, într-o seară. I-a şoptit, trăgând-o lângă un gard: „Mâine să fii pe Carol, în fața lud „Barza în geam”, pe la patru, auzi? „Barza în geam” era magazinul mahalagiilor, de unde cumpărau tot ce le trebuia.

Domnul Nae s-a ținut de cuvânt, a venit la patru şi jumătate, cu portofelul atât de încărcat, că Ileana a rămas zăpăcită vreo două ore. Domnul Nae i-a cumpărat rochie de mătase, pantofi de lac, ciorapi, cămaşă şi-o pălărie de adevărată domnişoară. Pachetul l-a luat cu dânsul şi i-a spus să meargă să „ude” lucrurile.

În seara aceea Ileana a pierdut ceva, dar nu i-a părut rău. Îşi făcu apoi obiceiul de-a intra la domnul Nae, ca la ea acasă, până ce coana Florica, consoarta cârciumarului, a cam mirosit ceva. De atunci s-a lipsit de slujba de la cofetărie, şi-a luat alte slujbe, doar de plan, în ochii mahalagiilor, care nu trebuiau să ştie că ea şedea toată ziua cu tinerii de pe Calea Victoriei şi noaptea petrecea cu ei.

— Nu ai de gând să te culci? a luat-o la rost meşterul Fane, văzând-o stând cu falca în palmă. Stinge lampa, odată, că nu pot dormi.

Ileana s-a sculat repede şi-a început să se dezbrace. Aici

nu avea curaj, nu mai era nepoată de general, artistă, prietenă cu lumea bună. Aici se pierdea, „papa” era un om rău care nu se trezea din beție nici în somn. De zace ori pe noapte întindea mâna pe lângă pat, ca să apuce sticla cu drojdie, din care sugea binişor, pe întuneric. Termina fiecare dată cu un muget de satisfacție, apoi o tuse seacă şi la urmă de tot o înjurătură.

— Te-ai culcat fată?

— Da, ce vrei?

— Mie mi-ai adus ceva de băutură?

— Bani.

— Bravo. Fă nani, putoarea dracului! Vorbim noi, mâine. Să vedem unde ai fost.

„Mâine” nu se mai întâmpla nimic, dacă Ileana avea bani. Ea îi pregătea ceva mărunt, banii cei mari şi-i punea deoparte sau dădea mamă-sii o parte din ei pentru nevoile casei. Nu era fată rea, avea grijă şi de bătrâni, ca să nu-i vadă goi şi sărăcia lor să contrasteze prea tare cu luxul pe care îl făcea ea. Se auzise prin mahala că Ileana se făcuse „artistă”; ba chiar în scurta ei carieră, fusese văzută la Oteteleşeanu, dacă o fi fost ea! pe scenă. O văzuse un frate al dascălului de la Bărbătescu-Vechi, un student care mereu întreba cine era fata. De la fratele dascălului a aflat femeia care strânge lumânări în biserică. Când a auzit meşterul Faine şi-a bătut consoarta. Fata lor îi făcuse de râs, ajunsese artistă la Moşi. Căci ce îi e una, şi ce îi e alta, la Moşi sau la... dracu? Noroc că în seara aceea Ileana a venit cu maşina acasă încât vecinii au turbat de necaz. Asta i-a răcorit nițel la inimă pe meşterul Fane Cortea, care mereu se certa cu tinichigiul de peste drum pe chestia de sărăcie şi bogăție. Pe strada lor nu venise nimeni până atunci cu maşina, afară de Mița lui franzelaru, când a adus-o salvarea de la spital. Pe urmă Ileana l-a lămurit ce era cu „artistăria” ei.

Neputând să doarmă Ileana a coborât din pat, a stins lampa şi-a ieşit în curte. Din uşă a izbit-o în față un

zvâcnet de miros urât de la cele înconjurătoare, care părea că dă lupta cu parfumul sălcioarei de la poartă şi-al levănțicii care venea peste case din vreo grădină primitivă. S-a aşezat pe o albie de rufe întoarsă cu fundul în sus, lângă peretele casei. Un cărăbuş mititel a sărit, cu pas curbat de scânteie, dintr-un smoc de iarbă, drept pe capacul butoiului pus sub streaşina casei pentru. Apă de ploaie. O împerechere de frumos cu urât domnea în noapte. Stelele ardeau pe cerul fără lună. Ce-a putut s-o facă pe Ileana ea să creadă că doctorul Ion Arvinte nu i-ar fi străin de suflet? Faptul că tot timpul cât au stat l. A masă numai amândoi au vorbit, în timp ce, sub masă, genunchiul ei nu s-a îndepărtat de ai lui? Îşi luase obiceiul ca, atunci când îi plăcea un bărbat, să-i facă ea semne discrete şi să-l îmbie la dragoste. Aşa cum făcea ou ea bărbații care o plăceau. Nu era constantă în amor, n-ar fi putut rămâne credincioasă unui bărbat, pentru că nu cunoscuse decât bărbați necredincioşi. După domnul Nae cârciumarul, a avut-o intr-o noapte un. Stricat din mahala, care o pândea mereu. S-ia luat după ea când venea de la tramvai şi-a început să-i dea ou gura. O cunoştea de când se născuse, era fiul unei văduve care se ocupa cu descântecele. Se numea Matache Ciupitu, cartofor şi cuțitar, de care se ferea toată lumea. Nu pleca din mahalaua sa, decât cine ştie când, ca să nuni prindă poliția. Avea o mie de procese pentru diferite găinării şi scandaluri. Toată lumea ştia despre el că ținea cuțitul într-o mânecă a hainei, la îndemână. Când ridica mâna în sus, cuțitul se şi înfigea unde era nevoie. Niciodată nu-i puteau aresta mai puțin de zece agenți, dar toți să fi avut revolverele în mână. Încolțit se preda, dar ori de câte ori a fost arestat a doua zi, de dimineață, reapărea la cafenea ras şi bine băut, parcă ar fi venit de la chef.

Când s-a luat după Ileana în noaptea aceea, îi pusese gând rău de mult. O creştea cu ochii, fără să se gândească că i-o lua altul înainte. Cine ar fi îndrăznit? Prin dreptul

unui loc viran, Matache a apucat-o în braţe şi s-a dus cu ea în fund pe iarbă. Dacă nu ar fi fost obişnuită cu ce vroia el, Ileana ar fi ţipat măcar de spaimă.

Matache Ciupitu i-a dat, la urmă, o palmă grea după ceafă, zicându-i acru, căci pierduse vremea, păcălit „Te-ai dat altuia, tâmpito!"

într-o zi a auzit că Matache pândea altă fată din mahala. Bine că a lăsat-o pe ea în pace. S-a dus însă vestea de ce făcuse cu haimanaua pe maidan, încât a auzit şi Nae cârciumarul care a scârbit-o pentru necredinţă. Credincioasă n-a fost nimănui; era mai bine aşa căci putea să se ridice. Pe doctorul Arvinte l-ar fi stimat, părea altfel de om, nu era atât de proastă ca să nu-i fi înţeles. A rămas cu gândul la el, de când o lăsase Var! am la tramvai. Avea nevastă. Ei, şi ce dacă are nevastă? O femeie care a trăit în provincie e mai uşor de înlăturat. E destul să vrea doctorul Arvinte să se uite la ea, că pe urmă fac ei ce fac.

Ileana întinse braţele, somnoroasă; un aer rece o îmbia la somn. Îşi scoase pantofii cu care era în picioare, pentru a se simţi şi mai liberă. Aşa umblase până acum cinci ani, prin curte şi pe stradă, cu picioarele goale. N-ar fi putut uita senzaţia plăcută pe care i-o dădea praful cald de pe ulițele încinse de soare. Îi gâdila tălpile şi simţea moleşeală prin tot corpul: Când ploua, picioarele ei erau pline de nămol, până la genunchi. Intra prin toate băltoacele, ca să adune porcii răzleţiţi. Mai târziu, când ajunsese „artistă", a fost pusă să figureze intr-un grup de oameni de mahala. A protestat „Vai, dar nu cunosc mediul". Într-adevăr era foarte stângace, deşi *cunoştea mediul,* pe când altă fată, crescută în centru, părea o mahalagioaică veritabilă. Ileana s-a mirat, dar n-ia înţeles că fata aceea mai avea şi talent.

A intrat în, casă şi-a adormit cu gândul la doctorul Ion Arvinte pe care vroia să-l cucerească.

*

* *

— Lenuţo! a zgâlţâit-o mă-sa pe la vreo nouă dimineaţa.

Tu ai ceva bani la *tine*?

Fata deschise ochii încă cârpiți de somn, supărată. Aşa se arăta totdeauna când avea bani, supărată. Banii îi dădea dreptul să-şi ia puțin nasul la purtare, căci bătrânii n-aveau ce să-i mai zică.

— Ce dracu, mamă! Mă ocoli eu noaptea în cap? Lasă-mă să dorm.

Bătrâna o mângâie pe un picior descoperit apoi o pălmui uşor pe-o pulpă.

— Haide fetița mamei, dă-mi tu bani.

— Lasă-mă, n-auzi? N-am! Cine ți-a apus că am bani?... Dar tot ea trase poşeta de sub perna pe care avea capiul şi-o deschise. Scoase trei piese mari de argint şi le întinse mamă-si. Ăştia-i am, a zis ea, dar în poşetă mai sunară alte piese. Să-mi aduci restul, auzi?

Bătrâna îi apucă mâna şi i-o sărută pe amândouă părțile. Pe urmă părăsi camera în vârful picioarelor, ferindu-se să facă zgomot. Ileana închise ochii să adoarmă mai departe, dar nu putu. Îi reveni în minte figura doctorului Ion Arvinte, mai puternică, şi n-o mai părăsi. Luă de pe masă o oglindă de mână în care-şi cercetă fața. Nu se găsi tocmai pe plac, adică aşa cum ar fi trebuit să fie, ca să poată cuceri o inimă ca a doctorului Arvinte. De aceea se sculă îh capul oaselor şi întinse mâna spire cutia cu dresuri. Avea acolo o mulțime de cosmetice, sticluțe cu diferite. Ape colorate, pe care le cumpărase imitând artistele mari prin cabinele cărora trecea. Îşi spălă fața cu un parfum puternic care se împrăştie prin toată casa, se unse cu cremă, îşi înroşi pometii obrajilor şi se pudră până ce nu mai rămase un pic de piele neacoperit. Reuşi să-şi formeze o mască fină de porțelan mat, care-i plăcu foarte mult. Acum se găsea în stare să cucerească inima oricui, deveni veselă, plină de speranțe, încât începu să cânte. Trăia pe vremea operetei lui Leonard şi era la modă vocea clasică, suavă, în contrast eu gamele dogite pe care le scotea ea. Cineva îi prezisese că peste zece ani va fi foarte

căutată, după ce steaua lucitoare a vocii lui Leonard va apune.

Din săliță se auzeau ciocăniturile surde ale meşterului Fane; avea de pus pingele la. Ghetele unui copil de şcoală care stătea desculț lângă bancul lui. Între timp meşterul fluiera de zor; îl dispuseseră la voie bună cele trei ruble din palma consoartei sale. Semn că fata mai avea şi-altele, doar nu le dăduse lor pe toate.

Copilul încălță ghetele şi lăsă pe banc câțiva bani, la care meşterul Fane se uită cu mult dispreț. Îi luă totuşi şi-i vârî într-o gaură făcută ascuns sub manşeta pantalonului. Acolo n-o să-i găsească nici dracu. Erau buni şi-aceia pentru o drojdie, la nevoie.

— Unde sunt banii de pe pingelele băiatului? întrebă consoarta intrând pe uşă. Venea de la cârciumă şi mai purta sub şorț sticla cu drojdie.

— Nu mi-a dat banii, răspunse mieros Fane. I le-am bătut pe datorie, Mândico.

— Să-ți crape fierea, dacă minți?

— Să-mi crape, na!

— O să văd eu. Vai de capul tău, dacă te-oi prinde că minți. Vino încoace…

Intrară în camera de dormit, când Ileana era într-o cămăşuță scurtă, fără pantaloni Obiceiul de-a rămâne goală în fața oricărui om, Ileana şi-l luase tot de la o artistă mare. Aceea stătea în cămaşă, ba chiar şi goală în fața colegilor, fără să-i fi fost ruşine. Numai când câte unul mai îndrăzneț o_ ciupea de piept, ea îi repezea „Jos laba, câine!”

Meşterul Fane îşi privi odrasla, cu o mulțumire sinceră; îi plăcea văzând-o cum creştea frumoasă şi plină de sănătate.

— Măi, taică, dar ai crescut să nu-ți fie de deochi, îi zise el şi-i plesni o palmă peste şold făcându-i-l roşu. Nici la mângâiat nu se pricepea. Ca să-i treacă fetei durerea frecă uşor locul roşit, roşindu-l şi mai tare cu palmele lui scorojite de bătături. Ea se supără şi-l admonestă:

— Jos laba, câine!

Mamă-sa îi întinse o ceaşcă cu drojdie.

— Ia-o, să vezi ce bine-ți face.

Ileana luă ceaşca şi se urcă în pat, punându-şi picioarele pe spătarul unui scaun. Mul; i prieteni din oraş se mirau că ea nu se îmbăta atât de uşor ca alte fete la chefuri. O învățase tată-său cu drojdia tare, încă de când se născuse. Nu era o glumă, Măndica îşi înțărca copiii cu drojdie, pentru a-i face să doarmă uşor. La ei în casă drojdia era ca apa într-altă casă; părinții nu beau fără copii şi copiii cereau cu răcnete fioroase să li se dea şi lor drojdie.

— Un mizilic nu luaşi? întrebă Ileana. Mi-e foame.

— Am luat salam, cum nu!? Iată-l! Şi scoase din buzunarul şorțului un pachet soios, de jurnal, pe care îl desfăcu. Adu, măi Fa ne, nişte sare din dulap.

„Ileana mâncă salamul fără a-l mai curăți de coajă; luă o bucată mare şi roase din el până ce-şi umplu gura. Pe urmă sorbi toată drojdia dintr-o înghițitură şi întinse ceaşca maică-sii, să-i mai pună.

— Câți bani ai cheltuit? întrebă Ileana, după ce bău şi a doua ceaşcă de drojdie.

— Păi, să vezi, începu Manda canonul de-a încărca socoteala, am avut o datorie de cinci lei la Nae cârciumarul, ştii tu de-atunci de când mi-ai spus să târgui fără parale…

— Păi n-am plătit-o odată?

— Nu maică, da de unde! N-am plătit-o. Doi lei drojdia, cincizeci de bani salamul, douăzeci de bani pâinea. Îi luai şi lui ăsta bătrânu' două tutunuri, mai trebuie să dăm ca să scoatem privata patru lei… Uite aşa, se duseră toți banii…

Meşterul Fane interveni:

— Mai bine, decât să scoatem privata, mi-ai da mie cinci lei să-mi iau o pereche de nădragi, că ia te uită cum sunt.

— Ia mai du-te dracului de bețiv! țipă Manda. Să-i bei, nu? De câte ori ți-a dat fata să-ți iei pantaloni şi-ai venit pe trei cărări acasă?

— Dar ce fă, ție nu ți-a dat bani să scoți privata de-atâtea ori? Unde sunt banii?

— I-am băut cu tine, porcule!

Ileana se simți moleşită de plăcerea pe care i-o dădea drojdia, privi cu ochii închişi pe jumătate spre cei doi bătrâni care se certau şi zâmbi.

— Ia mai tăceți, zise ea. Deschise poşeta pe care o avea alături şi scoase încă două ruble. Le întinse la fiecare câte una. Nu vă mai certați, n-am eu bani destui?

Bătrânii luară lacomi piesele. Ileana îşi mai umplu singură o ceaşcă cu drojdie, pe care o bău cu nesaț.

— Am acum un doctor, spuse ea ca prin vis. E însurat, dar îşi lasă nevasta pentru mine…

— Păi spuneai că doctorul nu e însurat? o întrerupse Manda.

— Nu e ăla, altul. Unul care mă iubeşte, îi place că vorbesc franțuzeşte şi că sunt artistă… Mă duc azi la el să mă consulte, o să fim numai amândoi.

— Vezi să fii curată, o sfătui maică-sa.

IV

La podul Mihai Vodă, Ileana cobori din tramvaiul cu cai. Îşi continuă drumul pe jos până la Vama Poştii, unde se opri în fața barăcii unui fotograf. Maidanul lui Duca se întindea nepăsător, acoperit cu tot felul de barăci adunate acolo ca într-o şatră țigănească. Maimuța din fața unei menajerii se agita nervoasă, pe două dreve de fier, încolăcindu-şi coada pe zăbrelele cuştii deasupra căreia făcea tot felul de tumbe. Doi copii desculți o păcăleau, întinzându-i un măr înfipt în vârful unui băț. În sfârşit, maimuța reuşi să smulgă mărul, tocmai când copiii nu se aşteptau.

Ileana privi galantarul fotografului în care era şi o

fotografie a ei, scorojită şi galbenă de soare. În fiecare zi trecea s-o vadă, pentru că-i reamintea vremea când se fotografiase. Era pe timpul când Nae cârciumarul o îmbrăcase, pentru prima dată, luxos. Fericită venise la fotograf şi obligase pe acesta să i-o pună în galantar. Acolo rămăsese căci nu se mai gândise nimeni s-o scoată. Numai fotografia aceea reuşea să procure Ilenei clipe de amintiri duioase. Ce naivă fusese atunci! Nu ştiuse să-şi preţuiască averea ei de fecioară; se dăduse unui cârciumar borţos, pentru o nimica toată. Mai târziu şi-a dat seama cât ar fi putut să câştige de-ar fi ştiut cum era viaţa. Fusese amanta unui evreu care, numai pentru că era tânără, îi oferise de zece ori mai mult decât îi dăduse Nae cârciumarul. Şi cu evreul se înşelase la început, căci nu şi-a dat seama cât de mirat era acela când o vedea mulţumindu-se numai cu ce-i dădea el. De la evreu trecuse la un negustor de stofe, un armean negricios şi gelos nevoie mare. Armeanul îi mai trăgea şi câte-o palmă, uneori, când o dovedea infidelă, căci ei îi plăceau mult băieţii frumoşi şi visători din trupa de la Oteteleşeanu, cu care cheltuia tot ce-i dădea amantul furios. Punea oameni s-o urmărească pretutindeni, până ce într-o zi s-a reîntors la evreul de mai-nainte. Acestuia i-a pus că condiţii mult mai avantajoase.

Ileana s-a smuls cu regret din faţa barăcii fotografului, pornind grăbită. După zece paşi uitase de trecutul duios, reprezentat prin fotografia din galantarul barăcii. Avea un trecut mai apropiat trecu prin faţa prăvăliei unui librar, a cărui amantă fusese, după ce se rupsese a doua oară de evreu. Librarul era tânăr şi-o cultivase oarecum; el îi dăduse cărţi să citească, o făcuse să înţeleagă ce era teatru şi-i angajase un profesor de limba franceză care reuşise să-i bage în cap câteva expresii franţuzeşti cu care se fălea acum. Deci librarului îi rămăsese recunoscătoare şi-l mai vedea când şi când, cu toate că se însurase.

Mai avea obiceiul să vadă şi pe un croitor din Calea Victoriei, la care urca scările repede sărind câte două

trepte, până când ajunse în dreptul gangului pe unde se intra la el. Croitorul din Calea Victoriei îi făcea hainele gratuit, cu condiția să-i fie amantă de câte ori nevastă-sa lipsea din Bucureşti. Cu o zi mai devreme croitorul o întâlnise pe Ileana pe bulevard, şi-i spusese că era singur. Nevastă-sa plecase să facă o cură de apă sălcie, pentru rinichii de care suferea.

După un sfert de oră coborî, eu aceeaşi, grabă eu care se urcase, scările. Într-un sfert de oră avusese timp să se ofere în pripă croitorului, să-i smulgă promiterea unui pardesiu şi şase ruble de argint care acum îi atârnau greu în poşetă. În schimb promisese şi ea că la noapte va dormi cu el.

În dreptul hotelului Luvru sări în birja unui muscal şi-i strigă

— În Armenească, 4 bis.

— La conu' Guță? Ştiu.

Din trăsură zâmbi câtorva cunoştințe ieşite în cale. Îşi sprijini spinarea pe pluşul moale şi cald al tapisajului, puse un picior peste altul şi se lăsă în voia gândurilor, care urmau să-i fie frumoase. Aşa visa ea să aibă o trăsură, cu doi cai negri, graşi şi-un vizitiu fără mustăți. Se simți bogată, plină de aur, eu servitori mulți care se plecau în fața ei până-n pământ. În teatru se dovedise o proastă, n-a fost în stare să facă o imitație cât de simplă, dar în trăsură se pricepea să stea picior peste picior, parcă n-ar fi fost fata meşterului Fane cizmaru', ci a vreunui bogătaş. Care vis era mai frumos decât acela dp-a fi bogată! Să fi păşit majestuoasă prin curtea vreunui castel şi la fiecare colț de alee s-o fi întâmpinat un servitor în livrea.

„Doriți ceva, coniță?" ar fi întrebat-o servitorul.

„Nu, nimic, Jean" i-ar fi răspuns ea. Apoi, după câteva clipe să-l fi strigat „Jean, adu-mi mantaua, că mi-e răcoare şi spune-i Elizei să-mi prepare ceva rece că mă sufoc de căldură"

Gusturi de femeie nevricoasă.

— Sosit la conu' Guță, spuse birjarul, trezind-o din vis. Aruncă un leu de argint în poala muscalului şi urările lui de bine o ajunseră când ea era pe scara din fața casei şi apăsa pe butonul soneriei.

Se deschise uşa şi Ileana intră într-o casă mare împodobită numai cu obiecte de artă covoare, tablouri, statuete, lămpi de diferite mărimi. Pe un teanc de perne, într-un colț al camerei uriaşe, şedea tolănit un câine mare, alb. O primi cu un ham-ham, zgomotos, prin care părea mai mult că anunța intrarea unei persoane străine în casă. Ileana puse o palmă pe ceafa câinelui şi-l linişti. Trecu, mai departe şi intră pe o uşă, într-un coridor îngust eu un şir de camere pe un rând.

— Cine a venit? întrebă o voce bărbătească, de sus.

— Domnişoara Ileana, răspunse servitoarea care deschisese uşa.

— Bun-bun, aprobă vocea de sus. Servitoarea deschise o altă uşă şi dispăru.

Ileana intră pe a treia uşă din coridor, într-o cameră mare de toaletă, garnisită cu două oglinzi mari cât pereții pe care se aflau fixate. Vreo câteva mese şedeau încărcate cu tot ce aveau nevoie femeile pentru îngrijire, dar toate puse alandala, ceea ce însemna că nu o singură femeie se folosea de ele. La mijlocul camerei era un divan mare, acoperit cu pleduri groase şi încărcat cu tot felul de perne. În fund, prin uşa deschisă, se vedea o baie, cu un bazin la mijloc în care sclipea apa albăstruie, parfumată. Ileana îşi aruncă în grabă tot de pe ea pe un scaun larg şi rămase goală. Merse lângă bazin, şi-i încercă apa cu vârful unui picior. Era călduță. Trase apoi de un mâner de porțelan şi dintr-o dată se revărsa asupra ei o ploaie argintie. Fugi imediat din mijlocul ei, că-şi reaminti ceva. Nu-şi luase cascheta de cauciuc cu Care să-şi fi ferit părul de apă.

De la duş, Ileana se aruncă în bazin, unde se înfundă în apă până la gât. Rămase liniştită şi întinse picioarele, făcând să plutească cu tot corpul sub apă.

Acolo avea să stea cel puțin o oră, până ce conu Guță va ieşi şi el din baia sa de sus. De trei ori pe săptămână Ileana era amanta acestui bogătaş cu apucături de Paşă. În total erau şase amante şi se întâlneau o dată pe săptămână, sâmbătă seara, eu toate, în tovărăşia musafirilor conului Guță. Atunci bairamul dura toată noaptea, ba chiar se prelungea până a doua zi spre seară. Totul depindea de nervii patronului. Dacă acesta era în toane bune, petrecerea se desfăşura frumos, mulțumitor pentru toată lumea. Altfel? Altfel era rău; conu Guță avea obiceiul să se supere şi să-şi bată musafirii. Nu rareori se întâmpla, în toiul chefului, ca stăpânul să cheme servitorii pentru a da afară pe un nesuferit, după ce avusese grijă să-l umple de sânge cu pumnii săi. Cât de manierați erau servitorii la sosirea musafirilor, atât de brutali se arătau la evacuarea indezirabililor. Era destul ea să spună conu Guță: „Făceți-vă datoria!" şi ei ştiau ce „datorie" aveau de împlinit.

Ce-i drept cu femeile se purta frumos conu Guță, în aşa fel că s-ar fi mirat oricine îi cunoştea răutatea. Femeile erau slăbiciunea lui, ca şi câinii. Când nu se juca cu femeile, conu Guță se juca cu câinii. În casă se auzeau când țipete de femei, când lătrături de câini. Într-un caz sau altul se ştia conu Guță se afla în toane bune, petrecea.

Conu Guță era enorm de gras, pe stradă multă lume îl credea unul dintre frații Pestişeanu de la Moşi, campionii în grăsime. Pus lângă un om de-o înălțime normală, conu Guță părea egal, dar dat într-o parte, rămânea doar un mototol de grăsime, scund, fără brațe, cap şi picioare. Membrele exterioare îi ieşeau din corp ca nişte aripi de pinguini şi pluteau inerte în jurul său, până ce recădeau, obosite. Nu se simțea bine decât pe divan sau fotoliu, înveşmântat în halate de mătase. Cu toate acestea avea momente de sprinteneală, pălmuia pe orice musafir voinic care l-ar fi nemulțumit cu ceva la chef. Odată fusese provocat la duel, unde primise un glonte în corp. Doctorii au fost convinşi că i se găurise pielea, dar de urma

glontelui n-a fost chip să dea vreunul. Se rătăcise prin straturile enorme de grăsime şi se renunțase la el.

Conu Guță era atât de bogat încât nici el nu ştia câtă avere avea; moşiile îi erau întinse iar casa în care locuia se compunea din treizeci şi opt de camere, ocupate toate de el şi cei unsprezece servitori. Nu primea decât vizitele aranjate de secretar. Contabilitatea femeilor şi-o ținea singur. Tot el făcea şi plata, cu o zgârcenie care-i dovedea originea din Fanar. Neobişnuit cu femei care să-l iubească, pentru că nu avea nimic simpatic în el, amantele şi le considera funcționare. Care nu venea la serviciu, într-o zi, era amendată cu leafa pe-o săptămână. Revenea asupra amenzii, dar cu mare greutate şi numai în urma unei mari plăceri pe oare i-ar fi făcut-o femeia. Când intra într-un magazin de bijuterii, făcea o comandă mare cinci inele, sau cinci broşe, sau alte obiecte. Asta însemna că avea cinci amante cărora se simțea obligat să le facă câte un cadou. Asta se întâmpla la trei luni o dată. Alte cadouri mai picau, de la caz ia caz, căci conu Guță ținea mult ca amantele sale să fie elegante. Şi eleganța aceasta avea ceva standard în ea; începând cu ciorapii şi sfârşind cu blănurile, îmbrăcămintea amantelor sale era la fel, conu Guță comanda celelalte obiecte ca şi bijuteriile, mai multe o dată.

Pe Ileana o cunoscuse printr-un prieten decăzut, care-şi tocase averea prea devreme iar ia patruzeci şi cinci de ani trăia plasând fetele nepricepute. Acesta o adusese pe Ileana într-o sâmbătă seara, de probă, şi-i plăcuse. Conu Guță avea nevoie de-o amantă şi Ileana avea nevoie de bani; târgul a fost făcut din ochi. Conu Guță i-a dat drumul fetei în bârlog, iar mai târziu, celelalte au învățat-o ce-avea de făcut.

Ileana era în fața oglinzii şi-şi privea corpul gol, când a intrat pe uşă servitoarea. Şi-a luat repede un halat pe umeri. Totdeauna o jena privirile servitoarelor care îi aduceau aminte de mahalaua ei. Săracul se jenează de sărac. Îşi lua aere de prințesă față de servitoare, dar îşi

închipuia că aceasta ştia cine era. Servitorii cunosc mai bine oamenii decât stăpânii. Conu Guță a luat drept adevăr minciuna pe care i-o spusese la început Ileana, că era odrasla unui mare negustor ajuns la faliment. I se spovedise ea, fără să fie rugată. Conu Guță închisese ochii şi ascultase povestea nepăsător. Pe el nu-l interesa decât corpul tânăr al fetei şi-o lăsa să-i vorbească ştiind că fără aşa ceva nu se putea. Servitoarele însă cunoşteau povestea adevărată a Ilenei, fără să le-o fi spus cineva, printr-un simț aparte.

— Conu Guță vă roagă să-l scuzați, domnişoară, i-a spus servitoarea.

— Mersi, a răspuns Ileana.

„Să-l scuze" însemna că era liberă să plece în ziua aceea, fără a mai da ochii cu conu Guță. Era ocupat cu alte treburi şi n-avea timp de femei. Dacă n-ar fi venit Ileana, conu Guță ar fi amendat-o, desigur „şi gândul acesta o făcu pe fată să se enerveze. Patronul le dădea voie să aibă şi nervi, uneori îi plăcea să fie biciuit. Când vreuna dintre fete devenea mahalagioaică în jurul lui, el jubila, rânjind, ceea ce făcea omul să se înfurie cu adevărat. Erau femei care, la necaz, îi spuneau „tâmpitule", „boule", „nesimțitule", ba chiar făceau să răsune pe fălcile lor câteva palme pe care, într-adevăr, nu le simțea. El primea brice cu rânjetul pe buze.

— E un măgar! țipă Ileana în oglindă pe când se îmbrăca. Întoarse fața spre servitoarea care aduna nişte şervete şi-i zise Să-i spui că este măgar, auzi?

Femeia consimți

— O să-i spun, domnişoară.

Dar nici prin gând nu-i trecu să-d comunice stăpânului ce vorbise despre el, după cum nici ei nu-i spusese intact ordinul primit. „Spune-i otravei să se care că n-am nevoie de ea, azi"

Uşurată, Ileana îşi termină fața de aranjat şi se îmbrăcă în pripă, mulțumită totuşi că conu Guță o lăsa să plece

fără să-l vadă. Ti era silă să-i primească corpul buhăit şi unsuros, ca şi figura lui de bou bătrân, cu ochii îndobitociți. Şi gura băloasă. Deschise poşeta şi scoase un leu de argint pe care îl dădu servitoarei. Nu era obligată cu nimic, dar îi plăcea să fie darnică, obicei care o arăta dintr-o lume bună.

În stradă făcu semn unui birjar şi se urcă. Era sprintenă, baia fierbinte ca şi duşul rece de la urmă o făcuseră să simte viața cu mai multă plăcere. Numai acasă la ea se întuneca, mizeria începuse s-o plictisească. Dacă n-ar fi fost părinții aceia neputincioşi, nu s-ar mai fi dus cu anii prin mahala. Poate chiar niciodată. Ei îi plăceau centrul şi viața de-acolo în centru nu te întreabă nimeni de unde vii şi te crede toată lumea ce spui că eşti.

— Unde mergem, duduiță? o întrebă muscalul de pe capră.

— În Piața Romană.

După ce spuse birjarului s-o aştepte în colțul străzii, Ileana intră în clădirea unei societăți miniere. Ocoli corpul principal al clădirii, unde se aflau birourile societății, şi intră pe o uşă largă care ducea în locuințele funcționarilor superiori. La uşa ou numărul 5 bătu, fără a se folosi de sonerie. Uşa se deschise şi Ileana sări în brațele unui bărbat înalt care, se vedea bine, o aştepta.

— Sunt cu trăsura, spuse ea, grăbită. Mă aşteaptă afară. Deci, nu pot să stau mult.

— Zece minute, o rugă bărbatul.

— Bine.

Era procuristul societății, un bărbat de vreo patruzeci şi cinci de ani. O cunoscuse pe Ileana printr-un funcționar de-al societății. Venise într-o seară să-l ia de la serviciu; funcționarul era dintre amanții ei de inimă, prin care însă îşi făcea loc în lume. Tânărul n-o iubea, mai avea şi-alte amante care veneau să-l ia de la serviciu. Procuristul o văzuse într-o zi în sala de aşteptare şi-o plăcuse. Nu se pricepea să-şi facă rost de femei. Mai avea şi-o nevastă

bolnavă şi ursuză, care-i mânca zilele prin scene de gelozie. Rugase pe funcționar să-i recomande pe Ileana, iar acela i-o cedase din prima zi. Ileana s-a mulțumit cu procuristul căci avea bani şi-o încărca cu daruri. Se ducea la el numai când vroia. Totdeauna i se oferea în grabă, nervoasă, plină însă de un foc puternic care îl făcea pe procurist s-o dorească şi mai mult. Amanții o învățaseră să fie amantă. Se oferea procuristului când nevasta acestuia era în camera de alături. Uneori procuristul inventa plecări în provincie pentru a putea petrece o noapte întreagă cu Ileana.

Când ieşea de la procurist, Ileana avea şi mai îngreunată poşeta, din cauza rublelor adăugate. Zâmbi larg birjarului care disperase, aşteptând-o.

— Pierdut mulți clienți pentru matale, îi spuse el, trist.

— Ce vorbeşti! se miră ea, în glumă. Eu nu sunt clientă bună?

— Nu ştiu, să vedem.

— Bine, hai să mergem. Ştii la Antrepozite?

— Ştiu.

— Acolo mergem. Dă-i drumul şi-o să vezi ce clientă bună sunt.

Terminase cu treburile pe care le avea în oraş, dimineața. Acum se ducea să-şi viziteze o prietenă bolnavă, care şedea prin Chirigiu, în strada Odorului. Pe Calea Rahovei coborî din trăsură. Intră într-un magazin din care ieşi încărcată cu câteva. Pachete. Le puse în trăsură şi spuse birjarului să tragă în fața unei cofetării din apropiere, de unde aduse alte pachete.

Ajunse în strada Odorului tocmai când fabricile din împrejurimi fluierau de ora prânzului. Birjarul strâmbă din nas când văzu în fața cărei case îi spuse să oprească. Era una din măsuțele sărace pe care locuitorii, oameni vrednici, caută să le dea un aspect mai plăcut. De la poartă se întindea un şir, lung până-n fundul curții, de pansele, toporaşi, ochiul boului, întrerupt pe alocuri de mici ronduri

cu alte flori mirositoare. Pe o laviță mare se aflau o mulțime de muşcate, cerceluşi, ale căror flori se lăsau bătute de un zefir uşor la umbra unui nuc mare.

Ileana plăti regeşte birjarului şi coborî cu brațele încărcate de pachete. În poartă o primi un câine negru, lățos, care se gudură pe lângă ea, recunoscând-o imediat. De aici tot fardul prefăcătoriei cădea cu o hotărâre drastică, Ileana reapărea ceea ce era cu adevărat fată de oameni săraci, ajutată de un noroc mai mare, care-i îngăduia să fie de folos cuiva.

— Ileana! o strigă cineva de sub nuc.

Era prietena sa, Marioara, la care venea. Marioara stătea ipe un pătuc de scânduri acoperit cu un țol verde, gros. Pe picioare îşi pusese o haină de-a lui tată-său, ca să nu-i facă rău răcoarea de sub nuc. Zăcea de tuberculoză. Fuseseră amândouă la aceeaşi cofetărie vânzătoare, cu câțiva ani în urmă. Plecaseră amândouă de-acolo; Ileana făcuse ce făcuse, Marioara se dusese ucenică la croitorie. Trei ani stătuse internă la o patroană rea, nemiloasă. Ani la rând dormise pe mesele de croitorie şi se hrănise prost; alergase prin ploi şi zăpezi, ducând marfa la cliente, făcând cumpărături. Fetele mai mari o trimiteau să le cumpere mâncare şi Marioara se mulțumea cu ce cădea de la ele, coji de salam, măsline uscate, fructe putrede, pâine mucegăită prin sertare şi din când în când câte un amărât de gologan, coclit şi-acela. La Paşte şi la Crăciun mai trăia şi ea ca lumea, când patroana îi îngăduia să se ducă pe-acasă, o zi, două. Când şi când se mai întâlnea cu Ileana prin oraş, o vedea prin cofetării, în tovărăşia multor băieți, elegantă, veselă, frumoasă. Uneori vorbeau amândouă Ileana îi spunea că era ba artistă, ba funcționară, ba logodită când cu un ofițer, când cu un avocat. Cu timpul şi-a dat seama ce era cu Ileana, şi nu i-a zis nimic. Numai că a ocolit-o mereu, de câte ori o vedea. Marioarei nu-i plăcea drumul pe care apucase Ileana, era sentimentală, visa o viață liniştită, să aibă atelierul său de croitorie, să se

mărite cu un bărbat bum.

Când a ieşit lucrătoare, a căzut la pat, bolnavă de tuberculoză. Se adunase în plămânii săi tot răul prin care trecuse în cei trei ani de ucenicie. Părinții îi erau săraci şi nu se putea îngriji bine. N-au mai lăsat-o la croitorie. Nici nu putea să lucreze. Într-o zi, ducându-se la doctor, s-a întâlnit cu Ileana pe stradă. Nu se mai văzuseră de mult şi-abia s-au recunoscut Ileana se îngrăşase şi Marioara se ofilise de boală. Au plâns amândouă, sincer, căci, oricât, Ileana nu avea un suflet rău. Înțelesese că Marioara o ocolea, bănuind-o că făcea fapte urâte şi poate că în sinea ei îi dădea dreptate. I-a promis că va veni s-o vadă acasă şi, de atunci, cel puțin de două ori pe săptămână, o vizita cu brațele încărcate cu de toate. La început Marioara a încercat să-i refuze darurile, dar, când şi-a văzut prietena plângând din această cauză, a cedat.

Ileana a depus pachetele pe patul bolnavei şi s-a aşezat şi ea alături.

— Ai luat doctoriile pe care ți le-am adus alaltăieri? a întrebat-o după ce i-a strâns mâna.

— Da, îți mulțumesc, i-a răspuns Marioara. Să ştii că mă simt foarte bine după ele. E bun domnul doctor Tătaru, ce mai face?

— Află că o să-ți aduc un doctor şi mai bun.

— Şi mai bun! s-a minunat bolnava. Cine este?

— Doctorul Ion Arvinte. E un doctor mare, mare cum nu este altul, să ştii. Nu stă în Bucureşti, dar se află aici, pentru câteva zile. Mâine vin cu el.

— Dar bine Ileana, cu ce o să-l plătim, dacă este aşa de mare? s-a speriat bolnava.

— N-ai teamă, e un om bun, n^o să ne ceară bani... Acum să mâncăm, mai zise Ileana, începând să desfacă pachetele. Să vezi ce bunătăți am adus, ce vin grozav, de care beau numai boierii. Unde-o fi mama Tarşița să ne prepare peştele ăsta care e ceva de speriat... Aici am nişte brânză fără pereche în lume... Şi-apoi să vezi caisele... ia te

uită… nu-i aşa că sunt frumoase? Na gustă şi tu una, chiar aşa, înainte de masă.

Marioara îşi ridică puţin capul de pe perină şi-l puse pe pieptul prietenei sale. Apoi îi mângâia, recunoscător, o mână.

V

— Ce părere ai despre fata asta? întrebă Ana, văzându-şi soţul că se pregătea de plecare.

— Acum, mai mult ca oricând, sunt sigur că se va face bine. Mă speriase, la început, starea de slăbiciune în care se afla. S-a îndreptat bine, şi-i doar o lună de când o văd. Azi este a zecea injecţie pe care i-o fac.

— O luăm cu noi la Răducăneşti?

— Trebuie. Nu am curajul s-o las pe mâna lui Varlam. Ai văzut în ce hal o adusese cu injecţiile lui pentru îngrăşare. Cine l-o fi învăţat aşa ceva, nu ştiu, căci la mine, după câte ştiu, n-a văzut oameni îngrăşaţi cu forţa.

Ana se ridică de lângă fereastra, unde şezuse până atunci şi veni spre Ion Arvinte. Îi puse o mână pe umăr iar cu cealaltă îi mângâie un obraz.

— Vreau să plecăm mai repede de-aici, se scuză ea. Nu-mi place oraşul ăsta. Ce mai avem de făcut, terminăm la Iaşi.

— Dar, draga mea, tu ai vrut să venim la Bucureşti.

— Ai dreptate; acum hai să plecăm de-aici.

— Imediat. Eşti mulţumită dacă plecăm peste patru zile?

— Sunt.

— În acest timp voi aranja plecarea bolnavei noastre la Răducăneşti. Acum, la revedere.

Luă mâna Anei şi i-o sărută, în timp ce ea îl sărută pe un obraz.

— Când vii? îl întrebă la uşă.

— Cred că peste o oră.

— Mă găseşti jos, în restaurant.

— Foarte bine.

Doctorul Arvinte închise uşa în urma sa. Iar Ana se lungi pe pat. Se simțea obosită. O oboseală pe care i-o dădea mâhnirea din sufletul său. Bucureştiul era primul oraş pe care îl vedea după Iaşiul său iubit, şi-i displăcuse. O mâhnise. Câtă deosebire! Cât respect pentru suflet şi omenie în Iaşi şi câtă lipsă de suflet şi de omenie în Bucureşti. La Iaşi, dacă ar fi plecat de acasă până la Universitate, ar fi salutat-o o mulțime de oameni, cu respect, pentru că era fata unui om cumsecade din oraş. Nimeni n-ar fi gândit urât despre ea. Aici, cei ce-o salutau erau slugarnici, j se uitau lacomi în palmă după bacşiş, sau erau tinerii obraznici care când o vedeau singură în restaurant căutau să-i facă o curte stupidă care o enerva. Nu era chip să treacă singură prin local, pentru ca, să nu fie cineva care să iscodească chelnerii asupra ei. Şi chelnerii, ignoranți, dădeau relații; unii, şi mai proşti, aduceau la masa ei cărți de vizite cu invitații îndrăznețe. Într-o zi a reclamat patronului îndrăzneala chelnerului. Dar şi patronul, mai prost ca toți, s-a scuzat cu un zâmbet de lepră

— Aşa-i Bucureştiul, coniță...

— Bine, dar nu vreau să am neplăceri în localul pe care îl conduci dumneata, s-a revoltat Ana.

— Aveți dreptate, voi concedia chelnerul.

A doua zi chelnerul a reapărut nici gând să fi fost concediat după cum se promisese. Purta pe buze un zâmbet de dispreț, parcă el ar fi fost cel jignit. Când a vrut să se aşeze la masă până ce va veni Arvinte i s-a spus că masa era ocupată de altcineva. De atunci s-a hotărât să mănânce în camera lor. Lui Arvinte nu i-a spus nimic, a recunoscut că aşa era Bucureştiul şi... pace.

Pe Ana o revolta lipsa de omenie şi respect din jurul său. Venea din patria modestiei. Pe ea o făceau toate să se mire,

căci nimic n-o lămurea. Într-o zi, când era singură a vizitat-o doctorul Varlam Tătaru. Se cunoşteau de pe vremea studenției, de la Iaşi. Atunci se tutuiseră, căci erau colegi; firea, tumultuos de intimă a lui Varlam, era greu de stăvilit, aşa că fetele îl lăsau în pace, dacă nu mergea cu îndrăzneala până la mojicie. Când a vizitat-o. Deşi ştia că soțul ei nu era acasă, Ana n-a fost prea mirată medicii, între ei, duc o viață mai apropiată, mai sufletească; sunt oamenii care cunosc durerea, chiar şi de altă natură decât cea fizică. Nu i-a plăcut însă îndrăzneala lui de-a o tutui, ca pe vremea când erau studenți. Asta lăsa să se înțeleagă că în lipsa doctorului Ion Arvinte îşi lua voie de-a fi prieten cu ea.

— Dacă nu mă înşel, i-a spus Ana, calm. Dumneata ştii că sunt măritată, nu?

— Da, ştiu, i-a răspuns el, neînțelegând-o.

— Atunci fii bun, te rog, şi respectă cel puțin pe soțul meu, dacă pe mine nu mă respecți. Nu mă tutui.

— Nu înțeleg, a mai roşit Varlam, dar noi am fost prieteni înainte de-a te fi măritat.

— Te înşeli am fost doar colegi. După terminarea studiilor fiecare avem libertatea să reintrăm în condițiile în care eram înainte de studii.

— Pardon, dar mi-am permis să fiu intim cu dumneata numai când suntem doar noi doi.

— Cum poți îndrăzni aşa ceva? Mă faci complice la o faptă care mă indignează?

— N-am ştiut.

— Să ştii. Eu nu mă tutuiesc decât cu unele dintre fostele mele colege, acelea cu care eram prietenă încă din copilărie… Dumitale îți mai cer să-mi respecți soțul.

Varlam Tătaru, care poate venise cu vreun gând făcut în prostia sa, a trebuit să plece plouat. Dar în loc să fi înțeles ceea ce trebuia, a judecat cu capul chelnerului obraznic s-a simțit şi el jignit.

După Varlam, a venit rândul presupusei sale logodnice,

Ileana. Acesteia i-a fost mai greu să-i reproşeze îndrăznelile, era femeie şi de-o inconştienţă revoltătoare. O trata pe Ana ca pe-o colegă de la cofetărie. Ucenicele între ele îşi franţuzesc numele: din Maria fac Mary, din Ioana fac Jeny, din Floarea fac Florence şi-aşa mai departe. Când o vedea, pe Ana. Ileana, îi striga, faţă de toată lumea „Ce faci, dragă Agnes?" Agnes! Niciodată Ana nu s-a gândit că i se mai putea spune şi astfel. A rugat pe Ion Arvinte să ocolească cât mai mult fiinţa aceea. Nu a înţeles însă Ileana; ea dădea buzna peste ei şi-i plictisea. Când le-a adus vestea că avea o prietenă bolnavă grav, pe care vroia s-o scape, Arvinte a fost gata s-o refuze. Ba chiar a amânat-o câteva zile, necrezând-o serioasă. De data aceea Ileana a insistat serios, a plâns, încât doctorul a consimţit să-i vadă bolnava. S-a dus la Marioara, însoţit de Ana. O găsise bolnavă, dar nu atât de grav cum credeau Varlam şi ceilalţi medici pe care îi mai adusese Ileana în dorinţa sa de-a-şi ajuta prietena. Fata se vindeca, dar nu într-o lună de zile cât avea de gând doctorul Arvinte să stea în Bucureşti. Era nevoie de câteva luni şi de un tratament serios; de-o supraveghere atentă. Pentru doctorul Ion Arvinte nu existau bolnavi pe care să nu-i însănătoşeze, afară de aceia pe fruntea cărora moartea, luându-i-o înainte, pusese pecetea. În cazul Marioarei se hotărâseră s-o ia cu ei la Răducăneşti, când vor pleca. Părinţii fetei nu-şi spuseseră cuvântul, încă.

O stare de dezgust stăpânea sufletul Anei, dar soţul său nu ştia nimic. Ea venise la Bucureşti cu speranţa că va fi mai fericită decât în pustiul fundului de ţară unde trăiau. Parcă mai bine era acolo, pe când. Aici mâhnirea din suflet i se mărea din zi în zi, pentru că din zi în zi i se oferea câte-o neplăcere. Cu o zi mai înainte Ileana venise la ea, foarte îndrăzneaţă, tocmai în timpul când Ion Arvinte era plecat din hotel.

— Dar unde-i doctorul? a întrebat ea.

— S-a dus la bolnava dumitale, i-a răspuns Ana.

— Oh, ce bine! Tocmai vroiam să-ți vorbesc ceva secret. Eşti bună să mă asculți?

— Nu vreau să am secrete, a oprit-o Ana, supărată. Te rog să nu-mi spui nimic.

— Ba da, fii doar atentă: o cunoşti pe fosta doamnă Arvinte?

— Nu, n-o cunosc.

— Nici nu ştii că soțul dumitale a mai fost însurat o dată?

— Am aflat aceasta, întâmplător... Mai mult decât ştiu nu mă interesează.

— Mă interesează pe mine, dragă Agnes şi să vezi de ce. Nu-l lasă pe Varlam m pace. Înainte de-a mă fi cunoscut pe mine, Varlam i-a fost amant...

— Amant? s-a îngrozit Ana. Cum aşa?

— Da, foarte simplu. S-au cunoscut la Răducăneşti.

— La Răducăneşti?

— Cum, tu nu ştii nimic? Ce naivă eşti! Cucoana aceasta este măritată cu avocatul Gherghel, dar n-a putut să uite niciodată pe fostul tău soț, şi-l urmăreşte pretutindeni. Eu sunt sigură că se mai văd şi în Bucureşti...

— Te rog! a strigat Ana, enervată. Nu-ți permit să vorbeşti astfel ide soțul meu.

Ileana s-a ridicat de pe scaun, oarecum ofensată. Dar gând nu avea să plece. Era mulțumită că reuşise să înfrângă puțin mândria moldovencei. Prea ținea nasul sus. Ana a avut şi ea slăbiciunea sa de femeie, s-a lăsat covârşită. N-a dat-o afară.

— Scuză-mă, te rog, d-a spus Ilenei, socotind că aceasta se simțise jignită, dar e vorba de soțul meu, pe care îl ştiu cinstit.

— Nici n-am zis că nu este cinstit.

— Dar ce pot să înțeleg când spui că el se mai vede şi în Bucureşti cu fosta sa soție?

— Bănuiesc. Doamna aceea este în stare să facă orice. E o bătrână neserioasă. Nici pe Varlam al meu nu-l lasă în

pace. Mereu vine pe la el, i-am şi prins odată.

— Şi mai continui a-i fi logodnică? a întrebat-o naivă, Ana.

— Ce să fac? îl iubesc. Poate că dumneata nu ştii ce este iubirea. Noi, femeile de la Bucureşti, trăim altfel dragostea. Moldovencele sunt mai calme, înțeleg.

Cu toată supărarea prin oare trecea, Ana totuşi a zâmbit, înțelegând prostia celeilalte. Ileana a căutat să pozeze în nefericită.

— Doctorii, a continuat ea, au multe ocazii unde să-şi piardă Capul, cu femeile neserioase pe care le consultă. Eu nu m-aş dezbrăca în fața unui medic, pentru nimic în lume. Doar aşa, să fie şi mama lângă mine. Am vorbit şi eu odată cu doamna Gherghel...

Ileana a făcut într-adins o pauză ca să vadă ce mină va face Ana auzind că a stat de vorbă cu fosta soție a doctorului Arvinte. Ana a privit-o liniştită, puțin, pe urmă a spus:

— Te rog, s-o lăsăm pe această doamnă.

— Vai! s-a scandalizat Ileana. Cum poți să fii dragă atât de calmă? Eu i-aş scoate ochii.

— Pentru, ce?

— Cum pentru ce?! Dar e vorba de soțul dumitale.

— Eu nu cred nimic din ce se spune despre soțul meu. Îl cunosc bine nu-i în stare să mă supere cu ceva.

— Eh, nu mai fi atât de sigură. Dumneata ai auzit de Mihaela?

Ana o privi tristă. Mihaela! Da, auzise odată pe Ion Arvinte povestindu-i despre o femeie cu numele acesta. O amintire dureroasă, de care nu vroia să vorbească prea mult. Descoperise într-un sertar portretul Mihaelei şi Arvinte îi spusese că era o femeie pentru care suferise mult. Portretul, se vedea, era foarte vechi, ceea ce însemna că se aşternuse uitarea peste el. Ştiindu-l pe Arvinte om corect, nu l-a mai întrebat nimic, nici măcar cine era femeia aceea din portret sau cum se numea. În dosul

portretului însă se afla scris ceva:

Aminteşte-ți mereu de
MIHAELA

În viața unui bărbat sunt multe femei, ca şi bărbații în viața femeilor. Ea, Ana, nu-şi legase sentimentele însă de nici un alt bărbat, până la Ion Arvinte. Pe el începuse să-l iubească pentru că îl vedea mare, dominant, îi plăcea figura, priceperea, ştiința lui. Poate că nu era atâta dragoste cât stimă în sufletul ied pentru acest om, Mihaela! Ce era cu Mihaela? De unde venea numele acesta tocmai acum? Ca un ecou ai mâhnirii din suflet. Ana vorbi

— De unde cunoşti dumneata acest nume?

În acest timp Ileana îşi aprinse o țigară. Se aşează pe un scaun, puse picior peste picior şi aruncă fumul țigării în tavan, cu aerul omului care ştie multe dar se hotărăşte greu să vorbească. Ana poate că nu prezenta garanții destule pentru a primi secrete.

— De unde? întrebă Ileana. Mă tem că nu vei ține în secret cele ce-ți voi spune.

— Dacă este nevoie... îngână Ana, lăsându-se furată de cursa celeilalte.

— Da, este mare nevoie. Numele întreg al acestei femei este Mihaela State.

— Mihaela State! repetă Ana. Nu-i cunosc.

— E şi firesc. Această femeie a fost amanta soțului dumitale, deşi era măritată.

— Nu este adevărat! protestă uşor Ana.

Ileana scoase un zâmbet acru.

— Te rog să mă crezi că n-am venit să-ți spun minciuni. Mihaela State a fost amanta doctorului Arvinte. Din cauza ei s-a despărțit doctorul de soția sa. N-au avut însă noroc să trăiască împreună, pentru că Ştefan State, soțul Mihaelei, a împuşcat-o în ziua când a vrut să fugă la Bucureşti.

Ana şi-a luat fruntea în palme, profund îndurerată. Da-da-da, cu toată durerea, se lămurea ceva în mintea sa. În primele zile ale sosirii lor în Bucureşti, Ion Arvinte se ocupase cu deshumarea unor oseminte dintr-un cimitir din provincie. Ştia asta pentru că l-a auzit vorbind eu un dricar la telefon. Nu l-a întrebat nimic, pentru că îşi făcuse obiceiul de a nu afla decât cele ce-i spunea el. Pe urmă l-a văzut plecând, în fiecare dimineață câte două ore, de la hotel. Acum ştia unde se ducea la cimitir, să vadă mormântul Mihaelei. Asta n-ar fi îndurerat-o prea mult, cultul pentru morți era creştinesc. Dar cum a putut Ion Arvinte să provoace o astfel de tragedie! Să-ți Iaşi femeia ta, pentru a fugi ou femeia altuia era nedemn. Să fi fost Ion atât de nedemn? Omul acesta mare, pur, sincer, devotat, iubitorul semenilor săi! Oare binele pe care îl făcea acum oamenilor, nu era un rezultat, un ecou al durerilor prin care trecuse? Despre prima soție îi vorbise ceva Arvinte, îi spusese că trăiseră aproape doi ani şi-apoi se despărțiseră dintr-o nepotrivire sufletească. Dar nu i-a spus de ce venise în vara trecută la Răducăneşti. S-au văzut ei acolo? Nici nu se putea altfel. Ce rost ar fi avut să vină femeia aceea tocmai în Răducăneşti, dacă nu ca să-l vadă pe el? Au continuat să fie amanți mai departe. Ana îşi dădea seama că se putea aşa ceva, citise cărți. Romanele nu sunt doar simple fantezii, ci mai mult o copie a realității. Dar între ei se afla o femeie moartă Mihaela şi un. Bărbat înşelat: avocatul Gherghel. Plus soțul Mihaelei, un nenorocit desigur, ajuns criminal datorită doctorului Ion Arvinte.

O mulțime de gânduri o chinui, pe Ana că nu ştiu ce să mai vorbească Ilenei. Aceasta vorbi ea:

— Nu trebuie să-ți faci sânge rău, draga mea, pentru cele ce-au fost. Mai tristă este situația mea când văd că doamna aceea vrea să-mi răpească logodnicul. Ce mă înveți să fac?

Ce putea s-o învețe Ana. Când nici ea nu ştia, unde-i era capul! N-a învățat-o nimic: nici Ileana n-avea nevoie de sfaturi. Venise cu gândul de-a sfredeli diabolic inima tinerei

femei. Reuşise. A plecat foarte îndurerată. Ana a rămas singură. Vizita Ilenei, cu destăinuirile ei făcute într-adins ca să-i învenineze sufletul, fuseseră covârşitoare. De aici îi mai trebuia puțin ca gândul spre soțul său să fie întunecat. În viața Hui era o taină. Fiecare taină poate avea oricând două fețe: una rea şi alta bună. Dacă Ana l-ar fi întrebat pe Ion Arvinte asupra tainei sale, poate că n-ar fi suferit defel. Cu toată greşeala săvârşită cu ani în urmă, doctorul Ion Arvinte rămânea cu fruntea sus printre oamenii cinstiți. Greşelile iubirii au iertare în sufletul oamenilor. „Pentru că am iubit cu toată sinceritatea, am greşit" putea spune el. Iar Ana l-ar fi înțeles. Ana însă nu l-a întrebat nimic. După ce a plecat Ileana, i-a trecut prin minte ceva. Ştiind că soțul său avea să se reîntoarcă da hotel ceva mai târziu, în seara aceea, Ana s-a îmbrăcat şi-a ieşit singură în oraş. Drumul său era bine stabilit a intrat în redacția unui ziar mare de pe strada Sărindar şi-a cerut colecția din anul an care Ştefan State ucisese pe Mihaela. Nu i-a fost tocmai uşor s-o găsească; a răscolit vreo oră, până ce a obosit. În sfârşit, când a dat peste comentariile acelei drame, mintea Anei ara năucită. S-a întâmplat să dea tocmai peste o înserare defavorabilă doctorului Ion Arvinte. Articolul suna:

Un medic ucigaş

Într-o comună îndepărtată. Şi foarte liniştită, s-a petrecut o dramă stridentă care a costat viața unei tinere femei. Un negustor aşezat şi iubitor de familie şi-a prins soția în dragoste cu un medic, pe nume Ion Arvinte. Numele soțului înşelat nu ne interesează, deşi a tras cu revolverul şi şi-a ucis soția la disperare. Justiția îl va pedepsi, dacă este cazul. Interesează mai mult faptul că doctorul Arvinte era medicul casei negustorului răzbunător. Neputând să-şi ucidă pacienta pe cale profesională, a intrat în dragoste cu ea şi-a împins-o la moarte. Deci femeia este mai mult

victima doctorului decât a soțului care a tras cu arma. După toate acestea atmosfera a reintrat în liniște femeia a murit, soțul asasin este la închisoare, iar tânărul Don Juan stă la Bucureşti, liniştit, după ce a părăsit şi pe soția sa. Acum poate că este în căutarea unor noi victime. Avis amatoarelor!

Ana a plecat înfrântă de la redacția ziarului. Ceea ce-i spusese Ileana se adeverise. Adevărul acesta a făcut-o să sufere. Totuşi, seara, când Ion Arvinte s-a reîntors la hotel, Ana mu i-a spus nimic. A insistat doar să plece cât mai repede din Bucureştii. Vroia să se ducă la Iaşi. Acolo, în casa părinților săi, lângă mama sa iubitoare, era sigură că va găsi liniştea de care avea nevoie. Nu s-a grăbit să dea verdicte, să-l acuze pe Ion de laşitate; era şi ea medic, ştia că durerea are mai multe forme, că ceea ce e dureros poate fi şi vindicativ în acelaşi timp. Durerea nu e stabilă. Dar să plece mai repede, să se vadă în liniştea grădinii lor de la Iaşi. De câte ori s-a trezit din semn, în noaptea aceea, Ion Arvinte o găsea pe Ana cu ochii deschişi, chinuită de gânduri. Cum ştia că nu avea ce s-o facă a fi neliniştită, a privit-o calm, zâmbind. Dimineața, s-a mirat puțin văzând că Ana îi cerea hotărâtor să plece. Când pleca s-o vadă pe Marioara acasă, a promis că vor pleca peste patru zile. Nici ei nu vroia sincer să mai rămână în Bucureşti. Cercetările ştiințifice pentru care veniseră erau puse la punct.

VI

— Doctore, fă-mi plăcerea şi lasă-mă pe mine să plătesc trăsura.

Ion Arvinte încuviință, zâmbind. Capriciu femeiesc. Ileana aruncă în poala moscalului de pe capră o monedă de argint. Cu gestul acesta larg plătea ea, totdeauna, birjarii.

Şi-i făcea o mare plăcere să vadă matahalele acelea de muscali cercetând praful, de pe jos când banul i se rostogolea din poală, neputând să-l prindă la timp.

După ce coborâră, Ileana apucă de braț pe Ion Arvinte şi intrară pe aleea care ducea în grădina unui restaurant de pe strada 11 Iunie. Se aşezară la masa unui boschet îndepărtat. Până acolo Ileana surâse larg unui grup de bărbați de la o masă.

— O achiziție nouă, spuse, încet, unul dintre bărbați.

— Aşa se crede, spuse altul. În tot cazul domnul trebuie să fie însurat şi provincial dacă se retrage cu Ileana într-un boschet. Mă mir cum îngăduie ea; tipul pare de bune condiții, deci acceptabil pentru a se mândri cu achiziția aceasta.

— Poarte că au secrete de discutat, mai ştii…

Cineva pufni în râs:

— Ileana şi secrete! Sâmbătă seara la conu Guță nu mai avea nici un secret de ascuns… a dansat goală pe masă. Ce-i drept are corp frumos şi face banii care-i dai pe ea.

— Bănuiesc că tinerii de la masa aceea vorbesc despre dumneata, i-a zis doctorul Arvinte Ilenei, arătând grupul care se agita. Te cunosc?

— Da, sunt camarazi de-ai mei, din teatru.

Se înnopta şi luminile începeau să se aprindă multicolore prin grădină.

— Ce luăm? întrebă Arvinte, văzând chelnerul trecând prin fața chioşcului lor.

— Sunt de părere să mâncăm. Aici au specialități la grătar. Cât pentru serviciu, garantez eu.

— Pe mine o să mă scuzi, nu pot rămâne mai mult de-o jumătate de oră.

— Ah, nu se poate, doctore! mă supăr…

— Dacă nu mă înşel mi-ai spus că vrei să stăm doar cinici minute de vorbă.

— Dar dumneata cred că n-o să mă laşi aici, singură. Am ceva de discutat.

— Noi? Mă rog... Ion Arvinte ridică mâna ca să facă semn chelnerului să se apropie. Ileana îi apucă mâna şi-o reţinu pe genunchii săi. El şi-o retrase imediat.

— Ce vrei să faci? o întrebă.

— De ce nu mă înţelegi? zise ea, oftând.

— Într-adevăr, răspunse doctorul supărat, nu te înţeleg. Spune-mi clar.

— Te iubesc, doctore.

— Să lăsăm copilăriile astea, domnişoară. Nu am venit aici pentru a vorbi astfel. Regret că repeţi o afirmaţie la care ţi-am spus să renunţi. Dumneata eşti logodită, eu sunt însurat... ceea ce spui nu-şi are rostul deci.

— Dacă aşa stau lucrurile, doctore...

Chelnerul se apropie nechemat. Văzându-l, Ion Arvinte îi comandă, fără s-o mai consulte pe Ileana, o sticlă mane cu vin şi câteva gustări uşoare. Ileana, strâmbă gura cu ciudă. O jignea refuzul bărbatului de lângă ea, deşi singură nu-şi dădea seama ce vroia. Îi căşunase s-o iubească doctorul Ion Arvinte. Aşa gândea ea. Obişnuită cu bărbaţi care s-o dorească, imediat ce o vedeau, se mira că acesta rămânea rece. I se părea curios să nu se culce şi cu el. Ileana nu iubise niciodată; n-avusese timp şi nici pe cine să iubească. Toţi bărbaţii care se culcaseră cu ea o doriseră ca amantă, pentru corp. Sunt femei care inspiră bărbaţilor iubire şi altele care inspiră senzualitate. Ileana era tipul femeii-amante, pe oare bărbaţii n-ar fi dorit-o ca soţie sau ca femeie pentru vis. Cine o dorea o plătea scump, dar n-ar fi consimţit s-o aibă fără plată. Plata înlătură inima din cauză. Cu toată frumuseţea sa, Ileana n-a auzit niciodată pe vreun bărbat să-i spună „Te iubesc" Era creată pentru a fi femeie plătită. Şi o durea. E drept că niciun bărbat din câţi cunoscuse n-a fost demn să-l iubească ea. Fiind plătită a fost doar amanta bărbaţilor bătrâni, senili, însuraţi sau crai de femei, multe. Nu astâmpărase decât pofte trupeşti. Cu doctorul Ion Arvinte se schimba chestia: îl iubea. Fusese singurul bărbat care nu-i ceruse să se întâlnească

cu ea, pentru a o avea. De obicei provincialii caută să profite repede de-o împrejurare; cât costă, plătesc, n-au timp de pierdut. Cu trenul de seară sau de dimineață se înapoiază acasă.

De data asta Ileana îşi lua îngăduința să vorbească şi ea cu un bărbat. Îl plăcea pe doctorul Ion Arvinte. De ce îl plăcea nu-şi dădea bine seama. Chestia este că el nu-i ceruse, ca alți bărbați, să-i ofere o oră de dragoste şi asta îl făcea nobil în ochii ei. Prostituatele iubesc bărbații nobili. Într-o casă de perdiție, sunt femei care au amanți de inimă. De ce-i au când sunt sătule de ceea ce le poate oferi un bărbat? Nu se ştie. De ce vroia Ileana ea s-o iubească Ion Arvinte, când avea pe Varlam Tătaru? Nu se ştie. Ea vroia s-o iubească Ion Arvinte.

Chelnerul a adus comanda şi le-a împărțit vinul prin pahare. Au băut şi-au mâncat tăcând. După o pauză, Ion Arvinte vorbi:

— Ce părere au părinții Marioarei, o vor lăsa să meargă cu mine la Răducăneşti?

— Nu ştiu, i-a răspuns, nemulțumită, Ileana.

— După cum văd eşti hotărâtă să te superi pe mine, zise al, zâmbind, ca s-o îmbuneze?

— De ce nu? întrebă Ileana, sorbind întreg paharul ou vin din fața sa. Avea aerul să pară că în vin găsea o uşurare sufletească. Dumneata eşti un om rău, mai adăugă, turnându-şi singură vin. El o ajută.

— Nu mă înțelegi, reluă Arvinte, nu sunt omul care să poată răspunde sentimentelor dumitale. Îți mulțumesc pentru atenție şi îți rămân prieten.

— Prieten… oftă Ileana. Nu vreau să fiu prietenă cu un om care nu vrea să mă mulțumească. Nu-ți cer să faci o crimă, te iubesc, doar atât. Sunt urâtă.

Arvinte râse de naivitatea ei.

— Nu eşti defel urâtă, vorbesc sincer. În lumea prietenilor dumitale cred că eşti adorată. Cum de laşi deoparte pe Varlam Tătarul?

— N-am nimic cu el.

— Ți-e logodnic.

— Nu mi-e nimic. A mințit pentru a nu bate la ochi prezența mea lângă el. Mi-e amant, ca atâția amanți pe care i-am avut şi-i mai am. Nu sunt decât o prostituată...

Doctorul Ion Arvinte holbă ochii, surprins de cele ce-i spunea fata. Îi veni să se supere dar se reținu; se trezi în el medicul care nu trebuia să se sperie la orice spovedanie îngrozitoare a bolnavilor. Sinceritatea până într-atât a fetei era o dovadă de boală. Un om normal nu se poate jigni vreodată. Fata îl privi şi se ruşină. Dar se făcu forte pentru a rămâne tare. Nici de ce se spovedea nu-şi dădea seama. Întâi gândi să biciuiască omul care o refuza, pe urmă o copleşi tristețea soartei sale; un val de sinceritate puise stăpânire pe sufletul său. Numai omul de lângă ea putea sâni înțeleagă amărăciunea vieții, tocmai. Pentru că nu vroia să şi-o ia amantă o noapte. Îi apucă o mână şi i-o strânse cald.

— Nu mă crezi, doctore? îl întrebă ea.

— Totul este cu putință în lumea asta, răspunse el, şi povestea dumitale, deci.

— Te rog să mă crezi: sunt o prostituată. De copilă am fost aşa, mi-a fost sală de muncă, n-am vrut pe nimeni să mă înfrâneze când am apucat acest drum urât. Am fost logodnica mai multor bărbați, nu numai a lui Varlam Tătaru, care, în realitate, nu-i decât o lichea... Da-da, o lichea, crede-mă, îl cunosc mai bine ca dumneata. De multe ori mă costă bani, când iese cu mine în lume. La început am crezut că şi dumneata erai tot o lichea, văzându-te cu el. Nu ți-e prieten, să ştii. Altădată o să afli ce rău m-a îndemnat să-ți fac.

Ion Arvinte se dezmetici, revoltat, şi-şi retrase mâna din mâna ei. I se păru că se afla într-o mocirlă; făcu un gest de silă contra murdăriei pe care o simțea, pe sine. Îl dezgusta împrejurarea.

— Te rog, spuse el Ilenei, nu-mi mai destăinui nimic, nu

mă interesează treburile lichelelor'. E mult mai bine să plecăm, sunt aşteptat acasă.

Ileana simți că greşise; altceva vroise să facă prim destăinuirea sa. Ar fi reparat ceva, dar n-avea ce. Se agăță de un gând să mai bea.

— Mai avem vin, spuse ea, aşa cum fac beţivii, îngrijorați de soarta băuturii care ar fi rămas plătită şi neconsumată.

— Lasă-l, răspunse Ion Arvinte, căutând cu privirea omul care îi servise.

Ileana turnă vin numai în paharul său şi-l bău. Nici asta nu vru să facă; îşi dădu seama că era un gest urât, bun poate pentru alți bărbați, nu pentru Ion Arvinte. Simți că se discredita şi mai mult în ochii lui. Ce trebuia să facă?

— De ce nu mai stai? îl întrebă ea, văzându-l agitat. Mai stai, te rog. Te jenează că sunt prostituată?

— Nu ştiu, dar spune-mi ce rost are această întâlnire? Ar putea să se vorbească mult despre noi…

— Ai dreptate, conchise ea, mai mult înfrântă, decât convinsă. Începu să regrete că-şi lăsase gura slobodă să se spovedească. Atunci erupse supărată: Regret, nu trebuia să vorbesc atât de deschis. Mă aşteptam la o înțelegere din partea dumitale… Şi izbucni în lacrimi pe neaşteptate.

Ion Arvinte o lăsă să plângă câteva minute, pentru că nici el nu ştia ce să-i spună. Nu cunoscuse astfel ~de împrejurări în viața sa; îşi dădu seama că doctor de suflete nu fusese niciodată. Nu vindecase decât răni, dureri fizice, maladii pentru care se instruise. Oamenii mai sufereau şi-altfel; iată o pacientă lângă el, suferind de-o boală asupra căreia nu se putea pronunța cu uşurință. Totuşi fata trecea prin dureri, prin care trecuse şi el pe vremuri şi se vindecase în bătaia timpului, singur. Se văzu mic, egoist, nesimțit. El era asigurat, avea avere, o femeie frumoasă care îl iubea, casa tihnită, viața asigurată.

— Nu mai plânge, spuse el rugător Ilenei. Mă crezi cu totul altfel decât sunt. Te-ai înşelat… Crede-mă că sunt şi eu o lichea, ca şi Varlam Tătaru, dar o lichea perfectă, încât

mu m-ai putut observa. Trebuia să rămâi la prima părere pe care ai avut-o despre mine. M-ai fi ocolit.

Fata îl privi printre lacrimi.

— Cum? Dumneata eşti tot o lichea? îl întrebă ea, uimită. Nu cred.

— Dacă nu pot înțelege durerea dumnitale, ce pot fi altceva? Nu vezi? Dă-mi o mână de ajutor, ca să te pot înțelege. Ce sunt eu în stare să fac pentru dumneata?

— Întâi să nu pleci de lângă mine atât de repede ca să mă laşi singură. Cum Ion Arvinte întârzia să-i răspundă, ea continuă grăbită după o mică pauză: Eşti singurul om cu care am vorbit astfel, crezi?

— Cred, zise îngândurat Arvinte.

— Mai rămâi cu mine?

— Rămân.

— Cât?

— Cât timp vei voi.

Ileana îi luă mâna dreaptă, i-o strânse, apoi îi sărută vârfurile degetelor pe rând.

VII

Ana se convinse că dincolo de uşă, în coridorul hotelului, se afla soțul său şl-i deschise. Ca la o comandă ceasornicul din sala de aşteptare bătu de cinci ori. Ora cinci, dimineața! Atunci venea doctorul Ion Arvinte acasă. Anei îi trecu prin minte tot chinul aşteptării din noaptea trecută, lăsând un vai puternic de tristețe să-i acopere ființa. Arvinte o privi obosit: fața îi era suptă de nesomn, plină de riduri necunoscute până atunci, ca a unui om care muncise greu, fără odihnă. Ana aşteptă ca el s-o lămurească, să-i spună de ce nu venise acasă toată noaptea, dar Arvinte, după ce o sărută pe frunte, zise doar atât:

— Vreau să fac o baie…

— E gata, răspunse Ana, ca de obicei, cred. Să văd. Trecu la butonul soneriei şi apăsă prelung. Ştia că la ora aceea femeile de serviciu erau greu de găsit. Se reîntoarse apoi şi găsi pe Ion Arvinte şezând pe pat. Pălăria şi-o pusese alături, cum fac vizitatorii care n-au de gând să stea mult într-un loc.

— Nu vrei să te dezbraci? îl întrebă.

— Da! se sperie Arvinte, parcă n-ar fi ştiut unde se afla. Imediat!… Se sculă ascultător şi trecu în camera sa, lăsând uşa întredeschisă.

Ana îl privi şi mai ciudat, neînțelegându-l. Ce era oare eu el? Niciodată nu-i văzuse astfel. Şi-l ştia prieten. N-avu timp să gândească mai mult, ciocăniturile din uşă o treziră, făcând-o atentă. Era servitoarea. Îi spuse că baia era gata. De obicei, dimineața, la ora aceea, Ion Arvinte făcea baie, zilnic. Îşi continua programul său de la Răducăneşti.

— Poți intra în baie, Ioane, îi zise Ana prin deschizătura uşii. Apoi se retrase pentru a-şi vedea de treburile sale. Luă pălăria bărbatului şi-o puse în cuierul de la uşă. I se păru că pe un cui erau prea multe veşminte, atârnate fără regulă. Înțelese că servitoarea făcuse asta, neatentă. Le împărți îngrijorată că vor fi şifonate. Şi în timpul nopții le văzuse; mereu aprinsese lampa, cu gândul la soțul său, care nu mai venea. Cuprinsă de o teamă neînțeleasă, nu mişcase nimic din juru-i. Pe la ora opt, aseară, Ana coborâse în restaurant. Ştia că-l va aştepta cel mult zece minute pe Ion, dacă nu-l va găsi chiar acolo, aşteptând-o ei. Nu era. Chelnerii îi ocoliră masa, ştiindu-le obiceiul de-a nu mânica unul fără celălalt. La ora opt şi jumătate Ana ceru primul fel de mâncare; doctorul Arvinte întârzia neînțeles. Aparatul telefonie era chiar lângă uşa cea mare. De câte ori suna, Ana era sigură că Ion Arvinte îşi anunța sosirea. O ştia doar că se îngrijora. Nimic. La ora nouă terminase ultimul fel de mâncare. Sticla de vin rămase neatinsă, pe masă; cum era să bea fără Ion! S-a ridicat

pătrunsă de îngrijorare; câteva priviri ciudate au urmărit o până ce a dispărut pe uşa care ducea spre hotel. La casă, Ana a spus funcționarului:

— Dacă întreabă soțul meu, spune-i, te rog, eu am luat masa şi că sunt sus.

Tot mai spera ca Ion Arvinte să apară mâhnit că-i produsese o astfel de îngrijorare. Dar n-a venit, nici la telefon n-a anunțat-o, toată noaptea. Ana s-a frământat, n-avea unde să se informeze, ca să afle ce era cu el de nu mai sosea. Niciodată nu întârziase fără ea prin oraş. Dar era sigură că de s-ar fi întâmplat ceva rău, nu se putea să n-o anunțe cineva. Doar nu-şi pierduse graiul, ca să nu mai poată vorbi. În tot cazul, era sigură Ion se afla bine. Şi-a reamintit de-o dorință a lui să facă un chef de-o noapte întreagă. Din studenție nu mai făcuse un astfel de chef. Acum, cu siguranță, s-a întâlnit cu prieteni vechi şi sunt la chef. Dar de ce nu-i telefonează măcar? Eh, poate că el, din clipă-n clipă, vrea să plece şi nu-l lasă prietenii.

Aşa a putut să adoarmă Ana, încurajată de această speranță. După miezul nopții s-a trezit chinuită de un vis urât. L-a visat pe Ion într-un grup de femei, beat. Asta nu putea fi adevărat, pentru că-şi cunoştea soțul; alte femei n-aveau ce căuta în viața lui. Dar iestul de timp n-a mai putut să doarmă, până la ziuă. Când s-a reîntors Ion. A stat cu ochii în tavan, chinuindu-se să adoarmă. Vreo două ore a citit o carte pe care n-o putuse suferi până atunci. A citit-o sperând că va adormi.

Auzind uşa de la baie trosnind prea tare, Ana a intrat în camera soțului ei ca să vadă ce se întâmplase. Nu era nimic, uşa se închisese mai greu de, data aceea, atât. Pe pat erau hainele lui Ion Arvinte, aruncate cam m neregulă. Doctorul avea obiceiul să poarte un costum de haine doar o zi, pe urmă servitoarea trebuia să i-l scuture. În fiecare dimineață. Ana îi punea pe pat un costum curat, pe care Ion îl îmbrăca. Totdeauna îmbrăca hainele pe care vroia dânsa. Tot Ana îi trecea dintr-un costum într-altul obiectele

de care avea nevoie silnic tabachera, o forfecuță, pieptenul de păr, o periuță minusculă pentru mustăți şi-o batistă curată. Acum Ana nu se gândi să facă această operație; Ion urma să se culce, era obosit. Luă hainele de pe pat şi trecu cu ele în camera sa. Puse haina pe un umeraş de lemn şi-o agăță de un cârlig al cuierului. Vru să plece pentru a se ocupa de celelalte, când zări, ieşit din buzunarul hainei lui Ion, un vârf de panglică galbenă. Se opri nelămurită, încurcată, aproape fără niciun gând precis. Stătu câteva clipe ca să se dezmeticească; nu ştia ce vroia. O zăpăcise galbenul strident al cârpei care se zărea în buzunarul hainei; totdeauna culoarea aceasta o enerva, pentru că-i era neplăcută. O mai zărise de curând undeva; unde? Trase supărată fâşia galbenă şi de ea se afla atârnat, printr-un nod fără gust, un medalion de aur, mic, dar solid, nelămurit. Medalionul pe care îl purta Ileana la gât! Ana îngălbeni, se aşeză pe pat, tremurând. Lăsă mâinile să-i cadă fără viață pe lângă corp. Ce era asta? Să fi fost ceea ce bănuise ea?

Ana aruncă medalionul într-un colț al camerei şi se ridică de pe pat. Trecu la fereastră, dădu în lături perdelele, apoi se aşeză cu coatele pe marginea de jos. Printre două colțuri de casă se zărea strada. Era tăcută, tăcerea străzilor prea animate în cursul zilei, pline de tristețe, când viața nu se mai agită pe ele. O căruță cu pâine se opri în fața unei porți mari de fier, o servitoare ieşi somnoroasă, supărată de deranj şi îşi încărcă brațele cu pâine. Era doar într-o rochie îmbrăcată în pripă, cu picioarele goale care lipăiau pe asfalt. Un soldat, fără veston pe el, cu mânecile cămăşii sumese, cu gulerul desfăcut, strică liniştea, tropăindu-şi bocancii zgomotos. Se produse o nemulțumire în fața cutiei cu pâine: servitoarea se luă la ceartă cu soldatul care îi smuci o jimblă lungă din brațe. Rivalitatea era veche căci brutarul se auzi vorbind

— În fiecare dimineață vă certați, dracilor!

— Păi sigur, răspunse servitoarea după ce intrase în

curte, cu țărănoiul ăsta se ceartă toată lumea, nu vezi?

— Tu ce eşti, madam? îi strigă ordonanța. Ai uitat de când ai venit la oraş cu opinca nerasă?

Se auziră râsetele altor oameni strânşi într-o parte a căruții cu pâine, unde, de la fereastra Anei, nu se putea vedea. Nemulțumită, Ana închise fereastra şi lăsă la loc perdelele. Nu mai vroia să vadă şi să audă nimic. În alte dimineți îi plăcea să asiste, nevăzută, la cearta dintre servitoare şi ordonanță, care se repeta mereu. Se vedeau două pietre tari, nevrând să cedeze fiecare cine ştie cărei dorințe ascunse. Aceiaşi combatanți erau văzuți în timpul zilei de către Ana, îmbiindu-se la dragoste prin felurite gesturi. Numai dimineața erau puşi pe râcă, din cauza somnului stricat.

După ce se lăsă biciuit vreo zece minute de apa rece a duşului, Ion Arvinte îşi îmbrăcă halatul gros de bumbac şi se întinse înfrigurat pe patul din baie. Totdeauna rămânea o oră întreagă cu fața în sus, cu brațele lipite de corp, lăsându-şi sângele să circule liber prin vine. De data asta adormi imediat. Era obosit. Toată noaptea şi-o petrecuse alături de Ileana, inconştient, vinovat, fără să-şi dea seama că va avea de răspuns în fața conştiinței sale, după ce se va dezmetici. Mai mult ea oricând, în noaptea aceea, s-a convins că omul avea două personalități deosebite. Ce căuta el, înşelător, lângă Ileana, prin localuri de noapte, unde nu fusese în viața sa? El care, cu o zi mai devreme, se numise bărbat cinstit, aşa cum îl credea Ana. Dar mai ales cum va da ochii cu Ana, ştiindu-se vinovat? Plecând de la hotelul unde o lăsase pe Ileana adormită, Ion Arvinte se refugiase acasă. Dezmeticit şi-a zis că mai bine să se rupă răului cu forța, decât să-şi dea drumul mai departe în nebunie. Căci ce era dacă nu o nebunie ceea ce făcuse el? Fiecare bărbat are în viața căsniciei sale o greşeală de care se va ruşina mereu. Dar nu însemna că trebuia să se lase robit de greşeală. Era hotărât ca să plece cu trenul de seară la Iaşi, apoi, de-acolo să meargă la Răducăneşti, după o

săptămână. Ana nu va afla nimic de greşeala lui. Ea nu trebuia să ştie o să-i spună că a fost cu nişte prieteni, de care a scăpai cu mare greutate. Pe urmă totul va reintra în normal, după cum era şi firesc.

Ileana rămase în capul oaselor cu jumătate de corp acoperită de plapumă. Enervată apăsă din nou pe butonul soneriei de pe noptieră. Tot corpul îi tremura de furie. S-o lase pe ea doctorul Arvinte, ca pe-o femeie de stradă, la hotel, amanet! Era o jignire fără pereche. Nu-i vorba, nu era prima oară când bărbații o lăsau singură la un hotel, după ce dormiseră cu ea, dar față de doctorul Arvinte avea dreptul să se supere era un om cinstit, adică naiv, nu un tânăr bucureştenizat, de pe Calea Victoriei, care ar fi tratat-o drept ce era. Față de un om care n-o cunoştea avea pretenții. Doctorul Arvinte n-o respectase. De ce? Da, da, îi spusese ea că era prostituată şi el o tratase ca atare. Aşa era. Furia Ilenei se mări şi bătu cu pumnul în butonul soneriei. Tocmai atunci se auziră ciocănituri în uşă.

— Intră! țipă Ileana.

Apăru femeia de serviciu, o matahală grasă care se vedea bine atunci se sculase din pat.

— Bună dimineața, domnişoară! vorbi matahala, forțându-se să-şi acopere supărarea că fusese trezită din somn, cu un zâmbet stupid. Clienții sunt ciudați şi, dacă nu-i serveşti cum vor, nu dau bacşiş. Aşa de dimineață, domnişoară? Nu-i nici opt... Dar ce, domnişorul matale a plecat?

Ileana o chemase tocmai pentru asta, s-o întrebe dacă nu văzuse pe Ion Arvinte plecând. Poate că-i lăsase ei vreo vorbă. Renunță la gând era mai bine ca servitoarea să nu ştie nimic. N-o cunoştea şi nu trebuia să afle c; a era dintre acelea pe care le lasă bărbații singure la hotel.

— Domnul a plecat, spuse Ileana, mai calmă. A plecat cu trenul la Iaşi... Fă-mi un serviciu pune pe portar să cheme la telefon hotelul Internațional, camera domnului doctor Anunțe. Te cinstesc bine, să ştii.

— Bine, domnişoară, şi ce să spun?

— Să vină domnul doctor aici, la un bolnav.

— Numaidecât.

Femeia ieşi, parcă rostogolindu-se, având grijă să se sprijine de orice întâlnea în cale. Era vorba de o cinste bună şi nu se mai supără că fusese sculată din somn. Ileana rămase în pat eu braţele întinse deasupra plapumei. Îi era somn, nu dormise decât trei ore. Băuse mult şi-o durea capul. Se mai şi supărase, mărindu-şi durerea şi mai mult. Dar, judecând bine, ce-avea cu doctorul Arvinte de nu-l lăsa în pace? Ce vroia de la el? Vedea bine că o admitea în silă şi tot se mai ţinea scai de el. N-o să şi-l poată face amant, niciodată, căci nu din dragoste rămăsese cu ea toată noaptea. Din milă doar, din omenie, avea un suflet bun. Îi ceruse să rămână şi el fusese de acord, deşi poate soţia sa l-ar fi putut bănui de vreo faptă urâtă. Petrecuseră împreună la un local de noapte, unde ea a băut mult, fericită că avea lângă dânsa pe un om bun. Fericită a fost, e drept, Ion Arvinte s-a purtat frumos cu ea, n-a jignit-o cu vreun cuvânt de ocară, n-a încercat s-o aibă, ca alţi bărbaţi, prin camere separate, sau prin unghere întunecate. Căci pentru ce o luau bărbaţii la chef, dacă nu pentru asta? Obiect de distracţie. După ce oboseau o abandonau fără jenă prin vreun local sau grădină publică. Rari erau bărbaţii care se gândeau să-i dea şi ceva bani la despărţire; fiecare se gândea doar la el, se socotea zeu, iar pe ea o tratau ca pe o sclavă sortită să le facă plăcerile. Erau bărbaţi care la început nu ştiau ce să facă pentru a o cuceri, îi promiteau marea cu sarea. După ce-şi făceau plăcerile, tot ei o batjocoreau; unii o muşcau, sadici, îi învineţeau mâinile, braţele, picioarele, gata să rupă carne din ea şi se arătau fericiţi când o vedeau plângând de durere. Dacă încerca să plece din cercul acelor bestii, era şi mai rău toţi o pălmuiau şi-i rupeau rochiile în hohote de râs. Ion Arvinte nu se culcase cu ea. Cum au ajuns la hotel şi-a văzut-o adormită, a plecat. De ce? Pentru că: nu vroia

să şi-o facă amantă. Altfel de ce? Nu-şi înşela nevasta? Eh, dar câți bărbați cu femei frumoase şi tinere nu cunoscuse ea, care o căutau mereu!

Ileana regretase că spusese servitoarei ca să telefoneze doctorului Arvinte. Ce va crede soția acestuia, când va auzi că e chemat de-o femeie la un hotel! Se supărase prosteşte. O supărare aproape profesională, pentru că aşa se supăra totdeauna când vedea că bărbatul care dormise eu ea fugise ca un laş, fără să-i lase un ban. Tot puțini erau şi bărbații care, plecând de lângă ea, îi lăsau pe noptieră plata pentru plăcerile avute. Alții fugeau furându-i şi banii pe care îi avea ea în poşetă. Un tânăr îi luase odată, în condițiile acestea, un şal frumos de mătase, pe care i-l făcuse cadou conu Guță. Pas, de reclamă cuiva. A auzit mai târziu că tânărul se lăuda că îi dăduse ea şalul, pentru că îl iubea.

Femeia de serviciu reveni gâfâind, strecurându-şi greu trupul gros prin îngustimea uşii.

— Nu răspunde domnul doctor, domnişoară, zise ea aproape plângând de teama că va pierde bacşişul. Am vorbit chiar eu cu portarul hotelului Internațional, mi-e cumătru şi-l cunosc bine. Conița domnului doctor, zice portarul că a văzut-o plecând mai adineauri, dar domnul doctor e acasă, însă nu răspunde. Poate că o dormi, mai ştii!

— Aşa este, aprobă Ileana, doarme greu. Nu-i nimic, o să mă duc eu la hotel Internațional, după ce mă voi îmbrăca. Ține banii ăştia...

Doctorul Arvinte se trezi din somn. Era tot pe canapeaua din baie, înfăşurat în halat. Dormise mai bine de două ore. Sări de pe pat, mirat că Ana îl lăsase să doarmă acolo. Dar îl furase somnul şi-adormise adânc. Atunci îşi reaminti de tot ce făcuse. Ana era supărată pe el, desigur. O să-i ceară scuze, fără să-i spună cu cine a fost toată noaptea. De altfel gândul nu i-a fost să săvârşească vreo abatere de la cinste; primise să rămână cu Ileana numai să-i dea o

satisfacție sufletească. Simțise, pentru prima dată, în viața sa, că avea o micime sufletească, pe care n-o înțelesese până atunci. Se ferea de prietenia Ilenei, ca de ceva murdar. Oare nu suntem toți aceiaşi oameni, nu ne reprezentăm unul pe altul? Ce înseamnă deosebirea de caracter, pe care o căutăm între noi, când dintre o mie de oameni nu se ştie dacă unul poate mulțumi pe Dumnezeu? Fiecare om are defectele sale care îl trag înapoi de la piscul superiorității între semeni. El, doctorul Arvinte, care, în societate, trece superior față de o ființă ca Ileana, om bun, de folos semenilor săi, pentru că e medic conştient, salvator de vieți, iubitor de oameni. Tot aşa şi Ana, pentru că s-a lipsit de tot „şi-a venit iubitoare lângă el, să-l ajute, să-i fie tovarăşă de muncă şi de viață. Rămasă acasă, s-ar fi măritat cu un om bogat şi dintr-o viață fără griji n-ar fi ieşit poate niciodată.

Dar, se întreba Ion Arvinte, noi, amândoi, eu şi Ana, suntem în stare să ne ridicăm la măreția acestei fete, pe care o sfidăm pentru purtarea ei proastă? Ileana se denunțase Singură, față de el era prostituată, deşi cei din jurul ei n-o calificaseră încă astfel. Ce suflet mai poți cere unei asemenea femei, când ajunge la decădere tocmai prin lipsa de suflet? Cu toate acestea Ileana îşi ajuta prietena bolnavă, făcea cheltuieli pentru ea, îi adusese medici, medicamente, mâncare şi câte altele. În vederea plecării Marioarei la Răducăneşti, Ileana se ocupase să-i procure câteva rochii, lenjerie şi-avea să-i dea şi bani de cheltuială. Câți oameni, mai procopsiți ca Ileana, n-o ştiau pe Marioara bolnavă rude, vecini, foştii patroni, dar câți dintre ei săriseră s-o ajute? Niciunul. Marioara putea să moară, un om mai puțin pe lume. Ileana era săracă, trăia din vânzarea corpului său, dar sărise în ajutorul unei prietene bolnave, deşi aceasta, poate, pe vremea când era sănătoasă, s-ar fi ruşinat să fie prietenă cu ea. În fața acestei dovezi de omenie Ion Arvinte se angajase să-i vină În ajutor, salvându-i prietena. Prin fapta sa Ileana se

reabilitase față de Ion Arvinte; faptele mari trebuie respectate. Dacă Ileana ar fi fost bogată, gestul său cu Marioara putea fi socotit ca un gest făcut din milă. Dar aşa era un sacrificiu.

Ion Arvinte ieşi din baie şi se îndreptă spre camera soției sale ca să-i vorbească. Recunoştea că procedase fără calcul, ceea ce a produs o neînțelegere în sufletul Anei. Găsi camera goală; Ana lipsea. Rămase nedumerit, neştiind ce să înțeleagă în primele clipe. Lipseau şi hainele Anei căci văzu un cufăr deschis, gol. Deci Ana plecase. Dar unde, când n-avea obiceiul de-a se duce singură nicăieri. Vru să sune ea să cheme servitoarea şi s-o întrebe unde plecase Ana, dar văzu pe măsuța de sub butonul soneriei, un plic cu numele său pe el. Era scrisul soției sale, îl recunoscu imediat. Desfăcu plicul, înfrigurat, cuprins de-o presimțire gravă şi-aşa citi scrisoarea.

„Ioane, scria Ana, am plecat la Iaşi. Lămuriri nu-ți pot da, mi-e sufletul prea încărcat de tristețe. Poate din medalionul găsit, fără să-l caut, în buzunarul hainei tale, vei înțelege mai uşor ce am înțeles şi eu cu mare durere. Medalionul l-am pus, la loc, unde l-am găsit. Mai mult decât că plec, n-am ce să-ți spun. Adio”.

„Ana”

VIII

Ana coborî din tren în gara Iaşi. Un junghi lăuntric, neînțeles, îi sfredelea când inima, când creierul, când tot corpul, din tălpi până la creştet, covârşitor. Făcu semn unui hamal ca să-i ridice singurul geamantan pe care şi-l adusese ea până la platforma vagonului cu care călătorise. Ana porni şi hamalul o urmă, aruncându-şi din mers sarcina pe umeri. Nici ea nu ştia de ce luase geamantanul,

când nu se uitase ce era în el. Îl luase la întâmplare, pe cel mai uşor de ridicat, şi plecase mai mult într-aiurea. Spusese în biletul lăsat soţului ei că se ducea la Iaşi, dar gândul său curat fusese să rămână pe undeva, prin Bucureşti. Ca să moară, căci altceva nu mai avea de făcut. Să moară şi să uite tot ce-i stricase iremediabil sufletul. Junghiul care străpungea corpul nu era de natură fizică, n-ar fi remediat-o de el niciun medicament. Era o durere sufletească, care se răspândea prin toţi porii corpului său. Iar mintea îi era un vârtej de nebunie; greu i-a fost ca să nu lase mintea să-şi ia un avânt distrugător. Ion o înşelase. Ion nu era, pentru ea, un om ca toţi oamenii. Ion reprezenta viaţa ei, speranţele, căci văzuse în el viitorul înflorind. Părăsise părinţii ca să se ducă la Ion Arvinte; părinţii îl cunoşteau ca pe un om bun şi nu i-au zis nimic. Devenise soţia lui Ion. După voinţa ei. Îl iubise prea mult; fată din provincie, purta în suflet reminiscenţe romantice şi iubea visul, nu omul. Ion Arvinte răspândea în juru-i prea mult vis. Dintro dată, dezastru! Ce mai putea gândi Ana? S-a lăsat pradă junghiului care-i săgeta corpul din tălpi până-m creştet. Pentru gingăşia sufletului său era mai bună moartea decât a mai da ochii cu Ion. Căci el n-ar fi putut să-i aducă decât confirmarea gândurilor ei. Cum o să poată dezminţi Ion că n-a fost în noaptea aceea cu Ileana? Şi dacă a fost, ea ce mai avea de făcut? Să rămână soţia unui om care a înşelat-o? Nu. Dar ce să facă? Înlăuntrul coliviei sale cu iluzii, care s-a spart, era gol. Un gol imens, întunecat ca fumul gros al maşinii din capul trenului care o adusese la Iaşi. Se reîntorcea singură acasă, dar ce va spune părinţilor săi când o vor vedea fără Ion. O să le spună că va veni şi el peste câteva zile. Nu se poate ca Ion s-o lase mult timp acolo. Mai bine ar face de n-ar veni. De omul care petrecuse o noapte cu femeia cea mai nesuferită se îngrozea.

Ana se cutremură gândindu-se la Ileana. O vedea falsă, stricată, legată la gât au o panglică galbenă, cum purtau

femeile din „Iama” lui Kuprin, la bordel. Văzuse şi filmul făcut după. Acest roman. Toate femeile purtau medalioane la gât. Şi iată că tocmai cu această femeie de bordel, o înşelase Ion. Cum, adică dai pe femeia ta curată pentru o murdărie? Ileana nu era decât aceea care se vedea, nicio calitate pe deasupra, nimic superior în ea. Atunci care era diferența dintre Ana şi Ileana? Niciuna. Oare să fie bărbați care părăsesc femei curate pentru a-şi găsi satisfacția în murdăria altora? Să primească o diferență ca de la Polul Nord la Polul Sud? într-o parte răceala familială, iar într-alta, căldura cloacei murdare? Cu toată dovada pe care o avea Ana refuză să creadă că Ion ar fi putut fi astfel. Când urcă în trăsura din dosul gării, se lăsă pradă gândurilor care o duseră printr-un labirint de întrebări şi nedumeriri. Tocmai în poarta casei părinților se dezmetici. Sări din trăsură şi moş Grigore, servitorul pe care îl aveau încă de pe vremea când nu se născuse ea, o întâmpină speriat

— Vai! Duduca Anişoara! Vai de păcatele mele, dar cum de-ai venit fără să ne scrii?

Ana îi zâmbi senină, căci în fața acestui bătrân niciodată nu s-a simțit cu firea pierdută. El o iubea ca pe cei cinci copii ai săi şi totdeauna i-a fost prieten şi ajutor sufletesc. Când răceala severă a domnului Tudor Relu, tatăl ei, nu reuşea să-i dea Anei dreptate, moş Grigore limpezea apele tulburi din sufletul fetişcanei. Moş Grigore îi rezolva toate problemele, şi pe cele de algebră din şcoală, şi pe cele de inimă. El ştia carte, pentru că toți copiii săi merseră la şcoală, înaintea Anei. Răceala domnului Tudor Relu fusese bună şi îngăduitoare pentru copiii lui Grigore. Ana era singurul copil al familiei sale, dar tatăl său crescuse şase copii în şcoală. Pentru asta moş Grigore o iubea până la jertfă. Lui îi spusese ea ceea ce tatăl său mu-i îngăduia să-i vorbească. Când a fost vorba de dragostea ei pentru Ion Arvinte, moş Grigore o ajutase să-şi astâmpere bătăile inimii şi să calculeze fiecare gest, ca să nu greşească cumva.

— Dar domnişorul Ionică n-a venit duducă? a întrebat-o văzând că era singură.

— Vine peste câteva zile, i-a răspuns Ana.

N-a avut timp să se întristeze căci la geamul cel mare dinspre grădină a apărut silueta doamnei Relu. Ana a făcut un salut cu mâna şi s-a avântat pe scări, ca să intre în casă. Doamna Relu a întâmpinat-o cu braţele deschise, în sufragerie.

— Dar ce-i Anuţo de-ai venit atât de curios?

— Nimic, mamă, vine şi Ion peste câteva zile. L-am lăsat la Bucureşti. În clipa aceea ar fi vrut să fie aşa cum spunea, să nu-i fi oferit mamei sale vreun motiv de tristeţe. Poate că mamă-sa n-o să afle niciodată ce i s-a întâmplat la Bucureşti.

— Cum de te-a lăsat Ion să vii singură cu trenul?

— Eu am vrut, minţi Ana. Nu-mi place acolo şi n-am mai vrut să rămân. Treburile pentru care ne-am dus le-am terminat.

— Aţi ieşit bine.

— Foarte bine. A fost chiar aşa cum a prevăzut Ion.

Pe doamna Relu no interesa medicina fiicei sale; niciodată nu zăcuse de vreo boală, atât ea cât şi cei din jurul său. Dacă a consimţit ca Ana să înveţe medicina, a fost că nu vroia să iasă din dorinţele fetei. Aproape că nici nu ştia ce treburi aveau medicii.

— Sunt obosită, mămiţo, i-a spus Ana.

— Cred-cred, nu vrei să mănânci ceva, după ce vei ieşi din baie?

— Nimic, mămiţo. Pe urmă. Dar tataia ce face?

— Nu-l ştii? E la tribunal. Să-l trimit pe Grigore să-i spună că ai venit.

— Lasă-l; n-o să-l văd la masă?

Când intra în casa părinţilor săi. Ana trăia viaţa sa de domnişoară. Nu se putea altfel, tot din jurul său îi reamintea de viaţa aceea. În casa lor tradiţia stăpânea pretutindeni, fiecare obiect îşi avea locul Său, pereţii erau

aceiaşi, ca şi uriaşa pendulă din sufragerie, care, dacă n-ar fi sunat la timp, o singură dată, viața casei se oprea, distrusă. Ana mergea cu ochii închişi prin odăi, le străbătea în fugă, prin întuneric, fără să se fi lovit de vreun obiect, atât de bine le cunoştea. Când se clintea vreo masă de la locul său era nevoie să se facă un consult de familie. Moş Grigore avea cuvântul său, totdeauna, şi atârna mult, pentru că numai pe el îl privea orice schimbare.

Reîntoarsă în camera sa de domnişoară, Ana şi-a pus mintea la punct. Acolo rezolvase ea toate greutățile. Reîntoarsă în camera sa, nu-i mai era frică de nimic. De aceea fugise de la Bucureşti, ca să se reîntoarcă în patria sa cu patru pereți. Câte probleme grele n-o chinuiseră acolo! Din toate ieşise bine, calculat, sobru. Ana zâmbi, amintindu-şi că de ieri şi până acum s-a gândit de câteva ori la sinucidere. Cât de naivă fusese! Aşa era printre străini, dar aici, în camera aceasta, unde tot din jurul său o îmbia la viață, nu-i mai era frică de nimic. În camera copilăriei sale se înălța, devenea puternică, nu mai era femeia mititică din hotelul uriaş de la Bucureşti, unde se intimida şi în fața unui chelner. Prindea viață, curaj, omenie. Ieşind din baie, revenise în camera sa şi se aşezase pe pat. Între timp servitoarea i-l desfăcuse. Mirosea a apă de brad şi levănțică. Ana sări din pat şi se întinse până deasupra dulapului de stejar masiv şi fură un măr dintre cele puse spre păstrare. Muşcă din el ou nesaț. Nu-i era foame, dar merele îi plăceau totdeauna. Merele altoite din grădina lor, pe care mama sa ştia să le conserve, până ce se făceau moi ca de puf. Cu mărul în mână se întinse din nou pe pat. Încercă să gândească serios dar deodată în mintea ei se produse o încurcătură ciudată. A fost cineva în viața sa, cu mumele de Ion Arvinte? Da, a fost! şi-a adus bine aminte. A fost omul, nou, soțul său, bărbatul cu care dormise chiar în patul acela câteva nopți. Se petrecuse ceva între ei, ceva care o făcea să nu-l poată uita. Cu un an în urmă, era tot singură în pat şi muşca dintr-un măr. Atunci

îl iubea pe Ion Arvinte si-avea ciudă pe el că m-o lua în serios. Cu o seară mai înainte îl rugase s-o conducă până acasă. El a fost de acord cu repeziciune şi-au mers pe străzi discutând. Ce mândră se simțea alături de el. Atunci i-a promis că o va lua în clinica lui, ca să-şi facă anul de practică. Dar de atunci nu-i mai vorbise nimic, parcă uitase promisiunea. Destul însă că în dimineața aceea, după promisiune, ea se simțea fericită că, dintre toate colegele sale, doctorul Ion Arvinte o alesese tocmai pe ea ca ajutoare. Nu şi-a dat seama că era greu pentru o fată ca ea să se ducă să stea cu un om singur. Şi-a dat seama el, căci a refuzat-o mereu când îi scria, în dimineața aceea a chemat la fereastra sa pe moş Grigore şi i-a spus că iubea pe doctorul Arvinte. Bătrânul s-a minunat tare dar s-a bucurat că domnişoara se gândea la un om serios. Tot moş Grigore a îndemnat-o să se ducă la doctorul Arvinte. Între timp îl văzuse şi rămăsese cu o impresie bună despre el.

Acum se stricase ceva în angrenajul căsătoriei sale; cum avea să-i spună lui moş Grigore adevărul? Căci lui trebuia să-i spună adevărul, nu i-l putea ascunde. Ana sări iarăşi din pat şi alergă la fereastră. Mai ținea într-o mână mărul, pe jumătate mâncat. Deschise fereastra şi privi în grădină. În fund, printre nişte pomi groşi, se vedea moş Grigore mişcându-se. Cosea bălăriile crescute prea mari.

— Moş Grigore! îl strigă Ana, cu palmele făcute pâlnie în jurul gurii, de, teamă să n-o audă mamă-sa de sus.

Moş Grigore ridică capul şi puse o mână streaşină la ochi. Soarele bătea tocmai în el şi nu mai vedea nimic. Când înțelese că îl strigase Ana aruncă coasa în iarbă şi porni spre ea. O credea dormind de mult. Ana îi făcu semn cu pumnul în care ținea restul de măr, ca să vină în aşa fel să nu fie văzut de cineva. Ar fi luat-o mamă-sa la rost că nu se culcase încă, după ce spusese că era obosită cumplit.

— Eu am legat câinele tocmai lângă poartă, ca să poți dormi matale, duducă, spuse el şi matale nici gând. Apăi aşa fusese vorba când spusei cucoanei mari că ți-e somn?

— Ba mi-e somn, moş Grigore, dar vreau să vorbesc ceva cu dumneata mai întâi.

— Nu mai spune! Ia să auzim şi-apoi oi vedea eu dacă-i drept sau nu.

Ana puse cotorul mărului deoparte şi se sprijini cu coatele în prichiciul ferestrei.

— Moş Grigore, începu ea, m-am certat cu Ion, când am plecat din Bucureşti.

— Ei! se minună moşul. D-apăi cum aşa?

Ana îl privi oftând, cu aerul unei femei mature.

— Am aflat că ar fi având pe alta.

— Iraaa! şuieră Grigore. Domnişorul Ionică? Nu cred duducă, pentru nimic din lume.

— Zău, moş Grigore! Am găsit în buzunarul lui un mărțişor de-al aceleia.

— Nu cred, duducă! se încăpățână bătrânul. Domnişorul doctor nu-i dintr-aceia. Pun mâna în foc. Nu cunosc eu omul? Cată-ți de treabă.

— Dacă am văzut eu… se opuse şi Ana, şovăind puțin. Am văzut eu…

— O fi fost farmece duducă, că multe femei fac aşa cu bărbații după care umblă. Nu mai departe domnişoru Gicu al lui conu Cristache uleierul din mahalaua Țicăului; îl ştii? A fost prins de *cel feritu* din cauza asta. Acuma, zace…

Ana nu vru să cedeze defel, dar în mintea sa îşi făcu loc o mustrare prea se pripise ou plecarea. Ar fi trebuit să mai aştepte, să se fi convins bine de cele ce bănuia. Plecase fără să fi vorbit ceva cu soțul său. Iar moş Grigore parcă înțelegându-i mustrarea din minte o întrebă

— Dar, domnia sa, domnişorul doctor n-a spus nimic când l-ai luat la rost?

— Nici n-am vorbit cu el. Am plecat fără să-i spun.

— Vai de păcatele mele, duduică Asta-i mai bună ca toate. Cum de te-ai îndurat?

— Ei, moş Grigore, se înfumură Ana, supărarea! Nu ştii cum e omul la supărare?

Bătrânul stătu puțin pe gânduri, apoi vorbi

— Ar trebui să-i scrii, să nu-ți ducă grija. Fă scrisoarea şi mă duc s-o pun la tren, ca s-o aibă chiar mâine. Altfel o să audă conu Todiriță şi nu-i bine defel. Conu Todiriță are şi-aşa destule griji. Ieri a avut mult de furcă cu proțesul unor jidovi din Paşcani. Ce-a pățit până i-a împăcat, numai conu Todiriță ştie.

Ana se hotărî repede

— Bine, moş Grigore, o să-i scriu chiar acum. Dumneata să fii pe-aici, când voi termina-o să te duci cu scrisoarea la gară.

— Sunt aici, nu mă duc nicăieri. Mă strigi din fund. Şi spune-i domnişorului când vine să ne anunțe, să nu facă cum făcuşi matale.

Ana închise fereastra şi trecu repede la masă. Trase hotărâtă o foaie de hârtie albă dintr-o cutie de nuc lustruit şi începu să scrie:

Dragă Ioane,

Şterse repede pe acest „Dragă Ioane" şi rupse hârtia, pentru că i se părea prea intim începutul. Îi scria ca şi când n-ar fi fost supărată pe el. Or trebuia să se vadă o răceală în tonul scrisorii. De aceea începu cu:

Ioane,

Te-ai mirat, desigur, de plecarea mea ciudată, dar trebuie să înțelegi că am avut dreptul de-a face aşa în urma celor ce constatasem. S-ar putea să fie o greşeală dar, dragul meu (aici Ana şterse pe dragul meu, adăugând) Ioane, ce se putea înțelege altceva, decât ce-am bănuit? Şi-atunci singura mea ieşire din situația nefericită în care mă aflam, nu era decât plecarea. Am plecat şi-am venit acasă; n-am spus nimănui ce s-a întâmplat între noi, pentru că aştept lămuririle tale. Aştept să-mi scrii, sau să vii în

persoană pentru a vorbi. Sunt hotărâtă să am încredere în conştiința ta, de care nu mă îndoiesc. Dacă ai greşit, tu o să-mi spui adevărul, dacă n-ai greşit, eu voi recunoaşte că te-am lăsat singur la Bucureşti, fără să cuget prea mult.

Aşa stând lucrurile am avut putere să ies din spaima pe care am tras-o şi să mă refac în cămăruța mea de şcolăriță, unde tu ştii că mă simt în cea mai mare linişte. Ce bine-i aici! Mamaia parcă a ştiut că vin, mi-a umplut toate vazele cu flori din grădină şi dulapul meu este încărcat cu poame şi borcane cu tot felul de dulcețuri.

Numai tu lipseşti din camera mea, dar te simt în suflet curat şi bun, aşa cum te doresc.

Te aştept, nu întârzia, a ta,

Ana.

IX

Dragă Ana,

Să nu fii prea mirată că îți răspund atât de târziu la scrisoare; ți-am trimis o telegramă prin care te anunțam că voi vei, curând la Iaşi. Nici nu ți-am scris la timp de două săptămâni, nici n-am venit. Sunt sigur că n-ai pus la îndoială întârzierea mea, ci m-ai aşteptat zi cu zi. În telegramă am adăugat: „nimic nu este adevărat din ce se presupune”. Adică am încercat să dezmint închipuirea care te-a făcut să mă părăseşti, tocmai când te iubeam şi te respectam cu toată convingerea. Tu, dragă Ana, m-am convins acum, faci parte dintre rarele femei din vis. În viața mea eşti a doua femeie de această valoare, pe care o întâlnesc. Mi-am dat seama de acest adevăr, încă din ziua când te-am cunoscut la Iaşi. De-atunci te-am iubit şi te-am respectat. Deci nu te mai îndoi de cinstea mea.

Acum să-ți vorbesc despre femeia cu care am spus că te asemeni în viața mea. M-am ferit să-ți vorbesc despre ea, de teama că unde este obiceiul ca despre morți să se vorbească numai bine, să nu crezi că fac asta din formalism. După cum ştii, se numea Mihaela. Am iubit-o şi speram ca alături de ea să fac ceea ce am făcut cu tine. Nu s-a putut; a venit moartea să ne pedepsească pe amândoi, răpindu-i Mihaelei viața, iar mie, fericirea. De atunci, până la tine, viața mea n-a mai fost a mea ci numai a celor care aveau nevoie de mintea şi sufletul meu curat şi iubitor de oameni. M-am despărțit deci de Mihaela, printr-o tragedie şi-am trăit numai cu gândul de a mă reabilita de-o greşeală, pe care am făcut-o când am cunoscut-o pe ea. Eram conştient de greşeală, dar şi de iubirea noastră care ne-a dus la dramă. Ce era vinovată Mihaela că soarta o făcuse la optsprezece ani soția unui om cu care nu avea nimic sufleteşte? Acelaşi lucru se petrecea şi cu mine soția mea, pe care o iubeam la început, nu mă înțelegea şi căuta să se îndepărteze cât mai mult din sufletul meu.

Cu Mihaela m-am înțeles din prima clipă. Soția mea se măritase cu mine din calcul; nu mă iubea, dar, e drept, n-ar fi iubit nici pe alt bărbat. Vroia să se mărite cu un om care să-i facă cinste cu numele său. Eu eram cel mai bun pe vremea aceea şi m-a luat, asigurându-mi totodată şi viața cu o avere pe care n-o visasem. Deci nu visasem avere, ci altceva: lupta sinceră pentru binele omului. M-am convins repede că numai alături de Mihaela puteam fi omul care vroiam. Soția mea m-a înțeles, dar s-a opus soțul Mihaelei. El avea dreptul de proprietate asupra femeii pe care părinții i-o vânduseră ca pe o roabă. Mai târziu am auzit că n-ar fi putut, trăi fără ea, ca şi când dacă a ucis-o, a mai fost a lui,

De atunci am rămas singur, dar totdeauna am avut speranța că, într-o zi, voi revedea pe Mihaela. Când te-am întâlnit pe tine, dragă Ana, m-am gândit la Mihaela. Ştii de ce? Pentru că prin virtutea ta profesională întreceai cu

mult orice. Aşteptare. Dumnezeu te. Crease ca o compensație pentru aşteptările mele. Erai superioară celei pe care o pierdusem sau, mai bine zis, erai ceea ce vroiam să fac din ea. Cert este că descoperisem fericirea visată, mai mare, mai ideală.

Astfel stând lucrurile nu m-am gândit niciodată ca din frumusețea sufletului meu şi din măreția idealului realizat prin tine, să fac un joc prin care să pierd fericirea. Tu eşti principiul vieții mele şi numai înnebunind aş fi putut să-ți ofer vreo deziluzie. Am săvârşit ceva care se poate numi greşeală: am strâns mâna, din suflet, unei ființe în care văzusem că nefericirea se adunase ca la ea acasă. Nu-i o crimă ceea ce am făcut. Omul, oricât de josnic ar fi el, rămâne un semen al nostru, pe care avem datoria să-l înțelegem. Îți vorbesc ție de această obligație; suntem înțeleşi asupra ei din prima zi când ai venit la Răducăneşti, hotărâtă să-ți împărți viața cu mine. După cum îmi aduc aminte în ziua aceea mi-ai spus că oricâte lacrimi ți-ar aduce această viață, tu le vei primi fericită, socotindu-mă a fi un om care iese din comun.

Îți comunic, dragă Ana, că viața omului care iese din comun are şi puțină ciudățenie în ea. E şi firesc, acest om trăind aparte, mai superior, poate oferi bizarerii, într-o vreme când banalitatea ucide. Eu nu sunt un creator, dar lupt pentru izbânda acestora. Un medic conştient, cum m-ai găsit tu pe mine, are o răspundere mai mare în fața vieții pe care s-a obligat s-o apere. Dar viața nu stă numai în sângele care pulsează prin corpul omenesc, ci şi în sufletul individului. Şi-atunci conştiința noastră ne îndeamnă să privim şi durerile din sufletul omului care ne iese în față. Ce frumos era, când la Răducăneşti veneau bolnavii şi ne spuneau păsul lor sufletesc! Tu singură ai observat odată că durerile fizice ale unui țăran se trăgeau din „inimă rea”, cum ne-a spus şi el, apoi. Când l-ai vindecat de-acea *inimă rea.* Cumpărându-i vita, pe care o pierduse, omul nu mai avea nimic.

Ca medic adevărat, draga mea, când pui urechea la inima omului, trebuie să-i asculți mai curând sufletul. Am cunoscut un medic care își vindeca bolnavii, fără medicamente. Dar știi pe care bolnavi pe aceia iremediabili. Aici vreau să ajung, cu ajutorul tău. Ești deci ființa de care am nevoie și n-aș fi niciodată în stare să te supăr cu ceva. Ceea ce s-a întâmplat între noi nu corespunde cu cele ce ai crezut. E bine că nu te-ai plâns nimănui. Te-ai retras în camera ta de domnișoară și-ai meditat. Aveai răspundere față de viața pe care ți-o croiseși tot în aceeași cameră. Deci, domnișoara Relu a fost mai lucidă, decât doamna doctor Arvinte și-a mustrat-o. Nu-i nimic, pentru că tot bine a ieșit și-așa. Voi veni peste câteva zile la Iași. Nu spun ziua, dar așteaptă-mă. Mă ține în loc bolnava noastră de-aici. E din ce în ce mai bine; azi o întâlnesc în oraș. Am aranjat să vină la Răducănești când îi vom scrie noi. După cum m-ai obligat tu, i-am cumpărat cele necesare. Mă duc acum cu ea să-i cumpăr restul de lucruri. Greu am convins-o că trebuie să primească numai de la noi cele ce-i sunt de folos. De când o îngrijesc eu a devenit optimistă și se înalță ca un arbore care a dat peste un grădinar bun. S-o vezi, n-ai mai recunoaște-o.

Pentru că mai sunt doar douăzeci de minute până ce o voi întâlni pe Marioara în fața Terasei Oteteleșeanu, termin scrisoarea. Îți voi mai scrie până la venire; poate chiar mâine dimineață. Oricum așteaptă-mă, de azi în trei zile. Cu bine draga mea și așteaptă-mă.

Al tău,

Ion Arvinte

29 Iunie 1916. București.

X

După ce puse scrisoarea la cutia din fața hotelului Bulevard, doctorul Ion Arvinte bănui ceva şi îşi scoase agenda din buzunar; descoperi că, intr-adevăr, greşise nu era vorba ca să se întâlnească la ora 3 cu Marioara, ci la ora 4. Privi ceasornicul; era trei fără cinci minute, deci tocmai bine să fi fost în fața terasei Oteteleşeanu, dacă n-ar fi venit eu o oră mai devreme. Picioarele însă îl duseră tot spre locul de întâlnire şi intră în localul terasei, tocmai când ultimii oameni se ridicau de la mese. Ora prânzului se terminase; începea ora cafelei, a discuțiilor interminabile dintre vizitatorii acestui local. Cum soarele trecuse în spatele terasei, oamenii se adunaseră la umbra din față, într-un şir lung de mese. Erau acolo tot felul de artişti, pictori, sculptori, scriitori, poeți, gazetari, actori, într-o ambianță neînțeleasă, fericiți sau nefericiți, ținuți din diferite motive, la ora aceea, în căldura zilei. La o masă, aparte, un „Petre" îşi sărbătorea ziua, căci se auzeau urări de tot felul.

Ion Arvinte nu-şi găsi un loc decât lângă masa zgomotoşilor, şi nu-i plăcu. Intră în localul întunecat şi răcoros. În fund erau câteva mese ocupate de oameni care n-aveau nimic comun cu cei din tabăra de afară. Se vedeau: samsari, pensionari, mai mult bătrâni, neatraşi acasă de un somn odihnitor după masă. Moțăiau la mese, în dosul paravanelor de-ziare pe care păreau că le citesc. La o masă, lângă uşă, Ion Arvinte se aşeză. Era liniştit şi mulțumit că-i scrisese Anei; ceva, în sufletul său, îl asigura că Ana o să-i acorde toată încrederea, revenind la devotamentul de mai înainte. Da, Ana avea o inimă curată; bine făcuse că plecase la Iaşi, deşi ar fi trebuit să-i spună şi lui. Viața de la Bucureşti nu-i pria defel, se vedea totdeauna Ana se arătase tristă şi nemulțumită de ceva ascuns. Şi el făcuse greşeala că nu plecaseră mai de mult. Dacă ar fi plecat, luau şi bolnava cu ei, ducând-o la

Răducăneşti. Pe urmă puteau să evadeze din nou spre Iaşi, unde erau hotărâți să petreacă vreo două săptămâni din vara aceea. Alunei ar fi evitat şi ghinionul întâlnirii cu Ileana. În ceea ce privea pe Ileana, Arvinte gândise destul. Fata mai venise pe la Marioara, unde se întâlneau amândoi. O vedea nefericită, dar n-avea ce să-i facă. Pe o bolnavă cum era Marioara, se hotărâse s-o vindece; putea, avea în mâini leacul de-a o salva din fața morții. Un bolnav fizic e de sine stătător o vindecă medicul, a salvat o viață. Pe Ileana nu putea s-o salveze, ea nu era prada unui microb, ci a unui viciu şi făcea parte dintr-un grup imens de oameni pervertiți, pe care societatea şi-l formează ca o necesitate. Când nu va mai avea nevoie de acest grup, societatea şi-l va desființa de la sine. Ileana era un microb, nu o bolnavă, era sortită să roadă rădăcina binelui. Va cădea? Da, o să cadă ca orice microb nefolositor, dacă n-o să înțeleagă să-şi schimbe singură rostul în viață. În tot cazul el, Ion Arvinte, nu avea ce să-i facă, era o creație a mediului în care se dezvoltase. Era ciudat: Ileana avea suflet, dădea dovadă de omenie, cu toate acestea pe sine nu se iubea, pentru a-şi smulge corpul din mocirla în care se înfunda tot mai mult. Pentru a se salva era o treabă foarte uşor de făcut Ileana să se fi lipsit de viața aceea şi să-şi fi luat un serviciu la o fabrică sau într-un magazin, cedând unei vieți modeste. Mai târziu s-ar fi măritat cu un om de seama sa şi totul ar fi intrat în normal. Dar putea? Ion Arvinte o sfătuise în treacăt, însă Ileana a început să-l ocolească. Deci, nu putea.

— Uite pe doctorul Arvinte... Ce plăcere!

Ion s-a întors spre partea de unde se auzea semnalat şi s-a găsit în fața unei femei pe care nu dorea s-o vadă. Era Olimpia. I-a făcut rău întâlnirea, din prima clipă când a dat ochii cu Olimpia.

— Dumneata? s-a mirat el. Stați în Bucureşti acum?

Olimpia i-a întins mâna şi Ion i-a strâns doar vârful degetelor, ca unui om care nu-i făcea plăcere. Auzise de

viața pe care o ducea Olimpia.

— Da, de mult suntem în Bucureşti, i-a răspuns ea, aşezându-se la masa lui. N-ai ştiut?

— Adevărat, am auzit ceva. Eşti singură?

— Singură. Am venit să beau o cafea la Terasă şi să mai văd băieții...

— Care băieți? a întrebat-o Arvinte, neînțelegând ce vroia să spună.

— Prietenii, camarazii mei... Fac pictură, acum, nu ştii? n-ai avut cum să afli. Pictez foarte mult.

Ion a rămas cu un aer de mirare pe față; ce mai era şi cu îndeletnicirea asta a Olimpiei? N-o auzise niciodată vorbindu-i că ar fi avut înclinații artistice. Poate dimpotrivă, de multe ori, când fuseseră împreună, ea nu-l înțelegea bine de ce cumpăra tablouri de câte ori venea la Bucureşti. Le îngăduia şi nu le îngăduia; în tot cazul nu pricepea rostul tablourilor pictate. Acum se afirma pictoriță. Mirat, o întrebă:

— Cum de-ai ajuns să faci pictură?

— De ce te miri? Totdeauna mi-a plăcut această artă. Nu-i frumos?

— Ba da, îngădui el, e frumos! Şi-i veni să zâmbească de cele ce spunea fosta lui soție.

Era trist; mereu se gândise că va trebui să se întâlnească cândva cu Olimpia; oamenii se întâlnesc în viață, doar nu sunt munți. Avea un sentiment de jenă la acest gând, se simțea vinovat față de femeia pe care o părăsise pentru alta. Olimpia îl înțelesese atunci când a murit Mihaela, ea l-a încurajat. Pe urmă totuşi o ocolise, nu vroia s-o mai vadă, deşi prietenia ei ar fi fost sinceră. În momentul acela, la masă cu Olimpia, Ion Arvinte gândea: dacă ar îi rămas mai departe cu ea, oare fosta lui soție şi-ar fi păstrat, până la urmă, demnitatea pe care, cu al doilea soț, o spulberase? Sunt femei care, după al doilea bărbat adus de-o împrejurare oarecare în viața lor, nu mai înțeleg să rămână caste. Oare Olimpia cum era? Cât de stupidă fusese viața

pentru amândoi! O viață nefericită frântă de la început, pentru ca să se refacă numai într-o parte, doar pentru el, în timp ce partea Olimpiei lâncezea într-o stare de mucegai, lipsită de fiorii fericirii. Despărțirea lor îi zdrobise pe amândoi. El a fost tare, ea slabă, deşi nu ieşise din această despărțire cu durerea lui Ion Arvinte. Ce se mai întreba el dacă ea ar fi rămas aceeaşi de la început? O părăsise, deşi întâi îi spusese că o iubeşte. O minţise. Acum şedea în fața victimei sale. Olimpia era o operă nefastă a lui…

— Am auzit că te-ai însurat, zise Olimpia văzându-l pe gânduri. Acum eşti bine?

— Da, m-am însurat tot cu o doctoriță. Sunt bine. Dumneata ce mai faci?

Ea zâmbi cu buzele strânse; nu-i plăcu acel „dumneata” pe care i-l acorda Arvinte.

— Eu! răspunse ea ridicând umerii. Ca totdeauna: n-am de ce să mă plâng. Trăiesc… Acum fac pictură, după cum ți-am spus. Îmi place.

— Eh, dar pictura asta, se revoltă uşor Ion Arvinte, nu-i un scop!

— Ba da, îmi pierd timpul cu ea.

— Numai atât?

— Altceva ce? Doar n-o să mă apuc să cred că voi îngheța apele cu operele mele. Fac asta, cum am făcut multe, de când ne-am despărțit, dragă Ioane. Ce vrei? de la plecarea ta am rămas singură.

— Dar te-ai măritat imediat.

— Adevărat, dar tot singură am rămas. Dacă n-aveam copiii, aş fi plecat din țară. Era mai bine…

Olimpia tăcu, rămânând pe gânduri; Ion nu-i mai spuse nimic, orice vorba ar fi răscolit trecutul lor. Un chelner aduse cafeaua pentru ea.

— Dă-mi o țigară de la tine, zise Olimpia după ce sorbi puțin din cafeaua fierbinte.

Ion îi întinse tabachera.

— Aceleaşi țigări fumezi! se miră ea, luând una. O

aprinse de la focul întins de fostul său soț şi-i mulțumi.

— Vreau să te întreb ceva, Olimpia, zise Arvinte, încet. M-am gândit mereu să te întâlnesc pentru a sta câteva clipe de vorbă. Spune-mi sincer, eşti supărată pe mine?

— Eu? De ce?

— Cum de ce? Doar te-am părăsit.

— Nu, nu sunt supărată. Am ajuns la convingerea că de-am fi rămas împreună tot la un compromis am fi ajuns. A fost mai bine aşa, pentru amândoi. Nu ți-aş fi fost de niciun folos şi tu erai omul care vroiai să faci ceva. Poate că nu ți-ai realizat planurile tale, din cauza loviturii pe care ai primit-o. Te-am dorit însă şi tu puteai să mă mai vezi de-atunci. Te-am căutat mereu.

— Cu ce te-aş fi ajutat?

— Cu puțină viață. De la tine n-am mai trăit cum trebuia.

— Dar ar fi trebuit să te îndemn la fapte nepermise, erai măritată şi-aş fi săvârşit a doua greşeală.

— Cu tine n-ar fi fost nicio greşeală. Am înțeles însă că nu mă mai sufereai. Spune-mi că nu-i aşa?

— Nu, n-ai dreptate, ți-o jur.

— Aşa am crezut atunci. S-au dus toate însă, nu mai e de făcut nimic. Tu nu eşti vinovat cu nimic; eu n-am fost în stare să te înțeleg. Am crezut că unde aveam avere şi puteam trăi o viață fără de griji, nu mai trebuia să fac nimic. Ba am căutat să te trag şi pe tine în apele mele, ceea ce te-a făcut să mă disprețuieşti.

— Ți-am spus nu-i adevărat! se opuse Arvinte.

— Lasă că ştiu eu Mihaela nu era nici mai frumoasă, nici mai bogată ca mine, dar avea sufletul înțelegător şi-a primit să plece cu tine, lipsindu-se de bogăția soțului său. Eu nu am înțeles-o atunci, dar azi sunt de acord cu ea şi-i respect memoria.

— Olimpia! spuse Ion Arvinte, înduioşat, îi apucă o mână şi i-o strânse tremurând.

— Da, da, m-am convins de ce-ți spun. Dacă am fi

aceiaşi de atunci, după atâția ani, ți-aş propune să ne împăcăm. Lângă tine aş veni şi ca servitoare, m-aş lipsi chiar şi de copii.

Ion Arvinte era atât de emoționat, încât simți nevoia de-a pleca de-acolo, pentru a nu izbucni în lacrimi. De mulți ani nu mai vorbise cu cineva cunoscut despre Mihaela. Vremea în care o cunoscuse pe nefericita femeie îi veni în minte, tumultuos, copleşindu-l de tot. Înainte de-a se muta la Răducăneşti se întâlnise din întâmplare cu tatăl Mihaelei, la mormântul ei. Nu se cunoscuseră până atunci, deşi trecuseră trei ani de la moartea Mihaelei. Bătrânul îl găsise îngenunchiat la mormânt. L-a lăsat să-şi facă rugăciunea în liniște, dar după ce Ion Arvinte s-a ridicat, tatăl Mihaelei l-a privit cu ură. Bănuise că era omul pentru care fata lui fusese ucisă. Ion Arvinte a plecat înfrânt, dar cât de mult ar fi dorit să ceară iertare acelui om. Dar mai ales cât de mult ar fi dorit să vorbească cu el despre Mihaela. Şi-aşa au trecut ani peste ani, fără să vorbească despre ea cu cineva care o cunoscuse.

Cuvintele frumoase ale Olimpiei, deşi avea dreptul poate să poarte ură dispărutei, îl zdrobiră.

— O să mă ierți, spuse el, grăbit, dar trebuie să plec. Am o întâlnire la ora 4. Ciocăni în masă, chemând chelnerul.

— Îmi pare rău, zise şi Olimpia. Poate nu vrei să stai de vorbă cu mine?

— Nu te gândi la asta. Spune-mi când te mai pot vedea şi vin cu plăcere.

— Serios?

— Da, te rog să mă crezi că doresc să te mai văd zilele acestea, cât mai stau în Bucureşti.

În cazul acesta vrei să ne vedem diseară?

— Poți să lipseşti de-acasă?

— Cum nu! El e plecat la Vedeni pentru seceriş.

— Ne vedem diseară aici, la ora 8.

— Bine, te aştept.

— Dar te rog ceva, Olimpia: nu-mi mai vorbi nimic de

trecut.

— De acord.

Ion Arvinte îi strânse mâna şi plecă. De altfel ora era patru fără un sfert. În mintea sa luase o hotărâre mâine seară va pleca la Iaşi. Nu vroia să stea o clipă mai mult în Bucureşti. Trebuia să-şi termine toate treburile pipă mâine seară. Cu această hotărâre în gând se aşează în faţa Terasei, unde trebuia să o aştepte pe Marioara. Îi va spune şi ci hotărârea pe care o luase.

Olimpia rămase la masă, dar privi pe fereastră în urma lui Ion Arvinte. Bărbatul pe care îl dorise ea atâţia ani! Ce ciudat lucru! Îl dorise, şi-acum, când era atât de aproape de ea, i se părea că nu mai era acelaşi pe care îl dorise. Nicio emoţie n-avusese când îl zărise. Şi totuşi, îi spusese de câteva ori Varlam Tătaru că doctorul Ion Arvinte era foarte mult iubit de femei. Dovada cea mai bună o avea în actuala soţie care primise să vină lângă el. Olimpia le înţelegea greu; da, femeile acelea adorau sufletul lui, măiestria, pe când ea se gândise doar la bărbatul din Ion Arvinte. Alergând după un om care să-i semene, Olimpia nu căutase decât bărbatul. De aceea mu-i plăcuse niciunul. Niciunul nu fusese dublat de un suflet mare ca al lui Ion. După ce vorbise cu el, începuse încet, încet să-l recunoască. Nu însă destul pentru a-i fi răscolit inima. Acum, când Ion dispăruse pe poarta Terasei, Olimpia s-a dezmeticit. Da, era soţul său de altădată! Erau zece minute de când plecase şi sufletul ei se umpluse de farmecul unui vis. S-a revăzut cu ani în urmă, când alături de Ion încercase formarea unui cămin al lor. Cât de puţine au fost zilele acelea fericite! Dacă ar fi fost mai multe, poate că şi-ar fi dat seama de situaţie şi-ar fi început să-l iubească pe Ion aşa cum trebuia. A venit însă catastrofa şi Ion a dispărut pentru totdeauna din drumul ei. Ţinea minte că plânsese o noapte întreagă. Atât. A doua zi n-a vrut să pară jignită, ba, dimpotrivă, s-a arătat nepăsătoare. Pentru a nu mai încerca nicio apropiere de cel care plecase, s-a dus la

locuința lui Tony frumosul. Când s-a întâlnit cu Ion la Bucureşti, Olimpia cedase lui Tony care-i promisese că o va lua de nevastă, în zilele acelea şi-a înşelat următorul soț, cu primul. Dar în această acțiune ea nu gândise decât ca o femeie nedreptățită, jignită şi oarecum revoltată de ce se petrecea cu ea. Dar nu gândise defel că vinovată de greşeala lui Ion Arvinte era mai mult ea. Abia după atâția ani trecuți, recunoscuse acum în fața fostului său soț că nu-l înțelesese.

Olimpia se ridică de la masă cu gândul ca să plece acasă. Venise să întâlnească pe un nou amant al său, un pictor tânăr, dar fu mulțumită că nu-l găsise. De când îl cunoscuse pe acesta devenise şi ea pictoriță. Se învârtea acum într-un cerc de artişti care avea clubul boemic la Terasă. Arta este liberă oricine şi-o poate însuşi dacă crede că va fi în stare s-o şi stăpânească. Olimpia nu era prima femeie care spunea că pictează fără ca măcar să ştie ce este pictura. Erau şi bărbați de soiul acesta. Cel care are lavalieră mai stridentă, pălărie cu boruri mai largi, barba mai ferchezuită, tocmai acela este intrusul. Adevăratul artist e modest, n-are nimic semnificativ pe el, afară de jarul focului sacru care luceşte în ochii săi. E drept, lumea nu se uită în ochi ci la haine, dar această lume este cea mai nepricepută, de care nu se va ține seama vreodată. La judecată, opera vorbeşte. Şi aşa toți artiştii de seama Olimpiei nu vor putea veni niciodată în fața judecății, dar au libertatea pe care le-o dă arta ca să se fălească.

În clipa când Olimpia vroia să iasă pe uşă, un grup de oameni se agita febril în curtea din fața Terasei. Abia putu să zărească printre oameni cum câțiva luară două mese şi le apropiară, apoi aşezară deasupra lor corpul urnii accidentat, sau al unui om bolnav, căruia i se făcuse rău în stradă, probabil.

— Ce este acolo? întrebă Olimpia pe un cunoscut care venea dinspre grupul care se agita tot mai mult.

— Un om rănit, răspunse cunoscutul, a fost călcat de un

automobil.

— Vai! se îngrozi Olimpia. L-a rănit grav?

— Foarte grav! Fața îi este plină de sânge, corpul sfărâmat complet. Nu ştiu ce-a mai rămas din el, neatins…

— Cine-o fi? mai întrebă Olimpia.

— Nu se ştie încă. A venit imediat un medic din apropiere, până ce va sosi Salvarea să-l ridice.

Olimpia coborî din localul Terasei şi trecu pe lângă grupul de oameni care înconjura rănitul. Vru să privească pe deasupra mulțimii dar se cutremură la gândul că va vedea un om însângerat. Niciodată n-a putut suferi sângele. Poate de-aceea era şi fericită când scăpase, prin măritiş, ca să urmeze medicina mai departe. Compătimi în gând pe bietul om cuprins de nefericirea în care se găsea şi porni spre casă. Gândul său adevărat era ca, diseară la ora opt, să apară în fața lui Ion Arvinte, Olimpia de altădată, frumoasă, castă şi eu o doză de înțelegere sufletească în plus.

XI

De ce-i venise lui moş Grigore să cumpere ziarul, mai înainte de-al aduce vânzătorul acasă? De ce se dusese eu noaptea-n cap, la gară? Nu ştia. Îi venea lui câteodată să plece, dis de dimineață, prin târg. Asta ştia. Seara se culcă cum se întuneca, pentru că treburile lui erau terminate la timp; prin bucătărie nu mai avea nicio treabă iar, de când conu Toderiță angajase un fecior în casă, tânăr, treburile lui moş Grigore erau numai cele din curte. Îngrijea de cele două vaci din coşare, dădea la găini, curăța cotețele, țesela caii, mătura curtea, plivea grădina de flori, cosea iarba, altoia trandafirii, scutura omizile din pomi, până ce se făcea seara şi nu se mai vedea. Atunci se ducea la bucătărie şi cerea de mâncare. Moş Grigore era edecul

curții şi conu Toderiță nu se lipsea de el, ca de un frate. Când a vrut Ana să-i ia, pentru câteva zile măcar, la Răducăneşti, conu Toderiță s-a opus. Ce s-ar fi făcut curtea şi casa fără el? Cine ar fi ținut locul stăpânilor în lipsa lor? Moş Grigore era moş Grigore şi trebuia lăsat acolo unde prinsese muşchi.

Câteodată îi năzărea lui moş Grigore să plece dimineața de-acasă, mai ales vara. Se scula, când nici nu se lumina de ziuă, şi se îmbrăca.

— Eu plec, spunea mamii Uța, bucătăreasa casei şi consoarta lui.

— Unde pleci? îl întreba femeia, somnoroasă.

— În târg.

— Ce cauți în târg, noaptea, ca liliecii?

— Am treburile mele, n-avea grijă.

Lăsa cheile pe masă şi pleca, gătit ca de sărbătoare. Întâi se ducea în Piața Unirii şi privea statuia lui Cuza, făcută de curând. Pe urmă o lua pe Lăpuşneanu, trecea pe la Tufli, urca strada Păcurari, se oprea la penitenciar, unde filosofa puțin, apoi, în fața statuii lui Kogălniceanu de la Universitate, poposea pe treptele din față. Dacă avea poftă, pornea să se înfunde, în viile de dincolo de Copou, unde-şi avea şi conu Toderiță pogonul său de viță americană, dacă nu se oprea în grădină publică, sub teiul lui Eminescu, ca să asculte privighetorile. După două ore de odihnă la aer curat, moş Grigore se reîntorcea în oraş. Venea în Piața Sfântul Spiridon şi începea să cumpere zarzavat, unt, brânză, tot ce ştia el că lipsea acasă.

În dimineața asta, moş Grigore n-a avut poftă să meargă în târg. Fusese în dimineața trecută. Dar pentru că Uța n-avusese de lucru şi-i zisese în râs „Nu pleci odată?”, el a plecat. Toată noaptea scârțâise uşa, tot ieşind afară şi Uța era nervoasă din cauza asta. Crezuse că el vroia să plece iarăşi. Moş Grigore ieşise mereu, pentru că nu putea înțelege de ce duduca Ana nu se culca. Până la ziuă, lumina a fost aprinsă în camera ei. Citea şi citea, parcă ar

fi avut de dat niscaiva examene. Într-o zi Ana îi spusese să coboare din pod un teanc uriaş de cărți pe care zicea că vroia să le citească din nou. Cărți de medicină şi toate pe-o limbă neînțeleasă.

Moş Grigore a plecat în târg şi, pentru că era mai târziu ca altădată, nu s-a mai dus la Copou. S-a dus la gară şi-a aşteptat trenul de Bucureşti. Aseară, Ana îi spusese că doctorul Arvinte o să vină din zi în zi. Primise scrisoarea de la Ion, cu o oră înainte de-a se duce la culcare. Lui moş Grigore îi plăcea foarte mult să privească sosirea trenurilor în gară; visul său, din copilărie, fusese să se facă frânar. Un unchi şi-un văr de-ai lui fuseseră frânări în gara Paşcani. El nu-şi văzuse visul înfăptuit, a dat peste tatăl lui conu Toderiță care l-a luat vizitiu la cai şi-a rămas în familia aceea, până azi.

În gară moş Grigore şi-a luat un ziar din cele venite proaspete cu trenul acela. S-a aşezat pe un scaun în fața restaurantului şi-a început să cerceteze întâi titlurile mari din gazetă. Îl pasiona războiul european şi cazul dacă România va intra şi ea de-o parte sau de alta. Negăsind nimic important, a trecut la vechea lui pasiune „Întâmplări din Capitală". Nu fusese decât o singură dată la Bucureşti pe vremea Expoziției din 1906. De atunci, ca orice bucureştean vechi, se ocupa de cele ce se petreceau în Capitala Țării. Descoperi un articol lung, plin de amănunte, aşa cum îi plăcea lui, dar tresări speriat şi ochii-i prinseră pe deasupra vederilor o ceață de aburi. Privind pe deasupra articolului zărise printre rânduri numele doctorului Ion Arvinte. Stăpânindu-şi greu emoția prin care trecea, începu să citească:

Gravul accident de automobil din Calea Victoriei

„În numărul de ieri al ziarului nostru am vorbit despre un grav accident de automobil, oare a avut loc pe Calea Victoriei, în fața Terasei Oteteleşeanu. Revenim azi ou

amănunte şi dăm mumele nefericitei victime rare se află într-o stare foarte gravă la spitalul Brâncovenesc. Victima este doctorul Ion Arvinte dintr-un târg moldovenesc de la poalele munților, venit în capitală pentru diferite treburi. Doctorul Ion Arvinte este considerat printre cei mai eminenți medici din țară, conduce singur o clinică a sa în Răducăneşti, unde a dat rezultate strălucite, numai în câțiva ani de când se află acolo.

Nefericita întâmplare a avut loc în felul următor: doctorul Ion Arvinte şedea în ziua de 29 Iunie, la ora 4, în fața Terasei Oteteleşeanu, aşteptând pe o bolnavă a sa, tânăra muncitoare Marioara Nedelcu, fiica unor oameni sărmani din cartierul Măgurele. Pe această bolnavă o trata benevol doctorul Ion Arvinte şi urma s-o ducă în clinica sa din târgul moldovenesc, spre a o supraveghea până la însănătoşirea definitivă. Cum şedea în fața Terasei doctorul Arvinte îşi vede propria-i bolnavă gata să fie călcată, pe canid trecea drumul, de către o maşină oare venea în plină viteză dinspre Teatrul Național. Pus în fața acestei situații doctorul Arvinte, omul oare cunoştea suferințele umane, cavalerul durerilor, n-a mai stat pe gânduri, a sărit ide la locul unde se afla şi, în mai puțin de-o clipă, a reuşit să înlăture fata din fața maşinii, dar a rămas el pradă nebuniei unui şofer bezmetic oare n-a fost în stare să înțeleagă actul de profund umanism al acestui cavaler întârziat pe asfaltul bucureştean. Doctorul Ion Arvinte venea din altă lume şi ne-a reamintit că pe acest pământ covârşit de oameni răi, se mai găsesc ființe superioare, ea el, gata să se sacrifice pentru binele aproapelui său.

Dus în grabă la spital s-a dovedit că avea baza craniului sfărâmată, precum se mai bănuieşte că ambele picioare sunt fracturate întrucât au trecut peste ele cele două roți din stânga ale maşinii. Fata care a scăpat de la moarte a mers şi ea la spital, pentru a veghea la căpătâiul salvatorului ei. Medicii veniți în grabă privesc situația cu multă tristețe, pentru că în fața unui astfel de dezastru e

foarte greu să fie cineva optimist.

Pierzând prea mult sânge, prin rănile căpătate, azi dimineață, victima se afla într-o stare gravă. Singurul mijloc prin care mai putea fi amânat (pentru cât timp oare?) deznodământul fatal nu mai era decât o transfuzie de sânge de la o persoană binevoitoare. Până în clipa asta aflăm că s-au oferit trei persoane care vor să-şi dea sângele lor, ofrandă o tânără actriță, un plat să fie chiar un fost elev al doctorului Arvinte şi muncitoarea Marioara Nedelcu care a fost salvată de la moarte de către victimă."

În numărul de mâine vom da noi amănunte.

— Domnişorul doctor! izbucni în lacrimi, moş Grigore. Ce-o să spună duduca Ana, când o afla!... Dar nu mai avu timp de bocit, sări repede de pe scaun şi porni spre ieşire. În dosul gării se afla o birjă goală, în care se urcă imediat. Cum birjarul îl cunoştea nu trebui decât să-i spună

— Acasă!

Birjarul se cam miră de tonul cu care îi poruncise bătrânul, dar porni.

— Aştepți la poartă, mai spuse moş Grigore, omului de pe capră. O să aduci la gară pe cineva.

Cu toate acestea opri birja ceva mai departe de poarta casei, ca să nu fie nevoit să dea vreo lămurire măcar femeii sale. N-avea timp mult de vorbă, planul său era bine stabilit la ora opt trecea un tren spre Bucureşti, prin gara Iaşi. Cu trenul acela vroia moş Grigore s-o convingă pe Ana să plece la soțul său. Sări din trăsură şi intră pe poarta casei, ținându-se să nu dea nimic de bănuit față de cine l-o întâlni. Avu norocul să nu-i iasă nimeni în cala, storurile mai erau trase pe la toate ferestrele. Ocoli casa şi trecu în spatele ei, unde se afla fereastra camerei în care dormea Ana. Întâi puse urechea la fereastră şi ascultă. Nu auzi niciun zgomot. Cum să audă când el ştia bine când se culcase Ana! Tocmai pe la vreo trei din noapte, când începuseră să cânte, prima dată, cocoşii. Atunci ciocăni în

geam, că nu era vreme de aşteptat. Cel mult dacă mai era o oră până la plecarea trenului.

Ana auzi ciocăniturile din geam şi tresări. Cum era uşoară la sculat, nu mai pregetă, sări din pat şi-şi luă un halat peste cămaşa de noapte. Trecu la fereastră şi ridică un colţ al perdelei pe unde privi, ca să vadă cine o sculase din somn. Era moş Grigore şi, curios! îmbrăcat în hainele de oraş. Oare n-o fi venit Ion? Trase de şnurul perdelelor şi le dădu într-o parte. În cameră se revărsă lumina dimineţii, înviorând-o. Deschise fereastra.

— Bună dimineaţa, moş Grigore! îl salută ea, zâmbind somnoroasă. Ce-i cu dumneata?

— Bună dimineaţa, duducă! răspunse el. Iartă-mă că te-am sculat din somn, dar trebuie să-ţi vorbesc ceva, duducă, zău!

— Spune-mi aici.

— Nu, vino cu mine, sub mărul cel mare, din grădină. Acolo e mai bine.

— Du-te că vin imediat.

Ana închise fereastra. După tonul grav cu care îi vorbise moş Grigore presimţi ceva rău. Ce să se fi întâmplat oare? îşi schimbă rochia cu mâinile tremurând. Deodată însă se simţi caraghioasă şi-şi refăcu prezenţa de spirit. Prostie! De când venise de la Bucureşti trăia într-o stare de agitaţie continuă. Scrisoarea lui Ion o liniştise puţin, dar starea de agitaţie revenea prin surprindere, neliniştind-o câteva clipe. Ca acum. Ca să fie mai sigură de sine, Ana trecu în camera de baie şi îşi spălă faţa şi mâinile cu apă rece. Baie, se obişnuise după Ion, făcea numai seara, înainte de culcare.

După ce se şterse şi îşi aranjă nărui într-o oglindă, ieşi în curte. Trecu în grădină şi-l găsi pe moş Grigore, aşteptând-o.

— Duducă, îi zise el, înainte ca ea să spună ceva, s-a întâmplat un lucru grav.

— Unde? îl întrebă Ana.

— La Bucureşti.

Ana puse o mână pe umărul bătrânului, fără să aibă nevoie de-a se sprijini de ceva.

— Spune-mi mai lămurit, îl rugă ea.

— Nu vreau să-ți spun mai mult decât că trebuie să pleci chiar acum la Bucureşti. Este un tren la nouă... Diseară, la şapte, ajungi acolo.

Ana stătu puțin pe gânduri; parcă se învârtea pământul cu ea, parcă se simțea tare că îi venea să râdă de naivitatea pe care şi-o închipuia în ființa bătrânului, parcă s-ar fi supărat, enervată de ceva neînțeles. Se înduioşă însă când privi în ochii mari şi gârbovi de om credincios ai lui moş Grigore. Nu putea să-şi aducă aminte dacă ochii aceia erau umezi totdeauna, sau doar de data aceea.

— Bine, moş Grigore, îi spuse ea, dojenitor, atât de slabă o crezi pe fetița matale, încât să nu-i spui adevărul întreg? Eu cum îți spun toate, dumitale?

Moşul o privi convins şi aprobă cu un semn din cap, apoi începu:

— Ai dreptate, duducă, dumneata eşti mai tare ca mine. Şi-apoi nu este ceva atât de grav încât să ne speriem. S-a întâmplat o nenorocire domnişorului matale, l-a lovit o maşină; citii acum în ziar, că mă dusei la gară, nu ştiu nici eu de ce, tocmai când sosi trenul.

— O maşină! murmură Ana, îngrozită, şi se dădu puțin în lături, parcă ar fi venit, într-adevăr, o maşină uriaşă peste ea. Apoi îşi acoperi fața cu palmele, suspinând. Veni rândul lui moş Grigore s-o încurajeze

— Duducă Ana, îți spun eu, nu e ceva grav; ai curaj. Matale nu te speria de tot, zău nu te speria...

Ana îşi descoperi fața; era liniştită, lacrimile i se uscau sub ochi.

— Dă-mi ziarul, zise ea.

Moş Grigore se codi.

— Lasă, o să-l citeşti în tren; nu-i timp de pierdut, acum, trenul pleacă, dacă nu-l apuci, imediat.

— Ai dreptate, vorbi ea, hotărâtor, moş Grigore mergi cu

mine, vrei?

— Merg, cum nu, merg duducă…

— Tatei nu-i spunem nimic, nici mamei; o să le spun că Ion mi-a comunicat prin scrisoare să vin cu primul tren la Bucureşti. Repede! Fă-ți bagajul… Eu mă duc sus şi într-un sfert de oră sunt gata. Caută o trăsură, trimite pe cineva s-o aducă.

— Am trăsura afară, am adus-o eu…

Ana se rupse locului şi porni grăbită spre casă în timp ce moş Grigore se îndrepta covârşit spre locuința sa dinspre grajduri.

Într-adevăr la ora nouă fără un sfert erau la gară. Ana şezu lângă cele două geamantane puse pe un scaun de pe peronul gării, iar Grigore se duse de scoase biletele de călătorie. Când se urcară în tren erau liniştiți; Ana chiar zâmbi, văzând că lui moş Grigore îi venea greu să stea pe un fotoliu atât de luxos din compartimentul de clasa întâi. Când trenul se puse în mişcare, Ana ceru ziarul.

— Lasă-l, duducă, zău lasă-l, nu face să-l mai citeşti dacă o să mergem acum, la fața locului.

— Moş Grigore, spune-mi dacă-i ceva grav?… A murit Ion?

— Ferească Dumnezeu, duducă! se înspăimântă moş Grigore. Cum o să moară? Nu!

Atunci, Ana îşi recăpătă liniştea. Scoase o carte dintr-o valiză de mână şi începu să citească.

În aceeaşi zi pe la ora 12, conu Toderiță Relu primea următoarea telegramă, trimisă de doctorul Varlam Tătaru:

Doctorul Ion Arvinte, victima accidentului de automobil din ziua de 29 Iunie, a murit astă noapte la spitalul Brâncovenesc, cu toate stăruințele puse de cei şase profesori medici, care l-au asistat. Moartea a fost mai tare decât acest om de fier, pe care, întreg corpul medical îl plânge, alături de mulți suferinzi care pierd în doctorul Ion Aminte pe cel mai devotat tămăduitor al lor.

Din partea celor şase medici-profesori, colegi şi prieteni ai defunctului, îndureraţi profund de marea pierdere pe care o suportaţi ca şi din partea mea, ultimul elev al său, vă rog să primiţi sincere regrete.

Aşteptăm hotărârile dumneavoastră pentru înmormântare.

Varlam Tătaru
medic

Bucureşti, 3 Iulie 1942

---- SFÂRSIT ----

CUNOSCUTUL ŞI APRECIATUL ROMANCIER „PETRE BELLU“ (1896—1951) a elaborat în perioada interbelică mai multe opere:

„APĂRAREA ARE CUVÂNTUL“
„CÂINE VAGABOND“
„O CRIMĂ LA BRAŞOV“
„AMARĂ AMĂGIRE“ etc.

Romanul său popular „DUPĂ MOARTEA MIHAELEI“ se remarcă printr-o acţiune captivantă.

ISBN 973-96212-2-8

Lei 2150